

Eko Ekvilibrijum d.o.o.
Polimska 42, Berane
Crna Gora
[*eko.ekvilibrijum@gmail.com*](mailto:eko.ekvilibrijum@gmail.com)
PIB: 03124614
PDV: 60/31-01152-1
ŽR: 540-8561-70

ELABORAT PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU POLJOPRIVREDNOG OBJEKTA
- MINI FARMA ZA UZGOJ ŽIVINE

NOSILAC PROJEKTA

d.o.o. "CHICKEN", Rožaje

Rožaje, avgust 2020. godine

SADRŽAJ

I OPŠTA DOKUMENTACIJA

Podaci o nosiocu projekta i projektu

Rješenje o registraciji za pravno lice u Centralnom registru privrednih subjekata

Dokazi o stručnosti lica uključenih u multidisciplinarni tim

Rješenje o formiranju multidisciplinarnog radnog tima

Projektni zadatak

Izjava multidisciplinarnog radnog tima

II TEKSTUALNA DOKUMENTACIJA

Opis lokacije

Opis projekta

Izveštaj o postojećem stanju segmenata životne sredine

Opis mogućih alternativa

Opis segmenata životne sredine

Opis mogućih značajnih uticaja projekta na životnu sredinu

Opis mjera predviđenih u cilju sprečavanja, smanjenja ili otklanjanja značajnog štetnog uticaja na životnu sredinu

Program praćenja uticaja na životnu sredinu

Netehnički rezime informacija

Podaci o mogućim poteškoćama

Rezultati sprovedenih postupaka

Dodatne informacije

Izvori podataka

III PRILOZI

I OPŠTA DOKUMENTACIJA

Podaci o nosiocu projekta i projektu

1. OPŠTE INFORMACIJE

a) NOSILAC PROJEKTA: „Chicken“ d.o.o. Rožaje

ODGOVORNO LICE: Emir Bralić

ADRESA: Koljeno bb, Rožaje

Br. tel: +382 63 460 359

b) NAZIV PROJEKTA: „POLJOPRIVREDNI OBJEKAT - MINI FARMA ZA UZGOJ ŽIVINE“

LOKACIJA: Opština Rožaje, KO Koljeno, KP 1085/1

ADRESA: Koljeno bb, Rožaje

Rješenje o registraciji za pravno lice u Centralnom registru privrednih subjekata

CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE
PORESKA UPRAVA
CENTRALNI REGISTAR PRIVREDNIH SUBJEKATA
Broj: 5 - 0786439 / 001
U Podgorici, dana 28.02.2017.godine

Poreska uprava - Centralni registar privrednih subjekata u Podgorici, na osnovu člana 83 i 86 Zakona o privrednim društvima ("Sl.list RCG", br.6/02 i "Sl.list", br.17/07 ... 40/11), rješavajući po prijavi za registraciju osnivanja društva sa ograničenim odgovornošću "EKO EKVLIBRIJUM" D.O.O. BERANE, broj 247368 podnijetoj dana 28.02.2017 u 09:58:44, preko

Ime i prezime: MARINKO BARJAKTAROVIĆ
JMBG ili br.pasoša: 1806974270038
Adresa: POLIMSKA 42 BERANE CRNA GORA

donosi

RJEŠENJE

Registruje se osnivanje "EKO EKVLIBRIJUM" D.O.O. BERANE sa sljedećim podacima:

Skraćeni naziv:	EKO EKVLIBRIJUM
Oblik organizovanja:	DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
Nastanak:	Osnivanjem
Registarski broj:	50786439
PIB:	03124614
Datum statuta:	27.02.2017.
Datum ugovora:	27.02.2017.
Adresa uprave - sjedište:	POLIMSKA BR.42 BERANE
Adresa za prijem službene pošte:	POLIMSKA BR.42 BERANE
Adresa glavnog mjesta poslovanja:	POLIMSKA BR.42 BERANE
Pretežna djelatnost:	7112 Inženjerske djelatnosti i tehničko savjetovanje
Oblik svojine:	Privatna
Podaci o osnovnom kapitalu:	Ukupni kapital: 3,00 Euro Novčani: 3,00 Euro Nenovčani: 0,00 Euro
Porijeklo kapitala:	Domaći
Obavljanje spoljno-trgovinskog poslovanja:	DA

Osnivač: MARINKO BARJAKTAROVIĆ
MB/JMBG/BR. PASOŠA: 1806974270038
Adresa: POLIMSKA 42 BERANE CRNA GORA
Udio: 33,33%

Osnivač: ZORAN VESKOVIĆ
MB/JMBG/BR. PASOŠA: 0204984270156
Adresa: PEŠČA BB BERANE CRNA GORA
Udio: 33,33%

Osnivač: DANKO OROVIĆ
MB/JMBG/BR. PASOŠA: 1006973270119
Adresa: LUŽAC BB BERANE CRNA GORA
Udio: 33,33%

Izvršni direktor: MARINKO BARJAKTAROVIĆ
JMBG/BR. PASOŠA: 1806974270038
Adresa: POLIMSKA 42 BERANE CRNA GORA
Ovlašćenja u prometu: Neograničeno
Ovlašćen da djeluje: Pojedinačno

Obrazloženje

Podnositelj je dana 28.02.2017 u 09:58:44 podnio prijavu za registraciju osnivanja društva sa ograničenim odgovornošću EKO EKVLIBRIJUM. Rješavajući po predmetnoj prijavi, obzirom da su ispunjeni Zakonom propisani uslovi, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

Visina naplaćene naknade za registraciju propisana je članom 87 Zakona o privrednim društvima ("Sl.list RCG", br.6/02 i "Sl.list", br.17/07, 40/11).

Sam. sekretar II

Marija Mičković

Pomoćnik direktora

Veljko Brađojević

Pravna pouka:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Ministarstvu finansija CG u roku od 15 dana od dana prijema rješenja. Žalba se predaje preko ovog organa i taksira administrativnom taksom u iznosu od 8,00 EUR, shodno Tarifnom broju 5 Taksene tarife za administrativne takse. Taksa se upućuje u korist računa 832-3161-26-Administrativna taksa.

CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA CRNE GORE
PORESKA UPRAVA
CENTRALNI REGISTAR PRIVREDNIH SUBJEKATA
Broj: 5 - 0786439 / 002
U Podgorici, dana 18.04.2017.godine

Poreska uprava - Centralni registar privrednih subjekata u Podgorici, na osnovu člana 83 i 86 Zakona o privrednim društvima ("Sl.list RCG", br.6/02 i "Sl.list", br.17/07 ... 40/11), rješavajući po prijavi za registraciju promjene društva sa ograničenom odgovornošću "EKO EKVILIBRIJUM" D.O.O. BERANE, broj 249087 podnijetoj dana 11.04.2017 u 08:17:00, preko

Ime i prezime: MARINKO BARJAKTAROVIĆ
JMBG ili br.pasoša: 1806974270038
Adresa: POLIMSKA 42 BERANE CRNA GORA

donosi

RJEŠENJE

Registruje se promjena podataka za privredni subjekat "EKO EKVILIBRIJUM" D.O.O. BERANE - registarski broj 5 - 0786439, PIB 03124614 , i to:

Statut:

Briše se: Statut od 27.02.2017

Registruje se - upisuje se: Statut od 13.04.2017

Udio osnivača MARINKO BARJAKTAROVIĆ MB/JMBG/BR.PASOŠA 1806974270038

Briše se: 33,33%

Registruje se - upisuje se: 100%

Osnivač:

Briše se: ZORAN VESKOVIĆ
MB/JMBG/BR.PASOŠA: 020498427015
Udio: 33,33%
DANKO DROVIĆ
MB/JMBG/BR.PASOŠA: 1006973270119
Udio: 33,33%

Obrazloženje

Podnosilac je dana 11.04.2017 u 08:17:00 podnio prijavu za registraciju promjene društva sa ograničenom odgovornošću EKO EKVILIBRIUM. Rješavajući po predmetnoj prijavi, obzirom da su ispunjeni Zakonom propisani uslovi, odlučeno je kao u dispozitivu rješenja.

Visina naplaćene naknade za registraciju propisana je članom 87 Zakona o privrednim društvima ("Sl.list RCG", br.6/02 i "Sl.list", br.17/07 ... 40/11).

Sam. savjetnik III

Dijana Filipović

Pomoćnik direktora

Veljko Blagojević

Pravna pouka:

Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba Ministarstvu finansija CG u roku od 15 dana od dana prijema rješenja. Žalba se predaje preko ovog organa i taksira administrativnom taksom u iznosu od 8,00 EUR, shodno Tarifnom broju 5 Taksene tarife za administrativne takse. Taksa se upućuje u korist računa 832-3161-26-Administrativna taksa.

Rješenje o formiranju tima

Na osnovu člana 19. Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list Crne Gore“ br. 75/18) donosim sljedeće:

R J E Š E N J E

o formiranju multidisciplinarnog tima za izradu

**ELABORATA PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU OBJEKTA
ZA UZGOJ ŽIVINE - FARMA**

Sastav tima čine:

mr Rita Barjaktarović, dipl.biol.

dipl. ing. Marinko Barjaktarović

dipl.ing. Miloš Guberinić

O b r a z l o ž e n j e:

Budući da odgovorna lica ispunjavaju uslove predviđene važećom zakonskom regulativom, to je odlučeno kao u dispozitivu ovog Rješenja.

DIREKTOR

Marinko Barjaktarović

Dokazi o stručnosti lica uključenih u multidisciplinarni tim

Eko Ekvilibrijum d.o.o.
Polimska 42, Berane
Crna Gora
eko.ekvilibrijum@gmail.com

PIB: 03124614
PDV: 60/91-01152-1
ŽR: 540-8561-70

Na lični zahtjev mr Rite Barjaktarović, dipl.biol. iz Berana, preduzeće „Eko Ekvilibrijum“ d.o.o. iz Berana izdaje sljedeću:

POTVRDU O STRUČNOSTI

Uvidom u ličnu dokumentaciju mr Rite Barjaktarović, dipl. biol, a shodno stručnim poslovinama izrade elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i važećoj zakonskoj regulativi i članu 19. Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list Crne Gore“ br. 75/18) potvrđuje sa da gore pomenuta ispunjava sve uslove predviđene ovim Zakonom, a koji se odnose na izradu elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

Berane, 01.09.2017.

DIREKTOR
Murisno Barjaktarović

Eko Ekvilibrijum d.o.o.
Polimska 42, Berane
Crna Gora
eko.ekvilibrijum@gmail.com
PIB: 03124614
PDV: 60/31-01152-1
ŽR: 540-8561-70

Na lični zahtjev dipl. ing. Marinka Barjaktarovića, iz Berana, preduzeće „Eko Ekvilibrijum“ d.o.o. iz Berana izdaje sljedeću:

POTVRDU O STRUČNOSTI

Uvidom u ličnu dokumentaciju dipl.ing.poljoprivrede, **Marinka Barjaktarovića**, a shodno stručnim poslovima izrade elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i važećoj zakonskoj regulativi i članu 19. Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG” br. 80/05 i „Sl. list CG” br. 40/10, 73/10 i 40/11, 27/13, 52/16) potvrđuje sa da gore pomenuti ispunjava sve uslove predviđene ovim Zakonom, a koji se odnose na izradu elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

Berane, 01.09.2017.

DIREKTOR

Marinko Barjaktarović

Eko Ekvilibrjum d.o.o.
Polimska 42, Berane
Crna Gora
eko.ekvilibrjum@gmail.com

PIB: 03124614
PDV: 60/31-01152-1
ŽR: 540-8561-70

Na lični zahtjev dipl. ing Miloša Guberinića iz Berana, preduzeće „Eko Ekvilibrjum“ d.o.o. iz Berana izdaje sljedeću:

POTVRDU O STRUČNOSTI

Uvidom u ličnu dokumentaciju dipl. ing Miloša Guberinića, a shodno stručnim poslovima izrade elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i važećoj zakonskoj regulativi i članu 19. Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list Crne Gore“ br. 75/18) potvrđuje sa da gore pomenuti ispunjava sve uslove predviđene ovim Zakonom, a koji se odnose na izradu elaborata procjene uticaja na životnu sredinu.

Berane, 10.10.2018.

DIREKTOR

Mario Barjaktarović

Izjava multidisciplinarnog radnog tima

Prilikom izrade:

Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje poljoprivrednog objekta - mini farma za uzgoj živine korišćena je sljedeća:

ZAKONSKA REGULATIVA

- Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list. CG" br. 64/17, 44/18 i 63/18)
- Zakon o životnoj sredini Crne Gore („Službeni list CG" br. 52/16);
- Zakon o zaštiti prirode („Službeni list CG" br. 54/16);
- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu Crne Gore („Službeni list Crne Gore" br. 75/18)
- Zakon o integrisanom sprečavanju i kontroli zagađivanja životne sredine („Službeni list RCG" br. 80/05, i „Službeni list RCG" br. 50/09, br. 40/11 i br. 54/16)
- Zakon o odgovornosti za štetu u životnoj sredini („Službeni list CG" br. 27/14);
- Zakon o zaštiti od buke u životnoj sredini („Službeni list CG" br. 28/11, 28/12, 01/14);
- Zakon o zaštiti od nejonizujućih zračenja ("Službeni list CG" br. 35/13);
- Zakon o zaštiti od jonizujućih zračenja i radijacione sigurnosti (Sl. list Crne Gore br. 56/09, 58/09, 40/11);
- Zakon o zaštiti kulturnih dobara ("Službeni list CG" br. 49/10);
- Zakon o vodama ("Službeni list CG" br. 27/07, "Službeni list CG" br. 32/11, 47/11 i 52/16);
- Zakon o zaštiti vazduha ("Službeni list CG" br. 25/10 i 40/11);
- Zakon o upravljanju otpadom u Crnoj Gori ("Službeni list CG" br. 64/11 i 39/16);
- Uredba o projektima za koje se vrši procjena uticaja („Službeni list RCG" br. 20/07 i „Službeni list RCG" br. 47/13, 53/14);
- Pravilnik o bližoj sadržini elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list CG" br. 019/19);
- Nacionalna lista zaštićenih vrsta (Uredba o zaštiti rijetkih, opadajućih, endemski i ugroženih vrsta biljaka i životinja ("Službeni list CG" br. 76/06);
- Pravilnik o bližem sadržaju i načinu vođenja katastra zagađivača životne sredine ("Službeni list CG" br. 43/10);
- Pravilnik o bližem načinu i potrebnoj dokumentaciji za izdavanje dozvole o dozvoljenim emisijama zagađujućih materija u vazduh ("Službeni list CG" br. 25/13, 61/13);
- Pravilnik o načinu i postupku mjerenja emisija iz stacionarnih izvora ("Službeni list CG" br. 39/13);
- Pravilnik o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha ("Službeni list CG" br. 21/11);
- Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičnih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke ("Službeni list CG" br. 60/11);
- Pravilnik o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičnih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke ("Službeni list CG" br. 60/11);

- Pravilnik o kvalitetu i sanitarno tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju spitivanja i sadržaju izvještaja o utvrđenom kvalitetu otpadnih voda ("Službeni list CG" br. 45/08 od 31.07.2008, 09/10);

RASPOLOŽIVA DOKUMENTACIJA

- Idejno rješenje za poljoprivredni objekat mini farma za uzgoj živine, D.O.O. " FETH Studio" Rožaje
- Strateški plan razvoja opštine Rožaje za period 2014 – 2020
- Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za PUP Rožaje, Institut za razvoj i istraživanja, Podgorica, 2012.
- Urbanističko tehnički uslovi za objekat za uzgoj živine – mini farma
- Dokumentacija za odlučivanje o potrebi procjene uticaja

Navedenim aktima su definisane obaveze Investitora sa ciljem sprovođenja potrebnih preventivnih mjera sa aspekta procjene uticaja na životnu sredinu.

Multidisciplinarni tim:

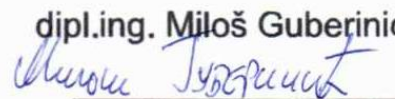
Mr Rita Barjaktarović

dipl. ing. Marinko Barjaktarović

dipl.ing. Miloš Guberinić

PROJEKTNI ZADATAK
ELABORATA PROCJENE UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

NOSILAC PROJEKTA: „Chicken“ d.o.o. Rožaje

ODGOVORNO LICE: Emir Bralić

ADRESA: Koljeno bb, Rožaje

PIB 02876167

VRSTA PROJEKTA: Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu

Elaborat procjene uticaja zahvata na životnu sredinu, uraditi na osnovu važećih zakona, propisa, standarda i ostale tehničke dokumentacije, a koja se odnosi na projekat izgradnje objekta za uzgoj živine – farme.

Elaborat uraditi u skladu sa Pravilnikom o bližoj sadržini elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu (“Službeni list CG“ br. 019/19);

INVESTITOR

„Chicken“ d.o.o.

II TEKSTUALNA DOKUMENTACIJA

OPIS LOKACIJE

Geografski položaj

Prostor opštine Rožaje se nalazi na sjeveroistoku Crne Gore i može se koordinatno pozicionirati između 42°45' i 42°59' sjeverne geografske širine i 17°41' i 18°00' istočne geografske dužine. Zahvata površinu od 415 km² ili 3,16 % teritorije Crne Gore. Teritorija opštine predstavlja prirodnu vezu Crne Gore sa Kosovom i Metohijom i dalje sa Makedonijom u jednom pravcu i i Srbijom u drugom smjeru.

Graniči se sa opštinama: Berane, Petnjica i Plav u Crnoj Gori, Tutinom u Srbiji i sa opštinama Peć i Istok prema Kosovu i Metohiji.

Ovaj dio prostora odlikuje se brojnim jedinstvenim i specifičnim geografskim obilježljima, sa više ili manje izraženim razvojnim i ekološkim vrijednostima, kako lokalnog, tako i regionalnog i nacionalnog značaja.

Slika br 1. Administrativna podjela Crne Gore

Uža zona lokacije

Lokacija na kojoj se planira izgradnja mini farme pilića se nalazi na katastarskoj parceli broj 1085/1, KO Koljeno I, površine 7612 m², u sklopu PUP-a Rožaje. Na predmetnoj katastarskoj parceli, po Listu nepokretnosti br. 5 – prepis, KO Koljeno I, i kopiji plana, ne postoje izgrađeni objekti. Na osnovu snimka sa Geoportala se uočava stambeni objekat. Pristup parceli je preko preko sekundarne saobraćajne mreže.

Parcela je nepravilnog oblika, površine 7612 m². Parcela je sa sjeverne, zapadne i južne strane ograničena susjednom parcelom i nekategorisanim putem sa istočne strane.

Teren je relativno ravan, osim na zapadnoj strani, gdje se naglo uzdiže ka susjednoj parceli. Visinska razlika između najniže i najviše kote parcele je cca 2,75m (od 1134,861nmv do 1137,624nmv).

Planom su predviđene osnovne namjena: uslužna djelatnost, mješovito poslovanje ili manji proizvodni pogoni.

Slika br 2 Satelitski prikaz lokacije

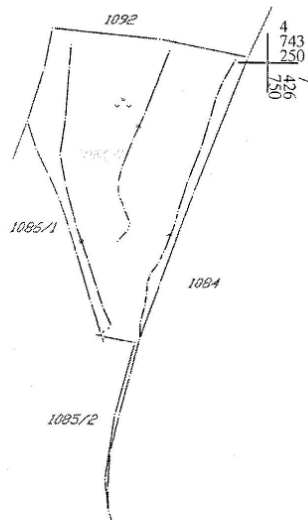
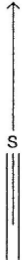
CRNA GORA
UPRAVA ZA NEKRETNINE
PODRUČNA JEDINICA: ROŽAJE
Broj: 01-956-896/18
Datum: 01.06.2018.

Katastarska opština: KOLJENO I
Broj lista nepokretnosti:
Broj plana: 6
Parcela: 1085/1

KOPIJA PLANA

Razmjera 1: 2500

IZVOD IZ DIGITALNOG PLANA
Obradio: _____

Ovjerava
Službeno lice: _____

Slika br. 3 Kopija plana

Planirani poljoprivredni objekat namjenjen je za uzgoj živine, i u skladu je sa planiranom namjenom. Uslovi regulacije i nivelacije projektovane hale su u skladu sa UTU-ima. Objekat je postavljen u okviru zadatih građevinskih linija. Na zapadu će se planirani objekat graničiti sa susjednom parcelom, te je Investitor dužan da pribavi saglasnost.

Objekat je spratnosti P (prizemlje) i sastojće se od dvije hale, međusobno povezane. Prizemlje objekta projektovane hale je na nivou kote terena, 1134,861 m^{nv} što je apsolutna kota prizemlja objekta. Neto površina objekta iznosi 1067,73 m². Bruto površina objekta je 1100,03 m².

U bližoj okolini predmetnog objekta ne postoje izvorišta vodosnabdijevanja. Drugih vodnih objekata, kako na lokaciji, tako i u njenoj bližoj okolini, nema.

Na predmetnoj lokaciji nema močvarnih djelova, dok se u blizini nalaze šumske površine. Ova lokacija ne pripada zaštićenom području u bilo kom pogledu.

Apsorpcione karakteristike ovog lokaliteta su velike i treba ih racionalno koristiti.

Na samoj lokaciji i u njenoj neposrednoj okolini nema močvara, planinskih i šumskih oblasti, posebno zaštićenih područja, niti gusto naseljenih oblasti.

U okruženju projekta se ne nalaze zaštićena područja, područja obuhvaćena mrežom Natura 2000.

Projekat se predviđa u području koje nije gusto naseljeno, a realizuje se u području koje nije prepoznato sa stanovišta istorijske, kulturne ili arheološke važnosti.

Ovaj Elaborat se radi se na osnovu Rješenja br. UPI 06-322/20-251/2 od 27.07.2020. godine, izdatom od strane Sekretarijata za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje, kojim se utvrđuje da je za objekat za uzgoj živine - farmu, čija se realizacija planira na katastarskoj parceli broj 1085/1, KO Koljeno I, površine 7612 m², u sklopu PUP-a Rožaje, potrebno izraditi Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu.

Pedološke, geomorfološke, geološke i hidrogeološke karakteristike terena¹

Područje opštine Rožaje se odlikuje različitim tipovima zemljišta, na čije formiranje su najveći uticaj imali klima i vegetacija predmetnog područja.

Postojeći geološki sastav ovog prostora potiče iz minulih geoloških perioda: silur — devon — karbon - perm, a moguće i iz kambrijskog doba. Mjereno geološkim godinama, starost ovih i geoloških formacija ide od 750.000 do 600.000.000 godina. U tom vremenskom hodu, formirale su se današnje geološke formacije.

Čitav prostor Crnogorskih brda i površi na čijem istočnom rubu leži opština Rožaje izgrađen je od tri glavne vrste stijena: krečnjaka, paleozojskih škriljaca i eruptivnih stijena. Mjestimično se još na terenu Rožaja javljaju i konglomerati i pješčari. Na to ukazuju i oblici reljefa teritorije opštine.

Krečnjak zauzima najveći dio prostora opštine. Grubo uzeto, on izgrađuje teritoriju južno od linije koja počinje starim putem za Berane do sastava sa magistralom, prema sjeveroistoku produžava do regionalnog puta za Tutin, a zatim od Bijele Crkve njime ide do granice opštine.

¹ Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za PUP Rožaje, Institut za razvoj i istraživanja, Podgorica, 2012.

Teren sjeverno od ove linije izgrađen je pretežno od paleozojskih škriljaca. Uz ove stijene, duž dolina i korita rijeka (u najužim i najnižim djelovima) javljaju se konglomerati i pješčari dobro obrađeni i vezani. Najveći dio grada upravo leži na paleozojskim škriljcima, što uslovljava izvjesne poteškoće zbog mekoće ove stijene i podložnošću klizanju na većim nagibima (Lijeva obala Ibra, aktivno klizište Klekovača). Oni izgrađuju i dolinu Županice, Ibra i Ibarca u južnom - „krečnjačkom dijelu opštine“. U zoni paleozojskih škriljaca, zapadnom dijelu teritorije, u okolini Seošnice, Kalača, Čosovice, uz granicu, u vidu sočiva, javljaju se andeziti i daciti-površinske eruptivne stijene.

Serpentini izgrađuju prostore na jugu opštine, između Hajle i Kule.

Karakteristika krečnjaka nižih terena - približno do 1.200mm je velika poroznost. To su tereni sa velikom vodopropusnošću i u njima se često javljaju podzemni tokovi. Oni, međutim, nemaju veliku snagu. Čest je slučaj da vrtače svojim dnom dospijevaju do vodonepropustne podloge.

Viši krečnjački tereni, kao i tereni izgrađeni od eruptiva, su slabo propusni. Krečnjaci su mahom ispucali i razbijeni, a često i glinoviti, što je razlog zbog čega je karst uglavnom pokriven zemljom i vegetacijom.

Zone paleozojskih škriljaca su ili vodonepropusne ili slabo propusne, pa se tu javlja veći broj stalnijih, bogatijih površinskih tokova.

Poslednja pleistocenska glacijacija ostavila je vidne tragove na terenu. O tome svjedoče mnogobrojni ledenički erozioni oblici reljefa na planinama i njihovim podgorinama i ogroman morenski materijal koji je nataložen sa obje strane Ibra (grad), Bandžovo brdo, Carine, Ibarac, Golo brdo i Zeleni. Ovaj morenski materijal izrađen je od pjeskovitih glina u kojima su uloženi zaobljeni valuci i blokovi različitog petrografskog sastava i dimenzija. Aluvijalne naslage prisutne su u dolini Županice, od Bogaja do Dimiškina mosta, a izgrađuju ih gline pretežno svjetlosive boje. Zastupljene su takođe i masne gline koje su se upotrebljavale za izradu cigle i crijepa (Skarepača).

U smislu stabilnosti, posebnu pažnju treba posvetiti gradnji u zoni kontakata ovih dveju geoloških formacija.

Hidrogeološke karakteristike rožajske opštine mogu se izraziti kroz klasifikaciju stijena na: vodonepropusne, vodopropusne i kompleks vodnepropusnih i vodopropusnih.

Seizmološke karakteristike

Teritorija opštine Rožaje se sa mikroseizmičkog stanovišta nalazi u okviru prostora sa izraženom seizmičkom aktivnošću.

Ranije zabilježeni zemljotresi pokazuju da se na ovom prostoru mogu javiti potresi od 7° MGS. Zato rekonstrukcija i eksploatacija objekta mora biti u skladu sa važećim propisima i principima za antiseizmičko projektovanje i građenje u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list. CG" br. 64/17, 44/18 i 63/18)

Na donjoj slici je prikazana karta seizmičke regionalizacije teritorije Crne Gore sa zonama očekivanih maksimalnih inteziteta zemljotresa, izraženih u MGS skali, koji će se sa vjerovatnoćom pojave od 63%, dogoditi tokom narednih 100 godina.

Slika 4. Karta seizmicke regionalizacije teritorije Crne Gore (V. Radulović, B. Glavatović, M. Arsovski i V. Mihailov, 1982)

Podaci o izvorištu vodosnabdijevanja i osnovne hidrološke karakteristike

Glavnu hidrografsku arteriju u Rožajama predstavlja gornji tok rijeke Ibra. Ibar izvire iz istoimenog vrela, u podnožju ogranka Hajle - Dermandola, na 1.270 - 1268 m n.v., na završetku toka rijeke Suhovare. Gornji Ibar protiče srednjim tokom kroz opštinu, dužine 39 km, sa prosječnim proticajem $6,8 \text{ m}^3/\text{sek}$.

Od rožajskih pritoka Ibra najveću površinu sliva imaju Županica, 50 km^2 , i Bukovička rijeka sa 67 km^2 . Na tom prostoru do ušća protoke Gobjulje, Ibar prima sa desne strane pritoke Ibarac (7,5 km), Crnju (8 km) sa Bukeljskom i Kaluđerskom rijekom (14 km), Baltosku rijeku (6 km), Županski potok (8 km), Zakamensku (7,5 km) i Bačku rijeku (5 km).

Katastarom izvorišta opštine (1979) evidentirano je preko 180 izvorišta, ukupnog izmjerеног kapaciteta $674,98 \text{ l/sec}$.

Najveća izvorišta kaptirana u funkciji snabdijevanja sa vodom za piće i sanitarne upotrebe su:

- Vrelo Ibra (400 lit/sec) je kaptirano (1981) za gradski vodovod kojim se snabdijevaju domaćinstva, mali dio privrede i javne ustanove u gradu i prigradskim naseljima.
- Izvorište Plunačke rijeke (30 lit/sec) je kaptirano (1965), takođe za snabdijevanje gradskog i prigradskog dijela.
- Malisorsko vrelo (10 lit/sec) je kaptirano (2004) za potrebe napajanja naselja u području Županice.
- Čosovsko vrelo (60 lit/sec) nije kaptirano i predstavlja izvor sa kojeg je moguće planirati vodovod za područje jugozapada opštine, u sistemu sa drugim izvorima na ovom prostoru.

Na teritoriji opštine Rožaje posebno hidrografsko bogatstvo predstavljaju mineralni izvori. Rožaje raspolaže sa 6 lokaliteta, sa mineralnim, termomineralnim i mineralizovanim izvorima.

To su Đuranovića luke, Kalače, Bašča, Lučice, Županica i Čosovica. Nijedan od ovih izvora nije tehnički uređen za eksploataciju u lečilišne svrhe ili za flaširanje.

Prikaz klimatskih karakteristika

Klimatske karakteristike² i meteorološki parametri predstavljaju bitan faktor za definisanje stanja životne sredine i procjene mogućih uticaja koji nastaju rekonstrukcijom objekata. Oni se najčešće definišu preko prostornih i vremenskih varijacija, strujanja, temperature i vlažnosti, kao i inteziteta zračenja.

Po geografskom položaju i nadmorskoj visini, rožajski kraj pripada umjerenom- kontinentalnoj zoni. Relativno toplo i suvo doba traje 4 mjeseca (VI, VII, VIII i IX) i relativno hladno i vlažno doba traje 8 mjeseci (I, II, III, IV, V, X, XI i XII).

- Srednja godišnja temperatura vazduha je 6,0 °C, srednja maksimalna 17,6 °C, a srednja minimalna -7,0 °C i srednja dnevna 1,5 °C.
- Godišnji broj dana sa temperaturom više od 30 °C iznosi 4, a sa temperaturom manje od 0 °C iznosi 166 dana.
- Srednja godišnja vrijednost padavina iznosi 905,0 mm, maksimalna dnevna 262,0 mm, minimalna dnevna i srednja dnevna 39,0 mm.

Sljedeće klimatske karakteristike mogu se konstatovati u opštini Rožaje:

- Visina i zadržavanje sniježnog pokrivača, koji je veći od 30 cm, je važan faktor turističke valorizacije rožajskog prostora.
- Vjetrovi - Najveću učestalost imaju: zapadni -22%, istočni - 9%, jugozapadni - sjevernoistočni - 3% jugoistočni - 3%, a najmanju sjeverni i južni - 12%. Sjeverni i južni vjetrovi su najmanje prisutni. Za neposrednu okolinu grada, Plunaca i Balotića, karakteristični su i lokalni vjetrovi: danik i noćnik. Javljuju se preko ljeta uslijed nejednakih temperatura i razlike u zagrijavanju između podgorine i visokih predjela. Prvi duva ka Prokletijama i prenosi im topliji vazduh, a drugi, sa njih naniže kao čist i svjež.
- Posebna odlika klime Rožaja i desne strane Ibra, odnosno ovog prostora, jesu tišine ili kalme - 62%. Ove pojave traju po nekoliko dana i prisutne su tokom cijele godine. Najmanje ih je u proljeće, a najviše u toku zime.
- Insolacija - Rožaje nije karakteristično po maglama, već klasičnoj oblačnosti ili vedrini. Južne ekspozicije su sunčanije od sjevernih. a osunčavanje je najduže preko ljeta, odnosno juna, jula i avgusta. Sijanje sunca je oko 1500 časova godišnje (ili oko 4 časa dnevno) što je za planinske krajeve znatna vrijednost. Značajan je pokazatelj da tokom 300 dana godišnje sija sunce, a samo 65 dana je bez sunca. Ova karakteristika je skoro idealna za korišćenje sunčeve energije. u svim oblicima. Nekih godina, zavisno od učestalosti vjetrova, planinska područja imaju više vedrih dana od nižih oblasti.
- Temperaturne inverzije uslovljavaju mikro reljef i riječni tokovi, pa u zimskom periodu, na primjer, srednje dnevne temperature na Bandžovom brdu ili Šušterima su veće nego u gradskom jezgru Rožaja, na obalama Ibra. Ovom pojavom je naročito zahvaćen prostor samog grada.

Podaci o relativnoj zastupljenosti, dostupnosti, kvalitetu i regenerativnom kapacitetu prirodnih resursa

S obzirom da se lokacija nalazi na ruralnom području, konstatujemo da su prirodni resursi u okruženju na zadovoljavajućem nivou, u smislu očuvanosti.

² Strateški plana razvoja opštine Rožaje 2014 - 2020.

Prikaz apsorpcionog kapaciteta prirodne sredine

Apsorpcione karakteristike ovog lokaliteta su relativno velike, te ih treba racionalno koristiti.

Projekat se ne realizuje u području koje je prepoznato sa stanovišta istorijske, kulturne ili arheološke važnosti.

Na lokaciji i u njenom okruženju nema šumskih ili močvarnih područja.

Opis flore i faune, zaštićenih prirodnih dobara, rijetkih i ugroženih divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih staništa

Floristički sastav Rožaja formiran je pod uticajem edafskih i klimatskih karakteristika ovog prostora.

Najznačajniju vrstu biljnih zajednica i vegetacionog pokrivača u Rožajama predstavljaju šume. Zbog velikih visinskih razlika između najniže i najviše tačke (maksimalno 1.630 m), vegetacija je zonalno raspoređena na rožajskim planinama. Od podnožja ka vrhovima smjenjuju se različiti tipovi vegetacije, počev od submediteranskih kserotermnih šikara do subnivalne vegetacije oko snježanika na Hajli i drugim planinama.

Slika br 5 Hajla

Stepen šumovitosti rožajskog kraja je visok i znatno je iznad nacionalnog prosjeka. Prema podacima Instituta za šumarstvo u Podgorici, ukupna površina državnih i privatnih šuma i šumskog zemljišta u opštini Rožaje iznosi 26.881 ha, ili 62% ukupne teritorije. Šume bez šumskog zemljišta zahvataju 21.953 ha, ili 51% opštinske teritorije. Od ukupne površine, državne šume zahvataju 23.443 ha ili 87%, a privatne 3.438 ha ili 13% ukupne površine šuma i šumskog zemljišta.

Posebna vrijednost rožajskog kraja su ljekovite, jestive i aromatične bilje i gljive. Registrovano je preko 300 biljnih vrsta ljekovitih biljaka koje se u farmakologiji označavaju kao ljekovite: hajdučka trava, uva, divlji duhan, kim, đurđevak, bukva, jasen, lincura žuta, kantarion, bunika, kleka, crni sljez, kamilica, gorka deteljina, gladiševina, jorgovan, vimenjak, malina, zova, lipa, borovnica, čemerika, divizma, dan i noć i dr.

Jestive biljke se mogu koristiti kao povrće, začini i voće, izvor biološki visokovrijedne i hemijski nezagađene hrane: samoniklo voće (lijeska, drijen, jagoda, divljaka, kruška, trešnja, glog, ribizla, kupina, malina, borovnica...), zeljaste jestive biljke (sedmolist, kozlac, loboda, krasuljak, vodopija, medveđa šapa, graholika, divlja nana, kaćun, štavalj, kostriš, maslačak, kopriva...) i začinske biljke (sporiš, lukovi, kim, bradavičak, majčino zelje, divlja nana, divlji čaj, majčina dušica...).

Medonosnih biljaka ima u svim kopnenim ekosistemima i u svim vegetacijskim pojasevima.

Najvažnije vrste pečurki na planinama oko Rožaja su: poljski šampinjon, livadski šampinjon, anis šampinjon, biserka, crni vrganj, mrežasti vrganj, žuti vrganj, velika puhara, šumska puhara, stožasti smrčak, visoki smrčak, pravi smrčak, bukovača, slinavka, kestenjasti vrganj i dr.

Najveću komercijalnu vrijednost za ovo podneblje imaju: vrganj, lisičarka i smrčak.

Životinjski svijet na teritoriji Rožaja odražava opšte osobenosti ovog dijela Crne Gore. Zec, lisica, jazavac, kuna zlatica, vjeverica, srna, vuk, medved, divokoza su stanovnici ovog prostora. Divlji golub, jerebica, tetrijeb, veliki tetrijeb, soko, ptice pjevačice, suri orao su najzastupljenije vrste ptica.

Rožajske rijeke nastanjuju slijedeće vrste riba: potočna pastrmka i mladica, lipljan i potočna mrena. Staništa riba su ugrožena nepropisnim ribolovom, zagađenjem voda organskim i neorganskim materijama, devastacijim vodotoka... Veći dio faune ugrožen je, prije svega, od strane čovjeka (ilegalni lov, uništavanje staništa, eksploatacija šuma, izgradnja šumskih puteva, nedostatak rezervata za određene vrste, odsustvo organizovanog prehranjivanja u zimskom periodu i sl.).

Potencijalni prirodni rezervati su u Gornjem Ibru, Vučoj, Bukovici, Gornjoj i Donjoj Crnči.

Pregled osnovnih karakteristika predjela

Pejzaž rožajskih predjela je veoma živopisan i složen.

Rožajskom morfologijom, vizuelno - estetski, dominiraju najveći orografski izdanci: Hajla, Ahmica i Rusolija - na čijim padinama su se formirali, skoro kompaktni, šumski ekosistemi sa svojim ljetnjim, jesenjim i zimskim koloritom. Pitomi prevoji Brahim breg i Štedim, su najvišji i sa najviše fascinacija, od cvetnih livada ljeti do sniježnih idila zimi.

Na desnom priobalju Ibra su i hidrogrfski objekti: Bjeluha, Morača, Ibarac, Bukeljka, Lazanjska rijeka, Crnja, Plunska rijeka, Balotska rijeka, Njeguški potok, Magarica, Reka, sa svojim dolinama, klisurama, kanjonima i čistom vodom.

Na obalama ovih vodotoka ili višlje u njihovim slivovima, mozaično su pozicionirana seoska naselja, sa arhitekturom tradicionalnih, ali i savremenih formi.

Lijevom obalom Ibra, svojom vizuelnošću dominiraju Bisernica, Smiljevica, Rožajski vrh i Gospođin vrh, kao i doline Županice, Lovnice, Grahovske rijeke, Paučinske rijeke te skoro na krajnjem sjeveru opštine izazovni kanjon Bukovice.

Ključni vodotok rožajskog kraja je rijeka Ibar.

Slika br. 6 Rijeka Ibar

Samo gradsko jezgro Rožaja je mozaik starog i novog doba, koji spajaju novi, vitki minareti na Bandžovom brdu i preko puta na markantnoj koti Bijele Crkve, velebna crkva. Nova, planirana struktura: putevi, gradski sadržaji, zimsko-turistička struktura; od vrhova Rusolije i Ahmice do samog gradskog jezgra, dodatno će oplemeniti ovaj prostor, estetski, ali i ekonomski.

Pregled zaštićenih objekata i dobara kulturno-istorijske baštine

Na osnovu saznanja, a imajući u vidu lokaciju projekta, može se zaključiti da na ovom prostoru nije registrovano postojanje zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta niti njihovih staništa. Projektna lokacija se ne nalazi u zoni ekološko značajnih lokaliteta (EMERALD, IPA, IBA) i zaštićenih lokaliteta. Planina Hajla pripada području značajnom za biljke (Important Plant Area, IPA).

U dijelu zone gdje se nalazi lokacija za predmetni objekat nema dobara kulturno-istorijske baštine.

Naseljenost i koncentracija stanovništva

Od 1948. godine do danas, Rožaje bilježi konstantan porast broja stanovnika. Takođe, srazmjerno rastu broja stanovnika, rastao je i broj domaćinstava. Tako da se opština Rožaje razlikuje od drugih opština Sjevernog regiona, gdje se može uočiti, prije svega, pad stanovništva.

Prema Popisu iz 2011. godine, broj stanovnika je iznosio 22.964, koji su živjeli u 5.684 domaćinstava. Gustina naseljenosti iznosi 55,30 stanovnika po kvadratnom kilometru.

Stanovništvo je razmješteno u gradu, prigradskim naseljima i šezdeset ostalih ruralnih naselja. U gradu i prigradskim naseljima (Rožaje i Ibarac) živi 12.761 stanovnik, ili 55,60% opštinske populacije, što ukazuje na trend urbanizacije. Najveća ruralna naselja su: Kalače, Donja Lovnica, Balotići, Koljeno i Bać.

Podaci o postojećim objektima i infrastruktura

Lokaciju karakteriše prisustvo putne, elektro i nn mreže.

Ekonomsko-proizvodni sistem

Opština Rožaje spada u opštine sa nivoom razvijenosti između 50% i 75% nacionalnog prosjeka sa indeksom razvijenosti od 57,59. (Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2010 - 2014. godine).

Industrija i usluge

Na području rožajske opštine privredne grane i sektori su izdiferencirali u skladu sa prirodnim i ljudskim resursima i društveno-političkim faktorima. U prošlosti, uticaj prirodno-geografskih faktora na razvoj privrede bio je veći od uticaja društveno - geografskih faktora. Zato dominiraju djelatnosti zasnovane na raspoloživim prirodnim resursima: *stočarstva, šumarstvo i drvoprerađivačarstva*.

Industrijalizacijom se razvijala, prije svega, drvoprerađivačarstva, koja je doživjela svoj vrhunac formiranjem ŠIK "Gornji Ibar". Međutim, tranzicija i kriza krajem prošlog vijeka su negativno uticale na ovo preduzeće, kao i na druga društvena preduzeća u Rožajama. Tako da su industrijalizacija i urbanizacija na području rožajske opštine, pored pozitivnog, imale i negativni odraz na ovom području.

Migracijama selo-grad sela su demografski dosta ispražnjena i u njima se zadržala pretežno neproduktivna radna snaga. Na drugoj strani, u gradu Rožaje se stvorio problem nezaposlenosti i povećao broj siromašnog stanovništva.

Iako sektor poljoprivrede treba da bude jedna od ključnih grana u privrednom razvoju opštine Rožaje, registrovane djelatnosti u stvarnosti nijesu prepoznatljive, izuzev ZZ "Agrobisernica", koja posjeduje farmu ovaca i krava i komunalnu klaonicu.

U sektoru proizvodnje najveći je broj registrovanih privrednih društava iz oblasti proizvodnje rezane građe (69,5 % od ukupno registrovanih 36). Znači, drvoprerađivačarstva dominira u prerađivačkoj industriji. Međutim, glavni problem je u tome što je stepen finalizacije proizvoda relativno nizak, pa se prodaje prije svega građa sa niskim stepenom obrade.

U odsustvu značajnih proizvodnih kapaciteta dominira uslužna djelatnost, prije svega trgovina gotovim proizvodima. U sektoru trgovine najveći broj registrovanih privrednih društava je iz djelatnosti *ostala trgovina na veliko* (40 % od ukupno registrovanih 65).

U sektoru usluga najveći broj registrovanih preduzeća je iz područja prevoz robe u drumskom saobraćaju (25 % od ukupno registrovanih 40).

Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo

Pored drvoprerađivačarstva i turizma, poljoprivreda je jedan od ključnih sektora za razvoj privrede opštine Rožaje.

Poljoprivreda

Od ukupne površine opštine 48,9% čini poljoprivredno zemljište ili 20.251 ha, od toga oranice i bašte 731 ha (3,6%), voćnjaci 17 ha (0,1%), livade 8.700 ha (43,0 %) i pašnjaci 10.803 ha (53,3 %).

Na području rožajske opštine ne postoje pogodni uslovi za razvoj zemljoradnje, pogotovo ratarstva i povrtarstva, ali prostrani planinski pašnjaci pogoduju razvoju stočarstva, koje i danas predstavlja glavnu poljoprivrednu granu

(posebno ovčarstvo). Jako diseciran planinski reljef sa prostranim krečnjačkim terenima, strmim stranama, nedostatak ravnica i plodnog zemljišta, znatna nadmorska visina i dosta oštri klimatski uslovi, koji determinišu relativno kratak vegetacioni period, razlozi su što se stanovništvo većinom nije bavilo biljnom proizvodnjom. Zbog toga na području opštine uspijevaju samo jače i otpornije vrste žita: ječam, ovas, raž i heljda. Od povrća uspijevaju krompir, kupus, luk i druge vrste. Heljda i krompir uspijevaju i do 1600 m n.v.

Za analizu kretanja stočnog fonda uzete su karakteristične godine. Najveći broj goveda, ukupno 9.100 grla, evidentiran je 1979. godine, a najveći broj ovaca 1990. godine, ukupno 22.234 grla. Broj konja drastično opada, što je u prvom redu posljedica mehanizacije. Također, broj koza je mali, iako na području opštine postoje dobri uslovi za kozarstvo.

Ali može se jasno primijetiti da je stočni fond u opadanju, pa time i da je poljoprivredna aktivnost stanovništva u opadanju. Ovo je najočiglednije kod živine i broj košnica, čiji broj drastično pada. Pad kod broja goveda i ovaca je manji, ali obzirom da govedarstvo i ovčarstvo trebaju da budu nosioci poljoprivrede Rožaje, ovo nije zadovoljavajući razvoj.

Glavne količine mlijeka daje govedarstvo. Postoji proizvodnja jogurta od strane kompanije "Ami prom". Također, formiranjem privatne kompanije "Gradina" sve veća pažnja se poklanja tovu goveda radi proizvodnje mesa.

Pčelarstvo u rožajskom kraju ima tradiciju i u svom razvoju pokazuje značajan napredak. Tome doprinose: sve veći interes ljudi za bavljenje ovom djelatnošću, pogodni prirodni uslovi, bogata, raznovrsna i ekološki čista paša za pčele i očuvanost životne sredine od zagađenja.

Šumarstvo

Od ukupne površine opštine, 64,8 % čini šumsko zemljište ili 26.881 ha, od privredne šume 17.833 ha (67%), šume za ostale namjene 4.120 ha (15,0%), neobraslo zemljište 4.928 ha (18,0 %). Privatne šume učestvuju sa 12,9% i to kompletno privredne šume.

Oklo 18,3% pripada neobraslom zemljištu, od toga 1/3 je pogodna za pošumljavanje, dok se na površini od 1.316 ha neplodnog zemljišta ne mogu izvoditi bilo kakvi šumsko- uzgojni radovi.

Površine po gazdinskim jedinicama (GJ) su:

- Bačko-besničke šume 4.687 ha,
- Balorske šume 1.938 ha,
- Crnja-Ibarac 3.768 ha,
- Gornji Ibar 3.030 ha,
- Županica 2.234 ha,
- Lovničke šume 2.190 ha,
- Paučinske šume 3.454 ha,
- Vučansko-biševske šume 2.142 ha.

Najveću ekološko - ekonomsku vrijednost ima GJ Bačko - besničke šume, zbog srazmjerno tolerantne neobrasle površine - 399 ha ili 7,6 %, najnižu GJ Crnja - Ibarac - 1022 ha ili 27,14%, a najrentabilnija GJ je Županica, čija neobrasla površina iznosi 84 ha, ili 3,8%.

Na nadmorskoj visini do 1.000 m rasprostranjeno je 8,2 % površine rožajskih šuma, od 1000 - 1200 - 23,1%, 1200-1400 - 32,4%, 1400 - 1600 -16,9 %, 1600 - 1800 - 10,2%, 188 -2000 - 7,7% i iznad 2000 m - 1,5%.

Na nagibu terena 1-5° - 0,4% površine šuma, 6-10° - 5,5%, 11-20° - 50,50%, 21-30° - 38,70%, >30° - 4,9 %.

Najmanja površina šuma je razmještena na područja koja su najpovoljnija za građenja (do 10° nagiba) - 5,9%.

Prosječna zapremina šuma Ibarskog područja iznosi 180 m³/ha, najmanja u Vučansko-bihevskim šumama - 52 m³/ha, a najveća u Županici - 266 m³/ha.

Prosječni zapreminski prirast iznosi, za obrasle površine 5,0 m³/ha, a za privredne šume 6,0 m³/ha. Najveći prirast privrednih šuma ima GJ Županica- 7,9 m³/ha, pa Gornji Ibar - 7,2 m³/ha, Bać - Besnik - 5,7%.

Idući od nižih ka višim nadmorskim visinama staništa, rožajske šume su jasno diferencirane u devet asocijacija, i to:

1. *Asocijacija Quercetum petraeae-cerris hertiscum, Lakušić, 1976- šume kitnjaka i cera.*
2. *Asocijacija fagetum moesiaceae montanum, Bl. & L. 1970- šume mezijske i brdske bukve.*
3. *Asocijacija Abieto-Fagetum ntoesiaceae, Lakušić 1979- šumje jele i bukve*
4. *Asocijacija Oxali-Alnetum incanae, Blečić 1960- šume joha*
5. *Asocijacija Pinetum heldreichi bertiscum, Blečić 1959- šume munike*
6. *Asocijacija Piceo-Pinetum sylvestris, Blečić prov. 1975- smrčeva-barova šuma*
7. *Asocijacija Abieti-Picetum bertiscum, Lakušić 1978- tamne četinarske šume*
8. *Asocijacija Piceo-Pinetum peucis, Lakušić 1965- smrčeva-malikova šuma*
9. *Asocijacija Wulfenia-Pinetum mugii calcicolum, Lakušić 1972- šikare bora krivulja*

Sadašnji bruto šumski fond rožajskih šuma se procjenjuje na cca 3.350.000 m³, od čega na četinare otpada 84%, a na lišćare 16%.

Ljekovite biljke i poljsko-šumski plodovi

Posebno florističko bogatstvo rožajskog kraja predstavlja više stotina ljekovitih, jestivih, aromatičnih, vitaminoznih i medonosnih biljnih vrsta. Na području opštine Rožaje, prema dosadašnjim istraživanjima, ima oko 300 biljnih vrsta koje se smatraju ljekovitim. Međutim, nekontrolisana berba ljekovitog bilja u posljednjoj deceniji dovela je do toga da su neke vrste, naročito bijeli pelin, bulka, bunika, gorka djetelina, lipa, kamilica, đurđevak, lincura i dr. svedene na ivicu biološkog opstanka. Zato je za sakupljanje i korišćenje ljekovitog i aromatičnog bilja, šumskih plodova i jestivih gljiva, potrebno je stručno znanje da bi svaka vrsta bila pravovremeno ubrana i na način koji će smanjiti rizik od njenog uništenja.

Prema procjenama, u Rožajama se mogu sakupiti sljedeće količine ljekovitog bilja i poljsko-šumskih plodova:

- gljiva (pečurke) oko 40 tona
- poljsko-šumskih plodova (borovnica, malina, jagoda i dr.) oko 20 tona
- ljekovitog bilja oko 6 tona.

Ribarstvo

Gornji tok Ibra sa pritokama od izvorišta do Zubinog Potoka, obuhvatajući i vještačko jezero "Gazivode", predstavlja posebno ribolovište u sklopu Prokletija, poznato pod nazivom Ibarski ribolovni revir. Rožajskoj opštini pripada dio tog revira od izvorišta do sela Špiljani.

Po sastavu ihtiofaune Ibar sa pritokama pripada salmonidnom tipu voda, a od Bača nizvodno do ušća u jezero Gazivode to je salmonidno-timalidni tip vode. To su vode sa plemenitim vrstama riba, u kojima su rijetke slabo kvalitetne vrste riba. Od salmonidnih vrsta zastupljene su pastrmka (*Salmo trutta m. fario* L.) i mladica (*Salmo hucho*), a od timalida lipljen (*Thymallus thymallus*).

U Ibru i većim pritokama živi mrena (*Barbusmeridioboliss* Petenz H). To je riba slabijeg kvaliteta, ali je korisna, jer služi kao plijen i hrana proždrljivoj mladici. Pastrmka, mladica, lipljen i mrena su autohtone ribe u Ibru. Pri ušću u jezero Gazivode povećavaju se populacije mladice, lipljena, klena, škobalja i šarana, pa je taj dio toka Ibra najatraktivniji za sportske ribolovce.

Dio toka kroz kanjon je slabo pristupačan, ali je privlačan za sportske ribolovce zbog razgledanja kanjona i zbog većeg prisustva riba.

Od pritoka Ibra pastrmkom su najbogatije Bjeluha, Županica, Cmja, Balotićka i Lovnička rijeka.

Turizam

Turistički potencijali opštine Rožaje se odnose, prije svega, na planinsko okruženje (Hajla, Žljeb, Rusolija i Cmiljevica) i rijeku Ibar i klimatske uslove, pogodne za razvoj planinskog turizma.

Opština Rožaje je prepoznata kroz strateška dokumenta kao turističko područje na kojem treba podržati razvoj sledećih segmenata održivog turizma:

- skijaški turizam,
- pješaćenje i planinarenje,
- planinski biciklizam,
- lov i ribolov,
- sportsko - rekreativni turizam,
- agroturizam,
- "active & extreme" sportovi,
- vjerski turizam,
- kulturno-manifestacioni turizam,
- izletnički turizam,
- eko turizam i
- kongresni turizam.

Prostornim planom Crne Gore do 2020. godine predviđen je razvoj skijaškog centra na Hajli, kapaciteta 10.000 do 15.000 skijaša na dan, sa smeštajnim kapacitetima od ukupno oko 1.500 ležaja. Drugi skijaški centar Smiljevica-Turjak treba da dostigne 10.000 skijaša na dan.

Program razvoja planinskog turizma u Crnoj Gori do 2020. godine predvidio je izgradnju osnovnih smještajnih objekata sa ukupno 700 ležaja, modernizaciju postojećih kapaciteta i njihovo funkcionalno aktiviranje, posebno izgradnju komplementarnih smještajnih kapaciteta, domaće radinosti, etno-sela, etno i eko-katuna, planinarskih, šumarskih i lovačkih kuća.

Komunalne djelatnosti

Upravljanje otpadom

Upravljanje otpadom se definiše odgovarajućim zakonskim i podzakonskim aktima, što podrazumijeva da se ovaj proces vrši na način kojim se obezbjeđuje najmanji rizik po zdravlje ljudi i životnu sredinu, a to se postiže mjerama smanjenja: zagađenja voda, vazduha i zemljišta, opasnosti po biljni i životinjski svijet, opasnosti od udesa, požara i eksplozija, negativnih vizuelnih uticaja na predjele, te smanjenje nivoa buke i neprijatnih mirisa.

Upravljanje komunalnim otpadom je povjereno komunalnom preduzeću. Ovo preduzeće ima 48 zaposlenih, od čega 29 radi na poslovima čistoće (8 vozača i 21 čistač).

Za transport otpada iz grada i prigradskih naselja do deponije, preduzeće raspolaže sljedećim voznim parkom:

- specijalna vozila (autosmećare), od kojih 2 komada imaju zapreminu od 7 m³ nabijenog otpada i 1 komad zapremine 5 m³ nabijenog otpada,
- 1 autopodizač za transport velikih kontejnera zapremine 7 m³ otpada u rastresitom stanju,
- 1 kiper vozilo zapremine sanduka 5 m³ otpada u rastresitom stanju,
- 1 traktor IMT-539, zapremine sanduka 3 m³ otpada u rastresitom stanju.

Sakupljanje otpada na terenu se izvodi u velikim (7 m³), srednjim (1,1 m³) i malim kontejnerima (0,1 m³) - komunalne kante za domaćinstva.

Programom odvoza čvrstog otpada obuhvaćeno je samo područje grada. Na seoskom području nije prisutan program sakupljanja i odvoza smeća. Veliki kontejneri su locirani, uglavnom, u gradu bližim seoskim lokacijama, kao: Grahovo, Sastavi, Seošnica, Bačevac, Baza, Jukov potok, Hurije, Carine, Petlja i u blizini Gimnazije. Ovi kontejneri se prazne dva puta sedmično.

Srednji kontejneri su raspoređeni po gradskom jezgru od Suhog Polja do Zeleni. Ovi kontejneri se prazne svakodnevno. Mali kontejneri (kante za domaćinstva) su raspoređeni po zasebnim gradskim i prigradskim domaćinstvima. One se prazne jednom sedmično.

Faza transporta otpada do deponije se vrši po rasporedu koji je dat za pražnjenje kontejnera.

Odlaganje otpada na deponiji se vrši kontinuirano, tako da se na godišnjem nivou na deponiji akumulira količina od 6.124 tone otpada različitog porijekla i sastava, sakupljenog od 12.214 stanovnika, organizovanih u 2.979 domaćinstava.

U Rožajama se ne vodi evidencija morfološkog sastava otpada, jer se ne vrši selekcija istog po vrsti i porijeklu, već se tako mješovit odlaže.

Inače, gradska deponija se nalazi na 7 km od grada, locirana na desnoj obali Ibra, neposredno pored magistralnog puta Rožaje-Ribarići.

Upravljanje vodama

Sistemom primarne mreže gradskog vodovoda u Rožajama upravlja preduzeće Vodovod i kanalizacija.

Po podacima ovog preduzeća, u oktobru 2011. godine je bilo 2.715 domaćinstava i 325 privrednih subjekata, kao potrošačkih jedinica. Iz gradske vodovodne mreže snabdijeva se oko 50% stanovništva opštine Rožaje.

U periodu od januara do oktobra 2011. g. domaćinstva su potrošila 562.661 m³, a privredni subjekti 99.593 m³ vode. Sada znamo da je prosječna potrošnja po domaćinstvu za 10 mjeseci u 2011. g. iznosila 207,24 m³, odnosno 20,72 m³ mjesečno, tj. 0,69 m³ dnevno.

Vodovod sa primarnim cjevovodom dug je 40 km. Vodosnabdijevanje je gravitaciono, ali u ljetnjem periodu kada pritisak vode u cijevima oslabi, domaćinstva na Bandžovom brdu i drugim visinskim zonama povremeno ostaju bez vode. Za rješavanje tog problema neophodna je izgradnja rezervoara za II i III visinsku zonu, koja, obuhvata oko 70 % gradskog stanovništva. Azbestno-cementne cijevi su dotrajale pa je veliki gubitak vode u mreži.

Neophodno je rekonstrukcija vodovoda, u prvoj fazi u dužini od 7,5 km. Pri tome treba azbestno-cementne cijevi zamijeniti novim cijevima od duktilnog čelika.

Zahvaljujući brojnim izvorima i podzemnim vodama, postoje dobri uslovi za rješavanje problema vodosnabdijevanja seoskih naselja.

Inače, kontrolu kvaliteta vode u gradskom vodovodu radi Institut za javno zdravlje Crne Gore. Analize se vrše jednom mjesečno, a rezultati analiza pokazuju da je voda mikrobiološki i hemijski ispravna.

Ukupna dužina kanalizacione mreže (fekalna i atmosferska kanalizacija) u gradskom području iznosi 27 km. Najveći problem sa aspekta zaštite vodotokova, posebno Ibra, predstavlja još uvijek neriješen problem otpadnih komunalnih voda. Naime, otpadne komunalne vode se sistemom kanalizacije direktno ulivaju u vodotok Ibra i njegovih pritoka (Ibarac, Lovnička rijeka, Grahovska rijeka, Županica i dijelom Crnja) bez bilo kakvog prethodnog prečišćavanja.

U toku je realizacija projekta za izgradnju postrojenja za preradu otpadnih voda.

OPIS PROJEKTA

Lokacija na kojoj se planira izgradnja mini farme pilića se nalazi na katastarskoj parceli broj 1085/1, KO Koljeno I, površine 7612 m², u sklopu PUP-a Rožaje.

Poslovni objekat je projektovan prema projektnom zadatku Investitora za predmetnu parcelu i zadatim uslovima, te važećim propisima i standardima za ovaj tip objekata.

Objekat je projektovan tako da se sastoji iz tri cjeline:

1. Funkcionalna cjelina 1 – Hala 1 za uzgoj živine (cca. 15 000 pilića-brojlera)
2. Funkcionalna cjelina 2 – Hala 2 za magacin i kotlovnicu
3. Funkcionalna cjelina 3 – Stajnjak

Opis prethodnih pripremnih radova

Prije početka radova na dogradnji objekta, gradilište mora biti obezbijeđeno od neovlaštenog pristupa, osim zaposlenim i licima angažovanim na izvođenju radova. Ukoliko se desi da je neophodno prisustvo drugih lica, to se može izvesti uz saglasnost rukovodioca gradilišta.

Iz tih razloga neposredno na prilazu gradilištu, mora se postaviti tabla na kojoj će pored informacije o Izvođaču i Investitoru radova, biti ispisano i sljedeće:

- gradilište,
- zabranjen pristup nezaposlenim licima.

Pripremnii radovi, u okviru dogradnje objekta, obuhvataju niz aktivnosti potrebnih za okončanje svih poslova, a oni obuhvataju: uređenje lokacije, određivanje unutrašnjih saobraćajnica, određivanje utovarno – istovarnih površina za građevinski materijal, utovar i istovar građevinskog materijala, itd.

Planom organizacije predviđena je kontinuirana izgradnja i svi pripremnii radovi prilagođeni su uslovima takve izgradnje.

Pri korišćenju saobraćajnica i puteva izvođač radova će to obavljati na propisan način, tako da ne ometa odvijanje normalnog saobraćaja.

Za prilaz, istovar i utovar građevinskog materijala na lokaciji treba da postoje transportni putevi u okviru lokacije kao i utovarno – istovarne površine. Prilaz mora biti potrebne nosivosti, nezakrčen i dovoljne površine za navedenu svrhu. Imajući u vidu da se radi o stabilnom terenu i da ima dovoljno slobodnog prostora na lokaciji, prethodni uslovi će biti obezbijeđeni. Ovo se bliže definiše Elaboratom o uređenju gradilišta.

Brzina saobraćaja prema gradilištu mora se ograničiti na 10 km/h.

Sve građevinske mašine i sredstva za rad potrebno je postaviti na bezbijedno - odgovarajuće mjesto obzirom na vrstu posla koji se obavlja na gradilištu. Za sva korišćena sredstva rada potrebno je pribaviti odgovarajuću dokumentaciju o primjeni mjera i propisa iz zaštite na radu od ovlašćene institucije. Rukovanje i održavanje navedenih sredstava rada

može se povjeriti samo licu koje je stručno osposobljeno za takav rad i ispunjava određene uslove u smislu stručne, zdravstvene i druge podobnosti, o čemu se mora voditi evidencija.

Sve građevinske mašine i prevozna sredstva moraju biti opremljena protivpožarnim aparatima.

Na gradilištu će se dopremiti građevinski materijal u skladu sa programom njegove isporuke u tačno određenim rokovima i količinama i to:

- građa
- armatura,
- beton i
- čelična konstrukcija (stubovi i profili)

Dopremu građevinskog materijala treba obavljati tako da se time dodatno ne zagađuje životna sredina, odnosno da su zagađenja minimalna. Imajući u vidu navedene materijale (nema rastresitih materijala) prilikom njihovog transporta ne očekuje se dodatno zagađenje životne sredine, izuzimajući izduvne gasove iz prevoznih sredstava.

Građevinski radovi obavljaju se tako da se njihovim izvođenjem ne zagađuje životna sredina, a u slučaju buke, vibracija, izvođenja radova pod noćnim osvjetljenjem, pojave prašine i ostalih pratećih pojava, koje mogu ugroziti okolni prostor i stanovništvo, preduzimaju se mjere za njihovo otklanjanje ili dovođenje u dozvoljene granice.

Na gradilištu u okviru izgradnje izvodiće se slijedeći građevinski radovi:

- zemljani radovi
- betonski,
- armirački,
- pokrivački
- izolaterski
- brojni zanatski,
- transportni i dr.

Detaljan opis projekta

Arhitektonski projekat

GRADJEVINSKI I GRADJEVINSKO - ZANATSKI RADOVI

Kod svih građevinskih i građevinsko zanatskih radova uslovljava se upotreba stručne radne snage i kvalitetnog materijala predviđenog važećim YU standardima, prosječnim gradjevinskim normama i opisima uz predračun i projekat. Sve pozicije predviđene ovim predračunom podrazumevaju se komplet izvedene i obuhvataju rad, materijal, stručnu i pomoćnu radnu snagu, potreban alat za rad, kao i sav ostali materijal, spoljni i unutrašnji transport, sva potrebna obezbeđenja radne snage popopisima HTZ, stručni nadzor, sve doprinose i druge dažbine. Takođe je predviđeno povremeno i završno čišćenje čitavog objekta, kao i potrebni pripremni i završni radovi. Obračun gotovih radova vršiče se prema važećim normama u građevinarstvu, a po jedinici mjere datoj u odgovarajućoj poziciji.

A/GRADJEVINSKI RADOVI

I ZEMLJANI RADOVI

Pre početka svih radova treba snimiti teren i obezbediti stalne tačke na objektu koje ostaju do tehničkog prijema. Svi zemljani radovi moraju se izvesti prema datim visinskim kotama. Iskopanu zemlju upotrebiti za nasip oko temelja a višak zemlje rastrsti oko objekta ili odvesti van gradilišta.

Obračun zemlje u iskopima računa se po m³ u samoniklom stanju, a prema dimenzijama u projektu.

1. Ručni iskop zemlje III kat. u širokom otkopu sa odbacivanjem iste na daljinu 2-3 m i planiranjem po okolnom terenu .ili odvozom viška zemlje van gradilišta. Obračun po m³.
2. Ručni iskop zemlje III kat. Za temelje objekta 0,6 – 1,0 msa izbacivanjem iz temeljne jame odvozom i razastiranjem na mesto nabijanja ili odvozom viška zemlje van gradilišta. Obračun po m³.
3. Nasipanje i nabijanje zemlje oko i između zidova sa dovozom potrebne zemlje. Nabijanje vršiti drvenim nabijačima u slojevima od po 15 sm. Obračun po m³
4. Nasipanje šljunka ili peska ispod podova, stopa ,temelja i trotoara u sloju od 10-15 sm. Obračun po m³.

II BETONSKI I ARMIRANO BETONSKI RADOVI

Svi betonski i armirano betonski radovi moraju se izvesti u svemu prema važećim BAB propisima ,nacrtima ,detaljima i statičkom proračunu ,solidno i stručno sa kvalifikovanom radnom snagom i pod stručnim nadzorom. Naročito obratiti pažnju da se elementi izrade u potrebnim dimenzijama i visinski uklape prema projektu .Površine na koje će se postaviti limovi ili daščane obloge u toku samog betoniranja, ostaviti potreban broj paknica za pričvršćivanje. Izrada i ugrađivanje betona vrši se mašinskim putem .Pozicijom je obuhvaćeno: betoniranje , izrada oplata sa podupiračima i nega betona u različitim vremenskim uslovima, kao i ostavljanje šliceva za za vodovod i kanalizaciju, električnu instalaciju idr.

III ARMATURA

Nabavka, sečenje, savijanje i montaža armature sa čišćenjem armature od rđe, u svemu prema detalju. Glavna armatura se vezuje za svaku uzengiju i podeono gvožđepaljenom žicom 1,4 mm. Obračun po teoretskim težinama i dužinama datim u detalju armature. Obračun po kg.

IV POKRIVAČKI RADOVI

Pokrivački radovi rade se prema postojećim pravilnicima jugoslovenskim standardima propisima za ovu vrstu rada. Podloga za pokrivanje mora biti propisno i kvalitetno izrađena ,tako da pokrivač naleže celom svojom površinom bez gibanja .Grebene i slemena moraju biti izrađeni ravno i bez talasa . Svi pomoćni radovi, spravljanje cementnog maltera i prenos sveg potrebnog materijala od mesta spravljanja do mesta ugrađivanja obuhvaćeno je normom vremena kod svake pozicije ,pri čemu se za vertikalni transport koristi konzolna dizalica. Obračun se vrši po 1m² stvarno pokriveno površine.

V IZOLATERSKI RADOVI

Normativ utroška materijala ,radne snage odnosi se na izradu višeslojnih termoizolacija i hidroizolacija ravnih i kosih krovova, na izradu parne brane kao i na izradu termičke i hidroizolacije u podovima i na zidovima . Obračun radova vrši se po stvarno izvedenim količinama računajući i izradu hidroizolacije.

1. Izrada hidroizolacije zidova i podova. Obračun po m²
2. Izrad termoizolacije. Obračun po m².

B/ ZANATSKI RADOVI

VI BRAVARSKI RADOVI

Materijal koji se primenjuje u izradi bravarije mora u svemu biti kvalitetan i odgovarati uslovima i standardima.

Valjani profili:

- kvadratni JUS C.B3.021.
- pljosnati ugaonici JUS C.B3 .101.
- nosači JUS c.B3.131.

Okov: Okov za bojenu bravariju je gvozdene a za aluminijsku krom-niklovani.

Zakivci: Zavrtnjevi za spojeve crne bravarije su gvozdene ,čelični

VII LIMARSKI RADOVI

Za sve limarske radove upotrebiti pocinkovani lim $d=0,55$ mm. Uz zidove položiti lim najmanje visine 25 sm,a ivice uvući u zid ,odnosno malter. Svi gvozdene delovi koji dolaze u dodir sa limom moraju biti poc.

VIII KERAMIČARSKI RADOVI

Materijal koji će se upotrebiti mora u potpunosti odgovarati u pogledu kvaliteta u navedenoj klasi. Podloga mora biti čista, oprana i propisno hrapava. Popločavanje i oblaganje zidova izvesti u cem. malteru spravljenom od portland cementa i čistog rečnog peska.

Za izgradnju objekata planirane namjene u određenim vremenskim intervalima bi trebala biti angažovana sljedeća radna snaga:

- Šef gradilišta	1 VSS
- Magacioner.....	1 KV
- Rukovodioci građevinskih mašina.....	2 VKV
- Šoferi.....	3 VKV
- Betonirci.....	2KV + 2NKV
- Armirači.....	2 KV+INKV
- Zidari.....	2 KV+2 NKV
- Izolateri.....	2KV
- Bravari.....	2 KV
- Limari.....	1 KV
- Keramičari.....	2 KV+1 NKV

Za izgradnju objekata planirane namjene bi trebala biti angažovana sledeća građevinska mehanizacija:

- 1 Kompresor sa pikamerom,
- 1 Utovarivač,
- 2 Kamiona,
- 1 Kranska dizalica,
- 1 Mikser,

- 1 Cirkular i
- 1 Mašina za sječenje i savijanje

OPIS OBJEKTA

Objekat je projektovan tako da se sastoji iz tri cjeline:

1. Funkcionalna cjelina 1 – Hala 1 za uzgoj živine (cca. 15 000 pilića-brojlera)

2. Funkcionalna cjelina 2 – Hala 2 za magacin i kotlovnicu

3. Funkcionalna cjelina 3 – Stajnjak

Hala 1 je projektovana kao pravougaoni dio objekta u prizemlju, gabarita 16.80 x 53.20m, površine cca 894,68 m², gdje je ukupna čista visina od 2,70 do 5,20 m.

Hali za uzgoj živine se pristupa sa južne strane, preko saobraćajne površine. Kroz rolo vrata, dimenzija projektovanih da je omogućen ulazak kamiona u prostor za uzgoj će se ulaziti u halu. Drugi ulaz je sa istočne strane gdje se dvije hale sastavljaju, i u ovom sjevernom dijelu smjestena je kontrolna soba i garderoba sa wc-om i tuš kabinom.

Hala 2 je manja, takođe pravougaonih gabarita 6.5x22.80m, sa dodatnim dijelom za kancelariju pravougaonog gabarita 6.0m x 2.6m, površine 181,34m².

Hala 2 i kancelarija su sa čistom visinom 2,70 do 3,70 m. Hali 2 se pristupa sa istočne strane, preko saobraćajnog platoa. Na ovog strani će se nalaziti rolo vrata za magacin i kotlovnicu, kao i vrata za kancelariju.

Stajnjak će se nalaziti na istočnoj strani gabarita 6.0x4.0m cca, površine 24m².

Konstrukcija objekta je projektovana kao čelična konstrukcija sa metalnim rešetkaskim nosačem kao glavnim krovnim nosačem. Sa krovne konstrukcije opterećenje se prenosi na metalne stubove, a sa ovih na temelje odnosno na tlo.

Krovnu konstrukciju objekta sačinjavaju metalne rožnjače, koje su postavljene na međusobnom rastojanju od 270,0 cm. Preko ovih nosača projektovan je sendvič panel debljine d=100 mm. Krov hala je na dvije vode sa nagibom krovnih ravni od 12,0°. Svi spojevi panela, horizontalni i vertikalni, i vijenci i sljemena su opšiveni pocinkovanim limom.

Kao glavni nosač krovne konstrukcije projektovana je metalna rešetkasta konstrukcija, na osovinskom razmaku od 4,76 m, zglobno oslonjena na metalne stubove, koji su uklješeteni u AB temeljne stope. Metalna rešetkasta konstrukcija je raspona 17,00 m i 6,70m. Vjetar na kalkan se prima preko krovnog poprečnog sprega. U krovnoj ravni, kao podužno ukrućenje, po sredini i na krajevima rešetke projektovani su vertikalni krovni spregovi.

Fundiranje objekta je izvršeno na armirano-betonskim temeljnim stopama kao temeljnim veznim gredama.

Pune fasadne površine su u fasadnoj konstrukciji tj. obloga od termoizolacionih sendvič panela visine 1,00m i dužine različite u zavisnosti od raspona čeličnih nosača. Paneli su izrađeni od pocinkovanog i plastificiranog čeličnog lima d=0,5 mm sa obje strane panela i ispunom od poliuretana. Debljina panela je 10,0 cm.

Fasadni otvori - prozori i vrata se izrađuju od profila 5 - komornog eloksiranog aluminijuma sa

termoprekidom, a zastakljivanje je flot staklom paket 4+12+4 mm.

Rolo vrata su projektovana na ulazu u obje hale, različitih dimenzija u skladu sa potrebama i konstruktivnom rješenjem.

Objekat će biti priključen na infreastukturu u skladu sa UTU-ima i uslovima nadležnih gradskih službi, a u skladu sa tehničkim rješenjima koja će biti obrađena kroz glavne projekte instalacija objekta.

Instalacije koje su predviđene su: vodovod i kanalizacija i elektroinstalacije jake i slabe struje.

Imajući u vidu specifičnu namjenu objekta i zahtjevne uslove koje traži uzgoj pilića, projektom su obrađeni svi procesi koji će se odvijati u objektima, i to:

- sistem za ishranu pilića,
- sistem napajanja,
- ventilacija (u zimskom i ljetnjem periodu)
- hlađenje,
- ovlaživanje vazduha,
- osvjetljenje
- grijanje

NAZIV PROSTORIJE	POVRŠINA (m ²)	OBIM (m)	SVIJTLA VISINA (m)
0. ULAZ	7.74	11.20	2.70
1. UZGOJ PILIĆA	830.0	133.20	2.70
2. KONTROLNA PROSTORIJA	35.08	30.00	2.70
3. GARDEROBA	6.44	12.00	2.70
4. WC	2.23	6.00	2.70
5. TUŠ KABINA	3.48	8.20	2.70
6. HODNIK	25.52	23.40	2.70
7. MAGACIN HRANE	95.13	42.80	2.70
8. KOTLOVNICA	27.72	21.40	2.70
9. KANCELARIJA	10.75	13.60	2.70
10. WC	3.48	7.80	2.70
11. STAJNJAK	20.16	18.40	2.70
POVRŠINA POD SPOLJAŠNJOM KONSTRUKCIJOM-ECA		26.38 m²	
POVRŠINA POD UNUTRAŠNJOM KONSTRUKCIJOM-ICA		2,67 m²	
UNUTRAŠNJA POVRŠINA PODA-IFA		1067.73 m²	
BRUTO POVRŠINA PODA-GFA		1100.03 m²	
NETO POVRŠONA PODA-NFA		1067.73 m²	

Slika br. 7 Buduć i objekat

Opis vodovoda i kanalizacije

Za potrebe investitora napravljen je projekat instalacija vodovoda i kanalizacije poslovnog objekta. Projekat tretira snadbijevanje objekta vodom (sanitarni vodovod), odvodjenje kanalizacije kao hidrantske mreže i odvodnje atmosferskih voda.

Vodovod

Vodovodna mreža iz objekta će biti priključena na vodovodnu privatnu mrežu. Projektom je predviđen jedan vodomjer za vodovodnu i unutrašnju hidrantsku mrežu. U vodomjernoj šahti koja je dimenzija 1.60x3.0 m predviđen je i kombinovani vodomjer sa modulom za mjerenje potrošnje vode za rezervni priključak i spoljašnju hidrantsku mrežu. Projektom su predviđena tri hidranata, unutrašnja i jedan spoljašnji hidrant sa svom pratećom opremom. Predviđene su pocikovane cijevi sa oznakom PC prečnika 65 mm i PEVG 100 mm.

Vodovodne cijevi i cijevi za hidrantsku mrežu su položene na dubini od 1,0 m. One će se polagati u istom rovu širine 0,60m.

Topla voda

Topla sanitarna voda takođe se razvodi mrežom na visini 10 cm od trase hladne vode, jedino na mjestima gdje su vrata vodi se podom.

Fekalna kanalizacija

Otpadne vode iz objekta će se odvoditi do biološke septičke jame, zbog nemogućnosti priključka na gradsku fekalnu kanalizaciju.

Projektom je predviđena **biološka septička jama** (bioprečistač u vodonepropusnoj septičkoj jami), zato što je povoljnija u pogledu prečišćavanja otpadnih voda. U bioprečistaču je ugrađen difuzor kojim se rasprašuje vazduh iz kompresora, dajući tako bakterijama potreban kiseonik za bržu razgradnju, odnosno ubrzava pročišćavanje otpadne vode.

Bioprečistač se sastoji od kombinacije bakterija i enzima koji razgrađuju fekalni i organski otpadni materijal, te celulozu. Otpadna voda dolazi u aerobni prostor u kojem se razgrađuje azot koji stvara uslove za parcijalnu biološku razgradnju. Dalji proces prečišćavanja komunalne voda ide u prostor obogaćen kiseonikom, pomoću kojeg se organske supstance počinju razgrađivati. Zadnja faza procesa obuhvata razdvajanje prečišćene vode od aktivog mulja, koji se taloži na dno i vraća u neprozračan prostor. Pročišćena voda se može ispustiti u okolini bez nepovoljnih posljedica. Ovakvu jamu je potrebno čistiti jednom, do dva puta godišnje.

Atmosferska kanalizacija

Za potrebe evakuacije atmosferskih voda predviđeno je prikupljanje atmosferskih voda sa krovnih površina slivanjem niz sendvič trapezasti lim, preko vertikalnih oluka do popločane površine, odakle se voda određenim padovima vodi do revizionih okana. Projektom je predviđeno pet revizionih okana, od čega su tri sa slivnom rešetkom. Dimenzionisana je cijev za prihvatanje atmosferskih voda sa cijelokupne predmetne parcele i predviđena je cijev PEHD DN 250 sa padom od 1.0 %. Zbog nepostojanja atmosferske kanalizacije i do njene realizacije projektovan je **upojni bunar**.

Osnovne karakteristike proizvodnog procesa

Opšti dio

Tov pilića odvija se u zatvorenim objektima, pod kontrolisanim uslovima.

Svi postupci i radnje na farmi moraju se obavljati po pravilima GMP (Good Manufacturing Practice - dobra proizvođačka praksa), kao i prema načelima i propisanim procedurama HACCP-a (Hazard Analysis Critical Control Point (HACCP) – analiza opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka je preventivni i sistematični sistem osiguranja zdravstvene ispravnosti hrane, zasnovan na primjeni ispravnih tehnoloških procesa i njihovoj kontroli i nadzoru cijelog sistema).

Proizvodni proces se sastoji od:

- prihvatanje pilića,
- tova pilića
- izlova pilića i
- čišćenja objekta.

Prihvatom jednodnevnih pilića započinje period tova u trajanju do 45 dana. Nakon tova slijedi međuturnusna pauza u trajanju do 27 dana. U tom periodu se pilići šalju u klanicu.

Tehnološku opremu u objektu sačinjavaju:

- sistem ishrane (zatvoreni): usipni koš, automatske hranilice, kontrolne vage hrane, vage za kontrolu težine pilića,
- sistem napajanja: nipl sistem, filter za vodu i sistem za doziranje,

- sistem grijanja
- sistem ventilacije

Karakteristike tehnološke opreme moraju zadovoljiti sve zadate parametre za postizanje optimalnih proizvodnih performansi tova i genetike, mikroklimatskih uslova, kao i sigurnog i zdravog držanja pilića.

Oprema mora biti uvijek potpuno funkcionalna, njen rad mora se kontrolisati, a mora biti održavana od strane stručnih službi.

I. Prihvat pilića

Prije samog prijehata jednodnevnih pilića iz inkubatora potrebno je obaviti sljedeće radnje:

- papirom prekriti stelju u prijemnom dijelu objekta uz linije za ishrane i ispod sistema za pojenje. Na papir se stavljaju podne pojilice i hranilice,
- linija za ishranu se spušta na najnižu tačku,
- visina nipl-sistema za pojenje za vrijeme prijema pilića podešava se tako da je nipl u ravni kljuna pilića. Pritisak vode u nipl-sistemu treba biti takav da stvara viseću kap. U tu svrhu koristi se originalni mjerač koji određuje visinu po danima starosti pilića.
- podne pojilice postavljaju se između spoljašnje linije za ishranu i zida i po sredini objekta.
- podne (dodatne) hranilice razmještaju se po cijeloj površini prijemnog prostora i ne smiju se stavljati ispod izvora toplote .

Prihvat pilića obavlja se na 2/3 objekta, a nakon starosti do 10 dana pilići se stavljaju po cijelom objektu.

Objekat treba zagrijati na odgovarajuću temperaturu prijehata, ljeti 24 sata, a zimi 48 sati prije dolaska pilića. Pri tom je važno da se zagriju plafon i zidovi, a naročito pod i stjelja sa kojom dolaze u dodir pilići u prvim danima života.

Pilići koji uginu tokom transporta odmah se uklanjaju iz objekta tako što se stavljaju u nepropusnu plastičnu posudu kapaciteta 25 l i odlažu u jamu napravljenu za te namjene. Posuda se poslije korišćenja pere vodom u posebnoj prostoriji, ali sa zasebnim ulazom. Voda od pranja posude se preko rešetke i slivnika, a zatim pomoću cjevovoda odvodi u vodonepropusnu septičku jamu. Posuda se poslije pranja dezinfekuje sa Peral S-om i odlaže u predprostoru hale.

Nakon smještaja prati se ponašanje i raspored pilića u objektu prema čemu se najbolje može vidjeti kako se oni osjećaju, a zavisno od toga određuju se uslovi rada objekta.

Temperatura i vlaga se kontrolišu cijelo vrijeme i dodatno prilikom svakog ulaska u objekat. Vrijednosti temperatura potrebno je korigovati prateći razmještaj i ponašanje pilića. Potrebno je da relativna vlaga u objektu bude 60 %, a preporuka je da sa sniženjem relativne vlage za 10 % temperatura mora rasti u prosjeku za 2 °C.

Svakako najbolji pokazatelj udobnosti mikroklimе u objektu su pilići i njihov raspored i ponašanje.

Osvjetljenje

Intenzitet svjetla, distribucija i trajanje dužine svjetlosnog dana utiču i na rezultate i na dobrobit pilića. Pravilni i odgovarajući raspored i distribucija svjetla postaknuće piliće da što prije pronađu hranu, vodu kao i izvor topline. Prema članu 37 Pravilnika o bližim uslovima koje treba da ispunjavaju objekti i oprema za držanje i uzgoj životinja za

proizvodnju ("Sl. list CG" br. 28/11) preporučuje se da se u halama za tov pilića koristi osvijetljenje intenziteta od min. 20 luxsa mjereno u nivou očiju pilića.

Intenzitet svjetla i dužina trajanja svjetlosnog dana mogu u cijelom periodu biti na istom nivou ili se mogu mijenjati zavisno od korištenja svjetlosnog programa. Sva svjetleća tijela u objektu moraju biti ispravna.

Ventilacija

Kvalitet vazduha je veoma važan tokom prihvata. Ventilacija služi za održavanje temperature i vlage na željenom nivou, kao i da osigura dovoljnu količinu kiseonika. Zbog toga se preporučuje minimalni stepen ventilacije od prvog dana.

Pilići na farmu dolaze u klimatizovanom kombiju, smješteni u kartonskim kutijama. Broj pilića u kutiji zavisi od godišnjeg doba, zimi je to 100 komada/kutiji, a ljeti 80 komada/kutiji. Kutije sa pilićima unose se u objekat i raspoređuju se po prihvatnom prostoru. Važno je da se pilići ne stavljaju direktno ispod grijnih tijela. Nakon istovara svih kutija vrši se kontrolno brojanje i mjerenje pilića.

Ventilacija u objektu reguliše se preko ventilatora u odnosu na postojeću biomasu piladi u objektu. Cilj je osigurati dovoljnu količinu čistog vazduha, ukloniti višak otpadnih gasova i višak vlage. Preporučuje se da minimalna ventilacija bude 0,4 m³/h po svakom kilogramu tjelesne mase, a maksimalna 6 m³/h po svakom kg tjelesne mase.

2. Tov pilića

Period tova započinje nakon prihvata pilića i u njemu je važno u optimalnim proizvodnim uslovima osigurati dobar prirast uz odgovarajući utrošak hrane, osigurati zdravlje i održati mortalitet unutar predviđenih normativa. Za postizanje toga nužno je pridržavati se osnovnih tehnoloških normativa i osigurati odgovarajući kvalitet hrane i vode.

Hranjenje pilića

Hrana se u sistem za ishranu pušta prije prihvata kada se pune i podne hranilice. Podne hranilice pune se sa 1-2 kilograma hrane. Nakon punjenja sistema za ishranu, iz svake podne hranilice rasipa se po jedna šaka hrane po papiru za prihvat, a to omogućava pilićima da što brže dođu u kontakt sa hranom.

Visina sistema za ishranu podešava se tako da je donji rub hranilice u visini leđa pilića tj. da brojler kljunom može dohvatiti do najdubljeg dijela hranilice. Preporučuje se 75 - 100 pilića po hranilici. Hrana mora biti kontrolisanog porijekla, kvaliteta i poznatog sastava: proteina biljnog porijekla, optimalnog odnosa energije, aminokiselina, minerala, vitamina te esencijalnih masnih kiselina kako bi se omogućio optimalan rast pilića.

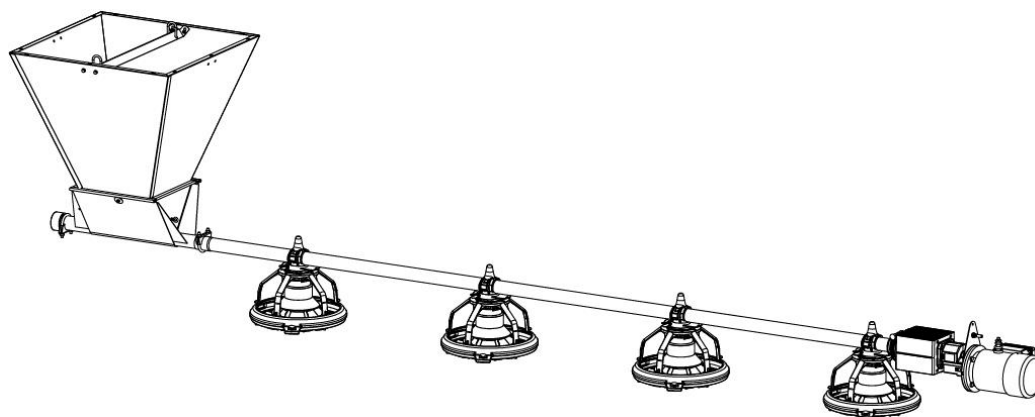
Hrana se na farmu doprema u specijalizovanim vozilima 2-3 puta sedmično. Kontrola količine potrošene hrane obavlja se mjerenjem u usipnom košu.

Dodatne hranilice se pune češće sa manjom količinom hrane, čime se podstiče apetit i osigurava uvijek svježa hrana. Iste se postupno vade od 5 do 7 dana. Nakon propuštanja hrane, vrši se punjenje sistema za pojenje vodom. Dodatne pojilice se 1 puta dnevno ispiraju i pune čistom vodom. Podne pojilice iz objekta se uklanjaju postupno u roku od tri dana.

Investitor se, kada je u pitanju **hranjenje** odlučio za sljedeće:

Sistem predložen od firme Big Dutchman, iz Novog Sada, Srbija, zadovoljava potrebe kako jednodnevnih pilića, tako i potpuno odrasle živine. Uključuje koš za hranu, cevi Augermatic, hranilice, pogon i sistem za oves.

Hranilica Flux sa patentiranim 360°- mehanizmom za potpuno punjenje obezbeđuje visoki nivo hrane u hranilici tokom prvih dana tova. Rotirajuće 8D- hranilice mogu se potpuno oprati mlazom, a onda otvoriti da bi se osušile. Snažna pogonska jedinica i čvrsta spirala omogućavaju dužinu linije i do 150 metara.

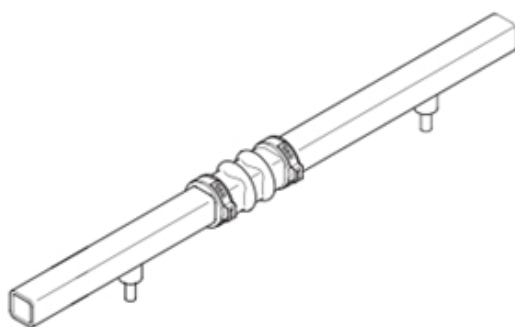
Referentna ilustracija hranilice

Predlog tehničkih karakteristika:

- Broj linija hranjenja: 4 pcs.
- Broj hranilica u staji: 240 pcs.
- Tip hranilice: FLUXX330-14
- Broj živine po hranilici: 55.5
- Dužina linije hranjenja: 45 m
- Broj cevi sa 4-otvora: 14 pcs.
- Materijal: pocinkovano

Pojenje pilića

Nipl-pojilice su dokazano, pouzdano i higijensko rješenje za snabdijevanje vodom u savremenom načinu držanja živine. Investitor se odlučio za sistem nipl pojilica, po ponudi firme Big Dutchman, iz Novog Sada, Srbija. Sistem uključuje regulator pritiska, cijevi sa nipl-pojilicama za pojenje, jedinicu za odušak i sistem ovesa.

Referentna ilustracija pojilice

Predlog tehničkih karakteristika:

- Broj linija pojenja:	5 pcs.
- Broj nipl-pojilice za pojenje u staji:	900 pcs.
- Broj cevi sa 12 nipl-pojilica po cevi:	75 pcs.
- Tip nipl-pojilice:	Top-Nipple-orange
- Broj živine po nipl-pojilici:	14.8
- dužina linije pojenja:	45 m
- Tip vitla: mehanički:	1 po liniji
- Broj vitla:	5
- Težina:	64 kg po liniji

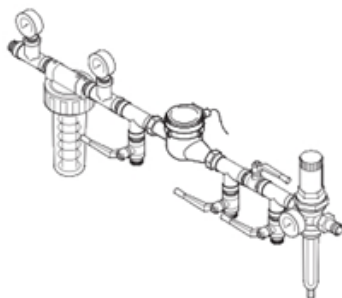
Ispiranje linija pojenja

Ispiranje nipl-linija u živinarskom stajama tokom turnusa je značajno pošto to poboljšava kvalitet vode i zdravstveno stanje živine. S jedne strane, povećava se efikasnost vakcina ili medikamenata, a sa druge strane poboljšava dobrobit živine tokom toplih dana ispiranjem linija pojenja hladnom vodom.

Glavni priključak vode

Jedinica priključka vode

Jedinica priključka vode je postavljena između sistema vode i sistema snabijevanja vodom i sastoji se filtera za vodu, vodomjera, reduktora pritiska i obilaska, koji povezuje medikator, sa odgovarajućim priključnim materijalom.

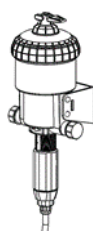
Referentna ilustracija priključka

Predlog tehničkih karakteristika:

- Broj priključnih jedinica: 1 pcs.
- Tip: 3/4" električni (ne sastavljen)
- Protok: 12-2000l/h
- Tip filtera: filter vode standardni

Medikator

Medikator se postavlja u jedinicu za priključak vode i dozira potrebne vitamine i/ili lekove u vodu za pojenje.

Referentna ilustracija medikatora

Predlog tehničkih karakteristika:

- Broj medikatora: 1 pcs.
- Tip medikatora: medikator 0,2-2,0%
- Protok: 10-2500 L/h

Sastav hrane

Sirovinski sastav hrane je sljedeći: zrnasta hraniva (kukuruz, pšenica), proizvodi industrije ulja (sačma od djelimično oljuštenog ulja soje - II kvalitet, pogača od soje), ostali biljni proizvodi (sojin griz), proizvodi industrije alkohola i vrenja (osušeni stočni kvasac - II kvalitet), vitaminsko mineralna predsmješa, sojino ulje, mineralna hraniva (kalcijum karbonat, monokalcijum fosfat, so za ishranu životinja), sintetičke aminokiseline (lizin, metionin), adsorbens mikotoksina Minazel plus P, enzim (fitaza EC 3.1.3.26, ksilanaza EC 3.2.1.8), kokcidostatik (Maduramicin amonium E770), antioksi- dans (BHT E321, BHA E320, etoquin E324).

Po hemijskom sastavu hrana treba da ima:

Proteina, najmanje	%	21,50
Vlage, najviše	%	13,50
Masti, najmanje	%	5,00
Pepela, najviše	%	8,00
Celuloze, najviše	%	5,00
Kalcijuma	%	0,90-1,10
Fosfora iskoristivi, najm.	%	0,42
Natrijuma	%	0,14-0,22

Lizini, najmanje	%	1,20
Metionina+cistin, najm.	%	0,90
Kokcidiostatika (E770)	mg/kg	5,00

Smješa po 1 kg treba da sadrži najmanje:

Vitamin A (E672)	IJ/kg	12.000,00
Vitamin D3 (E671)	IJ/kg	2.500,00
Vitamin E	IJ/kg	30,00
Vitamin B2	mg	6,50
Bakar E4	mg	15,00
Željezo E1	mg	65,00
Cink E6	mg	85,00
Mangan E5	mg	89,00
Jod E2	mg	1,00
Selen E8	mg	0,20
Metabol. en. najm.	MJ/kg	12,14

Kvalitet vode za pojenje

Kvalitet vode mora svim svojim karakteristikama odgovarati kvalitetu vode za piće, zato tokom tova kvalitet vode osim vizuelno treba periodično i laboratorijski analizirati.

U slučaju potrebe za sanacijom sistema napajanja tokom tova mogu se koristiti hlorni preparati ili druga sredstva prema preporuci odgovornog veterinara ili službe za dezinfekciju, dezinskciju i deratizaciju. Dezinfekcija vode sprovi se preko dozatora pojedinačno po objektu.

Za napajanje pilića koristi se zatvoreni sistem (nipl-sistem). Visinu sistema potrebno je postepeno povećavati do te visine da pri pijenju leđa pilića sa podom prave ugao od 75-85°. Pritisak vode u niplu reguliše se podešavanjem vodenog stuba u rasponu 5 - 50 cm zavisno o starosti pilića i godišnjeg doba.

Kod temperatura iznad 30 °C vrši se ispuštanje vode kroz nipl sistem. Preporučeni normativi su 15 pilića/nipl. Svakodnevno praćenje potrošnje vode je pokazatelj zdravstvenog stanja pilića. Preporučeni odnos potrošnje hrane i vode kreće se u rasponu od 1:1,7 do 1:2, a u slučaju razmatrane farme potrošnja hrane po jednom piletu za jedan turnus iznosi oko 4 kg, a vode oko 7,5 l.

Pilići u tovu se mjere poslije navršenih 7, 14, 21, 28, 31, 35 i 42 dana tova. Mjerenje se vrši pomoću automatskih, nagaznih vaga i ručno.

Svakodnevno vođenje dokumentacije je važno zbog praćenja rezultata, a može poslužiti i za predviđanje potencijalnih problema. Na temelju analize i monitoringa podataka donose se odluke za poboljšanje proizvodnje u cilju ostvarivanja optimalnih performansi.

Sva evidencija i dokumentacija vezana uz proizvodnju mora se u pismenom ili elektronskom obliku čuvati na farmi minimalno 3 godine.

Uklanjanje piladi neiskoristivih za tov se vrši kontinuirano tokom cijelog tova. Ova pilad se odlažu u nepropusne posude za uginule kapaciteta 25 l, koja se nalazi u predprostoru hale uz napomenu da svaka hala ima svoju posudu. Uginula pilad se odnose i odlažu u istu jamu gdje se odlažu uginula pilad od transporta. Posuda se poslije korišćenja pere vodom u istoj prostoriji u kojoj se pere posuda koja je korišćena za odlaganje uginule piladi od transporta. Voda od pranja posude se preko rešetke i slivnika, a zatim pomoću cjevovoda odvodi u vodonepropusnu septičku jamu. Posuda se poslije pranja dezinfekuje sa Peral S-om i odlaže u predprostoru hale.

Prostirka

Funkcija prostirke u objektu je višestruka:

- termička izolacija,
- sprječava nastajanje trauma i bolesti piladi,
- osigurava zadovoljenje fizioloških navika peradi u vidu pepeljenja ili čeprkanja stelje i
- higroskopsno svojstvo prostirke doprinosi održavanju kvaliteta mikroklima u objektu.

U svijetu se danas koriste različite vrste prostirke: drvena strugotina, hoblovina, piljevina, slama, ljuške suncokreta, biorazgradivi papir, kukuruzovina, ljuške riže i sl.

U okviru razmatranog projekta za prostirke koristiće se drvena strugotina i mljevena slama. Debljina prostirke je oko 5 cm.

Prostirka mora odgovarati određenim parametrima kvaliteta koji se kontrolišu prije svakog ulaza na farmu:

- vizuelno se određuje miris i boja: prostirka treba da bude svjetlo smeđe (žučkaste) boje,
- specifičnog mirisa, bez prisustva stranih primjesa i insekata,
- opip: određuje se vlaga (suva) i
- uzimaju se uzorci za mikološku i bakteriološku analizu.

Prostirka se na farmu dovozi kamionom koji je prethodno dezinfikovao. U okviru farme moraju postojati objekti, za skladištenje i čuvanje prostirke do njenog unošenja u objekat. Objekti su zatvorenog tipa. Svi otvori prekrivani su mrežama kako bi se spriječio ulaz ptica, a podliježu redovnoj dezinfekciji, kao i programu deratizacije čime se onemogućava ulaz glodara.

U čiste objekte stelja se unosi mehaničkim kolicima (džakovi mljevene slame ili piljevine) i ručno razbacuje i jednakomjerno raspodjeljuje po podu objekta u debljini do 5 cm.

Stelja u toku proizvodnog ciklusa mora biti suva. To se postiže prije svega korištenjem nipl sistema za napajanje koji osigurava minimalni rasip vode.

Drugi važni faktor je pravilno korištenje sistema za ventilaciju i provjetravanje. Na taj način ostvarujemo pravilno strujanje vazduha kojim se odstranjuje višak vlage i sprječava nastajanje neprijatnih mirisa.

U okviru dnevnih poslova je i održavanje stelje, a to je mehanički postupak (ručnim alatima) rastresanja stelje na mjestima gdje se ona djelomično skupila sa ciljem da se održi njena higroskopsnost. Povremeno se u slučaju potrebe (vlaženja ispod nipla) stelja može obnoviti svježom količinom suve stelje skladištene u objektu.

Stelja koja ostaje nakon završenog tovnog ciklusa u objektu predstavlja đubrivo, odnosno supstrat materija koga čine čvrste i tečne izlučevine i u odnosu na sve druge vrste đubriva sadrži više mineralnih materija, a prije svega fosfora i kalijuma i pogodna je za đubrenje poljoprivrednog zemljišta.

3. Izlov pilića

Zavisno od težine i starosti piladi prema planu klanja na farmi se organizuje njihov izlov - transport do linije klanja. Svaki izlov predstavlja stres za pilad pa se stoga svaki negativni uticaj mora minimizovati, a izlov dobro organizovati i sprovesti prema pravilima GMP.

Hrana se u potpunosti uskraćuje 7 - 8 sati prije izlova podizanjem linija za ishranu, sa ciljem smanjenja mogućnosti kontaminacije mesa sadržajem iz probavnog trakta pilića. Voda se uskraćuje neposredno pred izlov zatvaranjem i podizanjem sistema za pojenje. Svjetlo se isključuje istovremeno sa zatvaranjem vode. Izlov se obavlja ručno. Prilikom izlova treba voditi računa da se pilad ne traumatizuju (modrice, lomovi, mehaničke povrede).

Pilad se hvataju ručno (istovremeno jedna osoba smije nositi max. 5 jedinki). Zatim se pilad sa jednakom pažnjom iznose iz objekta i stavljaju u kontejnere (kaveze). Kavezi moraju biti glatkih površina, čisti i dezinfikovani prije svakog utovara.

4. Čišćenje objekata

Po potpunom izlovu piladi iz objekta završava se faza tova i započinje sanitarna obrada farme - čišćenje.

Prvo se iz objekta - hale uklanja stelja, koja se uklanja mehanički i odvozi u skladište za đubrivo.

Ukoliko u sistemu za ishranu ima zaostale hrane istu je potrebno ukloniti iz sistema za hranjenje i pri kraju sljedećeg turnusa iskoristiti je za hranjenje. Kroz sistem za pojenje dan prije izlova propušta se jabukovo sirće i propušta se voda kroz linije pod pritiskom, koja se sakuplja u posudu.

Zatim se vrši mehaničko čišćenje površina u objektu (zidova i podova) ako je potrebno struganjem, metenjem i usisavanjem. Zaostale mehaničke nečistoće se skupljaju i odnose takođe na skladište za đubrivo.

Poslije čišćenja hale, vrši se čišćenje opreme za pojenje i hranjenje.

Nipl sistem koji se koristi za pojenje ne zahtijeva pranje, već samo čišćenje vlažnom krpom. Poslije čišćenja sistem se dezinfikuje sa biorazgradivim sredstvom (Peral S i Asepsol 5) poslije koga nije potrebno ispiranje što je navedeno u specifikaciji sredstva.

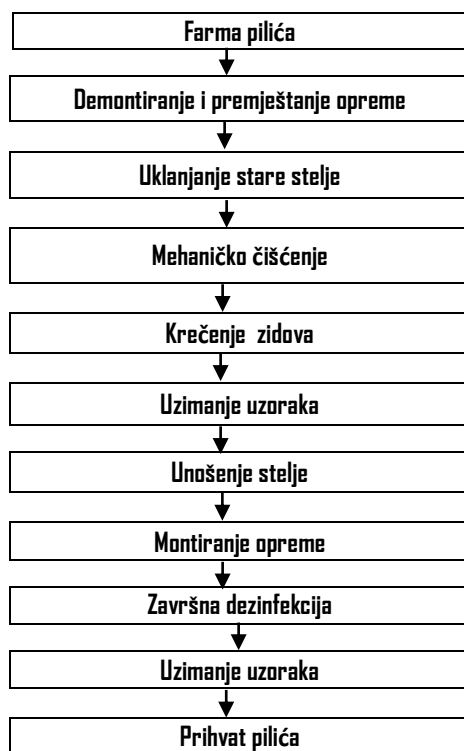
Sistem za ishranu (hranilica) je konstruisan tako da se lako može skinuti, a zatim se čisti vlažnom krpom i vraća u prvobitan položaj. Nakon čišćenja sistem se takođe dezinfikuje sa prethodno navedenim sredstvom.

Dezinfekcija hale se sprovodi nanošenjem potrebne količine biorazgradivog sredstva na površine i čekanju za određeno vrijeme potrebno za postizanje željenog efekta. Sredstva koja se koriste u tu svrhu moraju zadovoljiti sve parametre hemijsko-farmaceutskog kvaliteta: sigurnost za ljude i životinje, stabilnost, bakterijska i virusna djelotvornost, neškodljivost za životnu sredinu. Koristiti se mogu samo sredstva sa liste odobrena od strane ovlaštene službe, a u tu svrhu takođe se preporučuju Peral S ili Asepsol 5, poslije koga, kako je već rečeno nije potrebno ispiranje površina što je navedeno u njihovoj specifikaciji.

Zaostala PVC ambalaža od upotrebljenih sredstava za sanitarnu obradu farme sakuplja se odvojeno i shodno Zakonu o upravljanju otpadom predaje se privrednom društvu ili preduzetniku koji obavlja djelatnost sakupljanja ili prerade.

Nakon završne dezinfekcije objekat se minimalno provjetrava 24 časa. Svi postupci dezinfekcije se sprovode prema uputstvu proizvođača sredstava i opreme. Postupak sprovode osobe sa položenim stručnim ispitom u okviru registrovane službe dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije. Nakon završene sanitarne obrade hale za pilad potrebno je izvršiti sanitarnu obradu i manipulativnih predprostora i prilaznih puteva.

Čišćenje i sanacija farme obavljaju se prema postupku prikazanom na sljedećoj šemi:

Bolesti

Za sprečavanje pojava bolesti na farmama koriste se biozaštita, koja obuhvata sve mjere koje se primjenjuju za sprečavanje pojave bolesti na farmama i koje osiguravaju povoljan status piladi.

Postoje specifične i nespecifične mjere zaštite.

U specifične mjere biozaštite spadaju:

- preventivna vakcinacija,
- medikamentozna terapija,
- vitaminizacija,
- klinička i patoanatomska dijagnostika i
- sprovođenje i kontrola dezinsekcije, dezinfekcije i deratizacije.

U nespecifične mjere zaštite spadaju:

- zatvorenost farme (fizički ograđena farma od okoline),
- velika dezbarijera za vozila i mala dezbarijera za ljude na ulazu u farmu
- ograničenost i kontrola kretanja ljudi i vozila, uz napomenu da su posjete na farmi dozvoljene isključivo stručnim službama i vozilima koja se koriste za transport uz obaveznu dezinfekciju,
- evidencija svih vozila i posjetioca na farmi,
- na farmama se ne smiju nalaziti druge vrste životinja i
- pojas bez rastinja uz objekat mora biti širine minimalno 1 m.

Za sprovođenje mjera biozaštite odgovorna su veterinarska služba i služba dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, koje su registrovane od strane nadležnog tijela.

Zaštita zdravlja piladi obavlja se na osnovu preporuka Zakona o veterinarstvu, kao i sprovođenjem zakonskog monitoringa i internog monitoringa. Sve sprovedene mjere iz ovog segmenta moraju se evidentirati u službenoj dokumentaciju na farmi.

Sva ambalaža zaostala nakon sprovođenja mjera biozaštite odlože se u odvojenu plastičnu ambalažu i vraća u veterinarsku službu koja istu prema Zakonu o upravljanju otpadom upućuje u Instituciju ovlaštenu za zbrinjavanje infektivnog otpada.

Prikaz vrste i količine potrebne energije i energenata, vode, sirovina i drugog potrošnog materijala

Za potrebe farme koristiće se električna energija i gorivo. Tokom izvođenja projekta osnovni energent je dizel gorivo za potrebe rada građevinskih mašina, a kasnije i električna energija.

Tokom funkcionisanja projekta osnovni energenti će biti električna energija i voda iz privatnog vodovoda.

Prikaz vrste i količine ispuštenih gasova, otpadne vode i drugih čvrstih, tečnih i gasovitih otpadnih materija, buka

Izvođenje radova

Tokom izvođenja radova usled rada građevinskih mašina doći će do emisije zagađujućih materija. Obzirom na mali i kratkotrajan obim građevinskih radova te blizinu lokalnog puta, nije svrsishodno vršiti proračun aerozagađenja usled izvođenja radova.

Tokom izvođenja radova, emitovaće se određeni nivo buke usled rada građevinskih mašina. Rad građevinske mehanizacije u toku izvođenja projekta će izazvati povećan nivo buke i vibracija na lokaciji i u njenoj neposrednoj okolini, ovi uticaji su periodičnog karaktera, u dnevnim časovima, i ograničeni su na fazu iskopa zemlje, te neće imati značajan negativan uticaj na životnu sredinu.

Tabela br 1 Nivo buke koji nastaje usled rada mašina za otkop materijala

Vrsta opreme	Nivo buke u dBA
Utovarivač	92
Bager	95
Kamion	91

Ukupni nivo buke koji nastaje usled istovremenog rada građevinske operative iznosi 98 dBA. Imajući u vidu da u okolini nema većeg broja stambenih objekata, te da nema saobraćaja u blizini, jasno je da neće doći do povećanih uticaja sa stanovišta buke.

Funkcionisanje projekta

Tokom funkcionisanja projekta neće biti emisije zagađujućih materija. Emisija zagađujućih materija će biti jedino usled vozila koja pristupaju i odlaze sa farme, a ovaj broj nije značajan u odnosu na broj vozila koji prolazi lokalnom saobraćajnicom.

Ni u fazi izgradnje, niti u fazi funkcionisanja projekta, kao ni u slučaju prestanka funkcionisanja, neće biti emisija jonizujućih zračenja, niti drugih uticaja na životnu sredinu.

Vodosnabdijevanje

Objekat će da koristi vodu sa postojećeg privatnog vodovoda.

Upravljanje otpadnim vodama

Sanitarно-fekalna voda nastala u objektu će se odvoditi u za tu svrhu planski namijenjen objekat (namjenski izgrađena i nepropusna septička jama sa bioprečišćivačem). Za sanitarne vode su predviđeni mokri čvorovi na objektu. Atmosferske vode ne predstavljaju opasnost po zemljište i vodene tokove i predviđeno je da iste otiču u upojni bunar. Sanitarne vode bit će prihvatane u septičku jama.

Otpadnih tehnoloških voda u ovom objektu će biti kao produkt procesa tova. One će biti deponovane preko šahta u namjenski objekat – biološku septičku jama.

Upravljanje otpadom

Otpad će se javiti u fazi izgradnje objekata i eksploatacije objekta.

U toku izgradnje objekta glavna stavka je materijal od iskopa koji se kontrolisano sakuplja i građevinski otpad, koji će se od strane Investitora, odnosno preduzeća koje odredi Investitor, shodno Zakonu o upravljanju otpadom transportovati na za to predviđenu lokaciju.

U toku eksploatacije objekata glavne stavka otpada su:

- đubrivo (stelja) koje nastaje u toku tova pilića,
- uginula pilad u toku transporta i tova,
- komunalni otpad.

Đubrivo (stelja)

Čvrsti otpad đubrivo (stelja) koje nastaje u toku tova piladi, predstavlja koristan otpad koji se odmah po završetku turnusa odvozi na skladište đubriva, koje mora biti predviđeno. Skladište mora biti vodonepropusno i izolovano od spoljašnjih uticaja, odnosno sa tri strane ozidano i natkriveno kako ne bi došlo do širenja neprijatnog mirisa i kvašenja đubriva atmosferskim padavinama, što bi uslovalo stvaranje procjernih voda.

Pošto skladište može da ima ograničeni kapacitet za smještaj đubriva (stelje), odnosno može da primi stelju od tri turnusa, to je obaveza Investitora da za vrijeme od tri turnusa obezbijedi izmještane đubriva sa skladišta, što se može postići ustupanjem đubriva lokalnim poljoprivrednicima, koji koriste ovu vrstu đubriva za đubrenje svojih poljoprivrednih posjeda.

Đubrivo sa farmi piladi predstavlja supstrat materija koga čine čvrste i tečne izlučevine sa prostirkom. Ova vrsta đubriva je siromašna proteinima i celulozom, ali u odnosu na sve druge vrste đubriva sadrži više mineralnih materija, a prije svega fosfora i kalijuma.

Odlaganjem ovog đubriva na veće gomile (skladišta), kao što je predloženo za ovaj projekat, dolazi do umnožavanja anaerobnih mikroorganizama, koji transformišu prostirku po principu anaerobnih fermentacija. U ovom slučaju ugorelo đubrivo sadrži više organskih materija i đubrivo se koristi za tzv. "laka" zemljišta.

Vrijeme potrebno za sazrijevanje đubriva kada se odlaže u veće gomile je 3 do 5 mjeseci, što obezbjeđuje predloženo rješenje skladištenja đubriva.

Đubrivo je najpovoljnije koristiti prije osnovne obrade zemljišta, odnosno prije jesenjeg i proljećnog uzoravanja, jer su gubici najmanji i đubrivo se dobro miješa sa zemljom.

U slučaju da se za vrijeme od šest mjeseci ne obezbijedi izmještanje cijele količine đubriva iz skladišta, Investitor će sagraditi novo skladište pored postojećeg sa njegove istočne strane, čime će obezbijediti dodatno deponovanje zaostalog ugorelog đubriva.

Uginula pilad u toku transporta i tava

Prema članu 13. Pravilnika o načinu neškodljivog uklanjanja životinjskih leševa i otpadaka životinjskog porijekla i o uslovima koji moraju da ispunjavaju objekti i oprema za sabiranje, neškodljivo uklanjanje i utvrđivanje uzroka uginuća i prevoza sredstava za transport životinjskih leševa i otpadaka životinjskog porijekla ("Sl. list SFRJ" br.53/89), životinjski leševi i otpaci životinjskog porijekla mogu da se:

- spaljuju u objektu za spaljivanje,
- ubacuju u jamu - grobnicu i
- zakopavaju na stočnom groblju ili na drugom odgovarajućem mjestu.

Pošto na nivou Crne Gore nema objekata za spaljivanje, Investitoru se predlaže da u prvoj fazi skladišti uginulu piladi u jamu- grobnicu, dok se ne steknu uslovi za nabavku opreme za spaljivanje.

U pogledu lokacije i konstrukcije, jama treba da ispunjava uslove predviđene članom 43 i 44 Pravilnik o načinu neškodljivog uklanjanja životinjskih leševa i otpadaka životinjskog porijekla i o uslovima koji moraju da ispunjavaju objekti i oprema za sabiranje, neškodljivo uklanjanje i utvrđivanje uzroka uginuća i prevoza sredstava za transport životinjskih leševa i otpadaka životinjskog porijekla ("Sl. list SFRJ" br.53/89), odnosno članom članom 12 i 13 Pravilnika o neškodljivom uklanjanju životinjskih leševa ("Sl. list SRGG" br.20/83).

Prije ubacivanja u jamu uginula pilad se stalno posipaju krečom sa ciljem da bi se spriječilo širenje neprijatnih mirisa. Kada se jama napuni do visine 1 m ispod poklopca, isti se obezbjeđuje od otvaranja, a jama se vidno označava (mjesto i datum) i stavlja van upotrebe (član 19).

Prije zatvaranja jame-grobnice Investitor je u obavezi da izgradi novu, odnosno stvori uslove za dalje neškodivo uklanjanje - odlaganje uginulih piladi, predviđene članom 43 i 44 Pravilnik o načinu neškodljivog uklanjanja životinjskih leševa i otpadaka životinjskog porijekla i o uslovima koji moraju da ispunjavaju objekti i oprema za sabiranje, neškodljivo uklanjanje i utvrđivanje uzroka uginuća i prevoza sredstava za transport životinjskih leševa ("Sl. list SFRJ" br.53/89), odnosno članom članom 12 i 13 Pravilnika o neškodljivom uklanjanju životinjskih leševa ("Sl. list SRGG" br.20/83).

Predlaže se Investitoru da sklopi ugovor sa komunalnim preduzećem o preuzimanju uginulih pilića, do trajnog rješavanja ovog pitanja, shodno Pravilniku o načinu neškodljivog uklanjanja životinjskih leševa i otpadaka životinjskog porijekla i o uslovima koji moraju da ispunjavaju objekti i oprema za sabiranje, neškodljivo uklanjanje i utvrđivanje uzroka uginuća i prevoza sredstava za transport životinjskih leševa i Pravilniku o neškodljivom uklanjanju životinjskih leševa.

Komunalni otpad

Privremeno deponovanje komunalnog otpada, do transporta na gradsku deponiju komunalnim vozilima, biće obezbijeđeno na sabirnim punktovima koji će biti potpuno obezbijeđeni sa higijenskom zaštitom u tipiziranim posudama - kontejnerima.

Imajući u vidu da se radi o različitim vrstama otpada, a u cilju sprovođenja kvalitetnog upravljanja otpadom, obaveza je Investitora da izradi Plan upravljanja otpadom shodno Zakonu o upravljanju otpadom.

Emisije u vazduh

Ispuštanje gasova, na lokaciji može da nastane usljed rada mehanizacije u toku izgradnje objekata, kao i dovoza potrebnog građevinskog materijala, te odvoza građevinskog otpada. Imajući u vidu da se ovi radovi izvode u ograničenom vremenskom periodu, isti neće bitno uticati na zagađenje životne sredine.

U toku eksploatacije objekta gasovi mogu nastati od saobraćaja, tj. od izduvnih gasova vozila koja dolaze, odnosno odlaze sa farme, kao i od gasova iz hale za tov koji se izvode preko sistema za ventilaciju.

Imajući u vidu kapacitet farme, kao i broj vozila koja dolaze do farme količina ispuštenih gasova neće biti velika, pa samim tim neće bitno uticati na zagađenje životne sredine.

Emitovanje buke, vibracija, toplote i svih vrsta zračenja

Buka i vibracije

Buka je poseban oblik fizičkog zagađenja. Kao zvučno talasno kretanje, ona izaziva štetne efekte na slušni aparat i psihu ljudi. Sva istraživanja pojedinih prostornih cjelina u smislu određivanja negativnih uticaja i potreba za preduzimanje određenih mjera zaštite temelje se na definisanim graničnim nivoima i procjeni mjerodavnih pokazatelja buke.

Kompleksno sagledavanje problematike buke u zoni farme moguće je ako se njene karakteristike istraže za sve objekte i prostorne cjeline gde ona nastaje, a to je:

- buka usljed rada mašina, transportnog i ventilacionog sistema prilikom rada i
- saobraćajna buka.

Buka nastaje i kretanjem motornih vozila koja dovoze i odvoze piliće. Uzimajući u obzir broj motornih vozila koja ulaze i izlaze iz kompleksa i to da su njihovi motori isključeni za vreme boravka u krugu objekta, kao i udaljenost stambenih objekata od predmetne lokacije, može se pretpostaviti da će ugroženost životne sredine usljed buke koju oni stvaraju biti minimalna.

Kako je moguće da će intenzitet buke koji se generiše unutar kompleksa prelaziti propisane vrijednosti, biće neophodna primjena odgovarajućih mjera ublažavanja. Uzimajući u obzir lokaciju objekta, te činjenicu da će se primijeniti adekvatne mjere, može se zaključiti da buka neće imati izražen negativan uticaj na životnu sredinu.

Svako kretanje izaziva i vibracije. Projektovanjem i izvođenjem odgovarajuće podloge i završnog kolovoznog zastora postiže se to da se ne stvaraju vibracije prilikom kretanja drumskih vozila i transportnih sredstava u okviru kompleksa.

Područje u kome je lociran objekat definisano je kao šumsko zemljište. Dozvoljeni nivoi vanjske buke prema Pravilniku o graničnim vrijednostima nivoa buke u životnoj sredini ("Sl. list RCG", br. 75/06) i Zakonu o zaštiti buke u životnoj sredini ("Sl. list CG", br. 28/11 i 01/14), u otvorenim boravišnim prostorima iznose:

Tabela br 2 Granične vrijednosti buke u akustičnim zonama

ZONA	AKUSTIČNA ZONA	Nivo buke u dB (A)		
		L dan	L veče	L noć
1	Tiha zona u prirodi	35	30	30
2	Tiha zona u aglomeraciji	40	40	35
3	Zona povišenog režima zaštite od buke	50	50	40
4	Stambena zona	55	55	45
5	Zona mješovite namjene	60	60	50
6	Zone pod jakim uticajem buke koja potiče od saobraćaja	L dan	L veče	L noć
6a	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od vazdušnog saobraćaja	55	55	50
6b	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od drumskog saobraćaja	60	60	55
6c	Zona pod jakim uticajem buke koja potiče od željezničkog saobraćaja	65	65	60
7	Industrijska zona	Na granici ove zona buka ne smije prelaziti granične vrijednosti zone sa kojom se graniči		
8	Zona eksploatacije mineralnih sirovina	Na granici ove zona buka ne smije prelaziti granične vrijednosti zone sa kojom se graniči		

Vrijednosti navedene u prethodnoj tabeli odnose se na ukupni nivo buke iz svih izvora u akustičkoj zoni. U područjima razgraničenja akustičkih zona, nivo buke u svakoj akustičkoj zoni ne smije prelaziti najnižu graničnu vrijednost propisanu za zonu sa kojom se graniči. Vrijednosti indikatora navedenih u ovoj tabeli (L day, L evening, L night) predstavljaju prosječne dnevne vrijednosti.

Predmetna lokacija prema navedenom Pravilniku spada u zonu I (Tiha zona u prirodi).

Mjere predostrožnosti uticaja buke se postižu planiranim režimom rada objekta, koji će biti definisan nakon sprovedenih mjerenja.

Toplota i zračenje

Prilikom rada objekta dolazi do neznatnog emitovanja toplote. Važno je napomenuti da je ovo zatvoreni prostor, pa se u okolinu objekta neće emitovati toplota koja bi mogla izazvati štetna dejstva. Osim toga, sve cjeline predmetnog objekta će imati instaliranu potrebnu ventilaciju. Uzimajući u obzir vrstu mašina i djelatnost uopšte, zračenje koje se emituje iz predmetnog objekta je zanemarljivo.

RAZMATRANA ALTERNATIVNA REŠENJA

Opredijeljena poslovna politika investitora prezentovana ovim Elaboratom proizašla je iz njegovog prethodnog istraživanja tržišta, i činjenice da je investitor korisnik lokacije na kojoj se planira izvođenje projekta izgradnja farme.

Izgradnja poljoprivrednog objekta – farme je predviđena na lokaciji katastarske parcele broj 1085/1, KO Koljeno I, površine 7612 m², u sklopu PUP-a Rožaje.

Investitor je otpočeo postupak pribavljanja potrebne dokumentacije neophodne za otpočinjanje dogradnje predmetnog objekta.

Izbor lokacije

Nosilac projekta se odlučio za izgradnju objekta upravo na ovoj lokaciji, jer postoje imovinsko pravni uslovi koji to omogućavaju. Kako se radi o parceli koja je locirana van urbane zone grada, investitor nije imao potrebe da razmatra neku drugu alternativu, kako iz ekonomskih, tako i drugih razloga (saobraćajnih, ekoloških).

Uticaji na segmente životne sredine i zdravlje ljudi

Izborom lokacije, vrste materijala za objekat, tehnologijom i načinom rada, Investitor smatra da je izabrao najprihvatljivije kada se govori o uticajima na segmente životne sredine i zdravlje ljudi.

Proizvodni procesi ili tehnologija

Izabrana oprema objekta bi morala da ispuni kapacitet i kvalitet koji je Investitor projekta definisao, kao i da zadovolji kriterijume sa aspekta zaštite životne sredine. Za izbor isporučioaca opreme razmatraće se kvalitet ponudjene opreme i vrijeme reakcije isporučioaca ukoliko dodje do kvara na opremi. Isporučioac ima obavezu da redovno i kvalitetno vrši servisiranje nabavljene opreme.

Metode rada u toku izgradnje i funkcionisanja objekta

U smislu opštih metodoloških načela Elaborat procjene uticaja je urađen tako što su prethodno definisani: osnove za analizu uticaja, polazni podaci, planska i projektna dokumentacija.

Metode rada u toku dogradnje i funkcionisanja objekta, biće u potpunosti u skladu sa uslovima propisanim u okviru opšte zakonske regulative, ali je i sa druge strane prilagođeno specifičnostima posmatranog objekta.

Građevinski radovi će biti izvedeni u skladu sa važećim domaćim standardima, a tamo gdje nacionalni standardi nijesu definisani, biće primijenjeni međunarodni standardi.

Konačno, materijali koji će se koristiti za izgradnju i izvedeni radovi kao minimum treba da zadovolje navedene standarde i propise. Ukoliko proizvođači ponude materijale u skladu sa drugim standardima, ti standardi moraju biti ekvivalentni ili iznad standarda datih u specifikaciji.

Metode rada u toku eksploatacije objekta biće u skladu sa standardima koji važe za ovu vrstu objekata. Tokom eksploatacije objekata u cilju obezbjeđivanja njegovog optimalnog rada, zaštite životne sredine i zdravlja ljudi od eventualnog štetnog uticaja, sprovodiće se mjere u cilju sprečavanja ili eliminisanja mogućih negativnih uticaja.

Kako bi ciljevi zaštite životne sredine bili postignuti, proces rada farme mora biti usaglašen sa svim propisima iz domena životne sredine. Na osnovu ovoga mora postojati jedinstvena metodološka osnova sa jasno definisanim

koracima za analizu ovih odnosa, koja potiče od neophodnosti ispunjenja osnovnih principa kompatibilnosti, usklađenosti nivoa analize i sukcesivne razmjene informacija.

Planovi lokacija i nacrti projekta

Projekat je rađen prema Urbanističko tehničkim uslovima izdatim za izradu tehničke dokumentacije za izgradnju objekta.

U projektnoj dokumentaciji, detaljno su razrađene sve faze uz primjenu savremenih tehničko tehnoloških rješenja za objekte ove vrste i namjene.

Izmjena u odnosu na projektni zadatak nije bilo.

Vrste i izbor materijala za izvođenje projekta

Konstrukcija objekta je armiranobetonski skelet armiranobetonskih stubova i greda.

Krovna konstrukcija iznad objekta je limena krovna konstrukcija oslonjena na betonske stubove u poprečnom pravcu.

Vremenski raspored za izvođenje i prestanak funkcionisanja projekta

Realizacija projekta izvođenje se fazno obzirom na prisutne elemente, odnosno izvođenje pojedinih elemenata usloviće dalje izvođenje drugih, mada pojedini elementi mogu da se izvode i istovremeno.

Što se tiče prestanka funkcionisanja projekta termin nije definisan.

Veičina objekta i obim radova

UKUPNO NETO: 1100.03 m²

UKUPNO BRUTO: 1067.73 m²

Obim radova je definisan Glavnim projektom dogradnje ovog objekta. Materijal koji je neophodan za dogradnju, transportovati će se sa mjesta nabavke.

Obim proizvodnje

Na parceli je predviđena izgradnja objekta za uzgoj pilića, predviđenog za uzgoj cca 15.000 pilića-brojlera. Spratnost projektovanog objekta je P, a hale su pravougaone jednostavne forme kako bi se postigla najveća iskorišćenost.

Kontrola zagađenja

Kontrola zagađenja će se vršiti shodno planiranim mjerama i programu monitoringa.

Uređenje odlaganja otpada uključujući reciklažu, ponovno korišćenje i konačno odlaganje;

U prethodnom, trećem poglavlju je naveden izbor upravljanja otpadom koji je izabran.

Uređenje pristupa projektu i saobraćajnim putevima

Urbanističko tehnički uslovi su definisali uređenje pristupa projektu i saobraćajnim putevima.

Odgovornost i procedura za upravljanje životnom sredinom

Investitor se obavezuje da će sprovesti sve mjere zaštite životne sredine, propisane ovim Elaboratom.

Obuka

Obuka za projektovanje, primjenu, dogradnju i kontrolu funkcionisanja i kvaliteta izgrađenog tehničkog rešenja je potrebna svima. Glavni i prvi lanac u obuci treba da budu sami projektanti. Oni su kasnije dužni da svoje projektovano rješenje, ukoliko je potrebno, podrobnije objasne samom izvođaču. Naravno da se ovo odnosi na Glavni projekat odnosno na projekat tehničkih mjera zaštite životne sredine.

Monitoring

Tokom funkcionisanja projekta na predmetnom prostoru sve mjere predviđene za smanjenje uticaja na životnu sredinu treba da budu praćene i sprovedene od strane ovlašćene institucije. U tom smislu, potrebno je definisati moguće uticaje na životnu sredinu i tako procijeniti efikasnost predviđenih mjera.

Planovi za vanredne prilike

Ukoliko dođe do određenih akcidenata, glavni cilj je sačuvati ljudske živote. Adekvatna oprema i poštovanje pravilnika o zaštiti na radu je obaveza svakog izvođača.

OPIS SEGMENTA ŽIVOTNE SREDINE

Opis segmenata životne sredine predstavlja osnovu za istraživanje problematike životne sredine na određenom prostoru. Problematika zaštite životne sredine predstavlja složeno pitanje, a obuhvata sve aspekte razmatranja mogućeg uticaja predmetnog projekta na životnu sredinu. Osnovne karakteristike postojećeg stanja za potrebe ovog istraživanja definisane su na osnovu uvida u postojeća planska dokumenta, projektne dokumentaciju, kao i direktnim uvidom u stanje na terenu.

Šira zona lokacije

Prostor opštine Rožaje se nalazi na sjeveroistoku Crne Gore i može se koordinatno pozicionirati između 42°45' i 42°59' sjeverne geografske širine i 17°41' i 18°00' istočne geografske dužine. Zahvata površinu od 415 km² ili 3,16 % teritorije Crne Gore. Teritorija opštine predstavlja prirodnu veze Crne Gore sa Kosovom i Metohijom i dalje sa Makedonijom u jednom pravcu i i Srbijom u drugom smjeru.

Graniči se sa opštinama: Berane, Petnjica i Plav u Crnoj Gori, Tutinom u Srbiji i sa opštinom Peć i Istok prema Kosovu i Metohiji.

Ovaj dio prostora odlikuje se brojnim jedinstvenim i specifičnim geografskim obilježljima, sa više ili manje izraženim razvojnim i ekološkim vrijednostima, kako lokalnog, tako i regionalnog i nacionalnog značaja.

Područje opštine Rožaje se odlikuje različitim tipovima zemljišta, na čije formiranje su najveći uticaj imali klima i vegetacija predmetnog područja. Čitav prostor Crnogorskih brda i površi na čijem istočnom rubu leži opština Rožaje izgrađen je od tri glavne vrste stijena: krečnjaka, paleozojskih škriljaca i eruptivnih stijena. Mjestimično se još na terenu Rožaja javljaju i konglomerati i peščari. Na to ukazuju i oblici reljefa teritorije opštine.

Teritorija opštine Rožaje se sa mikroseizmičkog stanovišta nalazi u okviru prostora sa izraženom seizmičkom aktivnošću. Ranije zabilježeni zemljotresi pokazuju da se na ovom prostoru mogu javiti potresi od 7° MCS.

Glavnu hidrografsku arteriju u Rožajama predstavlja gornji tok rijeke Ibra. Ibar izvire iz istoimenog vrela, u podnožju ogranka Hajle - Dermandola, na 1.270 - 1268 m n.v., na završetku toka rijeke Suhovare. Gornji Ibar protiče srednjim tokom kroz opštinu, dužine 39 km, sa prosječnim proticajem 6,8 m³/sek.

Od rožajskih pritoka Ibra najveću površinu sliva imaju Županica, 50 km², i Bukovička rijeka sa 67 km². Na tom prostoru do ušća protoke Gobjulje, Ibar prima sa desne strane pritoke Ibarac (7,5 km), Crnju (8 km) sa Bukeljskom i Kaluđerskom rijekom (14 km), Baltosku rijeku (6 km), Županski potok (8 km), Zakamensku (7,5 km) i Bačku rijeku (5 km). Katastarom izvorišta opštine (1979) evidentirano je preko 180 izvorišta, ukupnog izmjereneog kapaciteta 674,98 l/sec.

Po geografskom položaju i nadmorskoj visini, rožajski kraj pripada umjereno- kontinentalnoj zoni. Relativno toplo i suvo doba, traje 4 mjeseca (VI, VII, VIII i IX) i relativno hladno i vlažno doba, traje 8 mjeseci (I, II, III, IV, V, X, XI i XII).

Floristički sastav Rožaja formiran je pod uticajem edafskih i klimatskih karakteristika ovog prostora.

Najznačajniju vrstu biljnih zajednica i vegetacionog pokrivača u Rožajama predstavljaju šume. Zbog velikih visinskih razlika između najniže i najviše tačke (maksimalno 1.630 m), vegetacija je zonalno raspoređena na rožajskim

planinama. Od podnožja ka vrhovima smjenjuju se različiti tipovi vegetacije, počev od submediteranskih kserotermnih šikara do subnivalne vegetacije oko snježanika na Hajli i drugim planinama.

Stepen šumovitosti rožajskog kraja je visok i znatno je iznad nacionalnog prosjeka. Prema podacima Instituta za šumarstvo u Podgorici, ukupna površina državnih i privatnih šuma i šumskog zemljišta u opštini Rožaje iznosi 26.881 ha, ili 62% ukupne teritorije. Šume bez šumskog zemljišta zahvataju 21.953 ha, ili 51% opštinske teritorije. Od ukupne površine, državne šume zahvataju 23.443 ha ili 87%, a privatne 3.438 ha ili 13% ukupne površine šuma i šumskog zemljišta.

Životinjski svijet na teritoriji Rožaja odražava opšte osobenosti ovog dijela Crne Gore. Zec, lisica, jazavac, kuna zlatica, vjeverica, srna, vuk, medved, divokozu su stanovnici ovog prostora. Divlji golub, jerebica, tetrijeb, veliki tetrijeb, soko, ptice pjevačice, suri orao su najzastupljenije vrste ptica. Rožajske rijeke nastanjuju slijedeće vrste riba: potočna pastrmka i mladica, lipljan i potočna mrena.

Od ukupne površine opštine 48,9% čini poljoprivredno zemljište ili 20.251 ha, od toga oranice i bašte 731 ha (3,6%), voćnjaci 17 ha (0,1%), livade 8.700 ha (43,0 %) i pašnjaci 10.803 ha (53,3 %).

Uža zona lokacije

Generalno se može zaključiti da lokacija na kojoj se planira predmetni objekat pripada ruralnom području opštine Rožaje.

U zoni lokacije, kao ni u njenoj blizini nema područja koja su zaštićena kada su u pitanju kulturna i prirodna dobra, kao ni zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta.

U bližoj okolini predmetnog objekta ne postoje izvorišta vodosnadbijevanja, kao ni drugi vodni objekti, kako na lokaciji, tako i u njenoj bližoj okolini.

S obzirom na da je sama lokacija slabo naseljena i bez saobraćajne infrastrukture, stanje kvaliteta vazduha u ovom dijelu opštine Rožaje je dobro.

Na predmetnoj lokaciji nema močvarnih dijelova. Nema šumskih površina. Ova lokacija ne pripada zaštićenom području u bilo kom pogledu.

STANOVNIŠTVO

Predmetna lokacija se nalazi u MZ Koljeno, koje je po Popisu iz 2011, imalo 691 stanovnika.

FLORA I FAUNA

Predmetna parcela je po tipu „livada“.

Tokom obilaska lokacije objekta i njenog užeg okruženja, nije evidentirano prisustvo endemičnih, rijetkih, ugroženih, kao ni zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta, a potencijali ostale flore i faune na posmatranom prostoru nijesu posebno izraženi.

Detaljnijih podataka o flori i fauni okolnog područja nema, ali se uočava prisustvo livadskih biljaka, glodara, sjenica, žaba, kao i brojnih beskičmenjaka.

Podaci o biodiverzitetu šireg područja su dati u Poglavlju Opis lokacije.

ZEMLJIŠTE

Cilj ispitivanja zemljišta je dobijanje podataka o stepenu i karakteristikama zagađenja, kao i vrstama prisutnih polutanata. Pored toga, cilj je identifikovati osjetljiva i opterećena područja, posebno u zoni zaštite vodoizvorišta. Pored zona sanitarne zaštite, ispitivanje kvaliteta zemljišta vrši se sistematski i u okviru gradskih parkova i rekreativnih zona, u blizini industrijskih objekata i pored velikih saobraćajnica.

Kako se uzorci zemljišta ne uzimaju u blizini predmetnog kompleksa ne može se pouzdano utvrditi niti dati konačan sud o kvalitetu zemljišta, već je moguće dati samo opšti prikaz stanja zagađenosti zemljišta na osnovu poznatih činjenica.

VODE

Kontrola kvaliteta vode površinskih tokova obuhvata ispitivanja velikog broja fizičko - hemijskih, hemijskih i mikrobioloških parametara.

Ibar se uzorkuje na 2 mjesta, i vode iznad Rožaja treba da pripadaju AISK1, dok ispod grada A2CK2 klasi (Bać).

Ovaj vodotok ugrožavaju otpadne vode Rožaja. Često je mutan sa dosta otpada i znatan dio parametara je van svoje klase. U 40,6% slučajeva iznad grada, odnosno u 43,7% na Baću broj određenih klasa je pripalo zahtijevanom bonitetu, ali zato na Baću 31,3% bilo je VK, što ga svstava u jedno od najzagađenijih mjernih mjesta na svim vodotocima.

Opšte karakteristike kvaliteta voda

Klasifikacija voda izvršena je po važećoj Uredbi o kategorizaciji voda. Utvrđene klase kvaliteta vode su u tabeli ispod. Analiza stanja vode pojedinačnih vodnih tijela, prema mjerodavnim vrijednostima pojedinih parametara, slijedi u daljem tekstu.

Najveći izvori zagađenja površinskih i podzemnih voda su komunalne otpadne vode, koje se najčešće u neprečišćenom obliku, ispuštaju u vode, na koncentrovan ili difuzan način. Postoji uticaj industrije, prehrambene prije svega, kao i malih i srednjih preduzeća, kao i uticaj saobraćaja i distribucije goriva. Na promjenu prirodnog sastava voda vodotoka ukazuju poremećaji prirodnog jonskog odnosa Ca/Mg, koji je često bio van propisanih granica. Kod ove grupe vodnih tijela bile su često povećane vrijednosti sadržaja amonijum jon, fosfata i deterdžentata. Često je postojala i povećana saturacija kiseonikom koju su uslovljavali i prirodni faktori, niski vodostaj i visoke temperature vazduha, odnosno vode.

VODOTOK	MJERNI PROFIL	ZAHTIJEVANA KLASA	NAĐENE KLASJE – PO PARAMETRIMA						
			BPK	HPK	Gvožđe	Amonijak	Hloridi	Sulfati	Fosfati
IBAR	Rožaje	AISK1	A	A2	A2	A3, C	A	A	A2
	Bać	A2CK2	A3	A3	A3	A3, C	A	A1	VK

Izvor: Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, STANJE KVALITETA VODA U CRNOJ GORI 2017. god.

Saprobiološke karakteristike

Hidrobiološko uzorkovanje vodotoka je obavljeno 2 puta: prvo krajem juna - početkom jula, kad su vodotoci imali veću količinu vode u koritima i formirane su bile ekološke niše, i drugo uzorkovanje polovinom avgusta, kada je bio niži vodostaj rijeka. Profili ispod gradova, poslije uliva gradskih komunalnih voda, pokazali su veći index saprobnosti i prisustvo vrsta karakterističnih za zagađene vode.

Vodotok	Profil	Indeks saprobnosti		Klasa saprobnosti po Pantle Buck-u
		jun	avg ust	
Ibar	Iznad Rožaja	1,4	1,5	I - II
	Ispod Rožaja	1,9	2,0	II

U tabeli ispod su prikazane maksimalno dozvoljene koncentracije u otpadnim vodama za ispuštanje u prirodni recipijent, na osnovu kojih se može pratiti kvalitet atmosferskih i sanitarnih voda nakon prečišćavanja. (*Pravilnik o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o kvalitetu otpadnih voda ("SI. ListGG" br. 45/08, 9/10, 26/12, 52/12 i 59/13).*

Tabela br. 3 Maksimalno dozvoljene koncentracije u otpadnim vodama za ispuštanje u javnu kanalizaciju

			Maksimalno
1	pH		6-9
2	Temperatura	°C	40
3	Boja	mg/l Pt skale	20
4	Miris		primijetan
5	Talotivematerije	ml/lh	10
6	Ukupne suspendovane materije	mg/l	300
7	BPK ₅	mgO ₂ /l	500
8	HPK (K ₂ Cr ₂ O ₇)	mgO ₂ /l	700
9	Aluminijum	mg/l	4,0
10	Arsen	mg/l	0,2
11	Bakar	mg/l	1,0
12	Barijum	mg/l	5,0
13	Bor	mg/l	4,0
14	Cink	mg/l	2,0
15	Kobalt	mg/l	2,0
16	Kalai	mg/l	2,0
17	Kadmijum	mg/l	0,1
18	Živa	mg/l	0,01
19	Ukupni hrom	mg/l	2,0
20	Hrom 6+	mg/l	0,2
21	Mangan	mg/l	4,0

22	Nikal	mg/l	2,0
23	Olovo	mg/l	2,0
24	Selen	mg/l	0,1
25	Srebro	mg/l	0,5
26	Gvožđe	mg/l	5,0
27	Vanadijum	mg/l	0,1
28	Ukupni fenoli	mg/l	0,5
29	Fluoridi	mg/l	5,0
30	Sulfiti	mg/l	10
31	Sulfidi	mg/l	1,0
32	Sulfati	mg/l	400
33	Hloridi	mg/l	500
34	Ukupni fosfor	mgP/l	7
35	Aktivni hlor	mg/l	0,3
36	Amonijum ion (N)	mgN/l	15,0
37	Nitriti (N)	mgN/l	30,0
38	Nitrati (N)	mgN/l	50,0
39	Mineralna ulja	mg/l	10,0
40	Ukupna ulja i masnoće	mg/l	50
41	Aldehidi	mg/l	2,0
42	Alkoholi	mg/l	10
43	Ukupni aromatični ugiovodonici	mg/l	0,4
44	Ukupni nitrirani ugiovodonici	mg/l	0,1
45	Ukupni haloeni ugiovodonici	mg/l	1,0
46	Ukupni organofosfatni pesticidi	mg/l	0,1
47	Ukupni organohlorni pesticidi	mg/l	0,05
48	Ukupne površinski aktivne supstance	mg/l	20,0
49	Ukupni deterdženti	mg/l	4,0
50	Radioaktivnost	Bq/l	1,0

VAZDUH

Atmosfera je važan segment životne sredine. Poznavanje promjena u njoj, a prije svega klime je veoma važno. Prateći klimatske elemente i kvalitet vazduha moguće je uticati na kvalitet tako važnog segmenta životne sredine kao što je vazduh.

Središnji položaj Crne Gore, između subtropskih krajeva sa visokim vazdušnim pritiskom i subpolarnih oblasti sa niskim vazdušnim pritiskom, uslovljava da se iznad nje odvija intenzivna cirkulacija vazdušnih masa, toplih iz područja Afrike i hladnih iz sjevernog polarnog kruga.

Analiza kvaliteta vazduha obuhvata programsko i sistematsko mjerenje zagađenosti vazduha i preduzimanje preventivnih mjera u svim segmentima, ispitivanje uticaja zagađenog vazduha na zdravlje ljudi, prirodu i materijalna dobra, praćenje trendova koncentracija i sagledavanje uticaja preduzetih mjera na stepen zagađenosti vazduha. Stepem zagađenosti vazduha određuje se na osnovu mjerenja emisije zagađujućih materija.

U skladu sa Uredbom o uspostavljanju mreže mjernih mjesta za praćenje kvaliteta vazduha („Sl. list CG“, br. 44/2010 i 13/2011), uspostavljena je Državna mreža za praćenje kvaliteta vazduha. Teritorija Crne Gore podijeljena je u tri zone, na osnovu dostupnih podataka o koncentracijama zagađujućih materija. Granice zona kvaliteta vazduha podudaraju se sa spoljnim administrativnim granicama opština koje se nalaze u sastavu tih zona.

Područje Rožaja je svrstano u sjevernu zonu kvaliteta vazduha (Agencija za zaštitu prirode i životne sredine, 2019.)

Zona kvaliteta vazduha

Sjeverna zona kvaliteta vazduha

Centralna zona kvaliteta vazduha

Južna zona kvaliteta vazduha kvaliteta vazduha

Opštine u sastavu zone

Andrijevića, Berane, Bijelo Polje, Gusinje, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Petnjica, Plav, Plužine, **Rožaje**, Šavnik i Žabljak

Podgorica, Nikšić, Danilovgrad i Cetinje

Bar, Budva, Kotor, Tivat, Ulcinj i Herceg Novi

U okruženju predmetne lokacije projekta nijesu vršena mjerenja kvaliteta vazduha.

BUKA

U okruženju predmetne lokacije projekta nijesu vršena mjerenja buke.

PEJZAŽ I TOPOGRAFIJA

Topografija i pejzaž ovog lokaliteta je određen šumskim kompleksom.

KLIMATSKI ČINIOCI

Klimatski činioci predmetnog lokaliteta su detaljno obrađeni u poglavlju OPIS LOKACIJE ovog Elaborata.

IZGRAĐENOST PROSTORA

Lokacija predmetnog projekta se nalazi na ruralnom području Rožaja, u široj zoni mjesta Koljeno.

ZAŠTIĆENA PRIRODNA DOBRA

Na samoj lokaciji, kao ni u njenom bližem okruženju ne postoje zaštićeni objekti i objekti kulturno-istorijske baštine. Na predmetnoj lokaciji nema evidentiranih niti zaštićenih prirodnih dobara. Takođe, na lokaciji nisu registrovane zaštićene, rijetke ili ugrožene biljne i životinjske vrste, kao ni posebno vrijedne biljne zajednice.

U okviru analizirane lokacije, izlaskom na teren i uvidom u dokumentaciju utvrđeno je da se radi o parceli koja nema zaštićenih prirodnih dobara.

MEĐUSOBNI ODNOSI NAVEDENIH ČINILACA

Analizirajući međusobne odnose navedenih činilaca sa aspekta stanja životne sredine može se zaključiti sljedeće:

- Klimatski karakteristike područja, imaju veliki uticaj na stanje flore i faune na posmatranom području.
- Stanje lokacije i njene okoline u mnogome određuju pejzaž posmatranog prostora.

OPIS MOGUĆIH ZNAČAJNIH UTICAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNU SREDINU

Poslovni objekat farme u principu neće pripadati značajnim zagađivačima životne sredine. Farme za tov pilića spadaju u takvu vrstu objekata koja u svom svakodnevnom radu ne mogu značajnije ugroziti stanje životne sredine, izuzimajući akcidentne situacije.

Najznačajniji negativni uticaji rada objekta na životnu sredinu se ogledaju u segmentima: **vazduh, buka, površinske vode, zemljište, lokalno stanovništvo, vibracije, toplota i zračenje, uticaj na ekosisteme i geologiju, površinu, komunalnu infrastrukturu, pejzaž u životnoj sredini.**

Identifikacija i procjena uticaja objekta na životnu sredinu je zadatak koji dovodi u vezu karakteristike investicionog zahvata u odnosu na okolinu. Imajući to u vidu prilikom izgradnje objekta treba sprovesti mjere koje će obezbijediti njegovu kvalitetnu eksploataciju i eliminisati sve štetne uticaje kako na korisnike, tako i na okolinu.

Mogući uticaji predmetnog objekta za na životnu sredinu na navedenoj lokaciji mogu se javiti:

- *u toku izgradnje projekta*
- *u toku eksploatacije projekta*

Izgradnja farme za tov pilića, kao i eksploatacija objekata uz poštovanje zakonskih propisa, neće predstavljati veći izvor zagađivanja životne sredine.

Svi efekti se ispoljavaju u okviru dva tipa uticaja, koji prema trajanju mogu biti privremenog i trajnog karaktera.

Kvalitet vazduha

U toku izvođenja radova

Uticaji na kvalitet vazduha u toku izgradnje objekata nastaju kao posljedica prisustva građevinskih mašina, primjene različitih tehnologija i organizacije izvođenja radova.

Prilikom izgradnje, do narušavanja kvaliteta vazduha može doći uslijed uticaja izduvnih gasova iz kamiona i mehanizacije koja će biti angažovana na izgradnji objekta, kao i uticaja lebdećih čestica (prašina) koje će se dizati u toku iskopa i realizacije građevinskih radova.

Kvantifikacija ovih uticaja zavisice prvenstveno od dinamike radova, odnosno brojnosti mehanizacije koja će biti angažovana na dogradnji objekta.

U toku izgradnje objekta, od većih građevinskih mašina, koje kao pogonsko gorivo koriste naftne derivate - evrodizel ili eko dizel, biće angažovani kamioni za dovoz/odvoz različitog materijala.

Imajući u vidu veličinu građevinskog zahvata i brojnost mašina, procjenjuje se da izdvojene količine zagađujućih materija po ovom osnovu ne mogu izazvati veći negativni uticaj na kvalitet vazduha na ovom području i da nema potrebe po ovom osnovu posebno vršiti praćenje stanja životne sredine u toku rekonstrukcije objekta.

No, da bi se negativni uticaji na kvalitet vazduha sveli na minimum, po osnovu sadržaja prašine u sušnom periodu i za vrijeme vjetrova, **neophodno je kvašenje praškastog otpada.**

U toku eksploatacije

Zagađenje vazduha u toku eksploatacije objekta potiče od gasova sa farme i od saobraćaja tj. od izduvnih gasova vozila koja dolaze, odnosno odlaze sa farme, kao i od gasova iz hale za tov koji se izvode preko sistema za ventilaciju.

Zbog malog broja prevoznih sredstava koja dolaze, odnosno odlaze sa farme, količina izduvnih gasova koja se izdvaja po ovom osnovu ne može ugroziti stanje životne sredine na lokaciji i njenoj okolini.

Kao što je već rečeno u poglavlju OPIS PROJEKTA, **tehnološki proces uzgoja pilića predviđa sistem za ventilaciju** da bi se zadovoljilo biološkom zahtjevu i to u količini od min.0,4 do max 6 m³/h po 1 kg tjelesne mase.

Prilikom ventilacije dolazi do emisija ugljendioksida i vodene pare nastalih izdisanjem, prašine i amonijaka u atmosferu. Sistemom ventilacije održava se optimalna vlaga u objektu koja sprečava nastajanje prašine ili se postiže razređenje čestica prašine do te mjere da ona nema uticaja prije svega na zdravlje peradi, niti predstavlja značajan faktor za mikroklimu u objektu ni izvan njega.

Isto tako savremeni sistem ventilacije sprječava stvaranje štetnih gasova u hali za tov koji se redovno kontrolišu putem mjernih instrumenta i koji moraju zadovoljiti slijedeće parametre:

- N₂ max 84 vol %
- CO₂ max 0.25 vol %
- CO max 40 ppm
- NH₃ max 20 ppm
- H₂S max 10 ppm

Primjenom mjera za smanjenje zagađenja vazduha, kao što je ugradnja klapni sa spoljašnje strane ventilatora koje usmjeravaju kretanje gasova na dolje, što omogućava taloženje čestica iz gasova na užem pojasu i ozelenjavanje lokacije, procjenjuje se da pri redovnom radu objekta kao posljedica emisije polutanata, neće doći do značajnije promjene kvaliteta vazduha na predmetnoj lokaciji i njenoj okolini.

Buka

U toku izvođenja radova

Na gradilištu, u toku izgradnje objekta, buka se javlja usljed rada mašina, transportnih sredstava i drugih alata. Poznato je da se emituje buka znatnog intenziteta pri radu mašina i prevoznih sredstava. Svakako u konkretnom slučaju maksimalni nivoi buke pri radu, izazivaju različiti kamioni čija se vrijednost kreće od 90 do 97 dB(A), zavisno od namjene.

Imajući u vidu da u široj okolini lokacije nema većeg broja stambenih objekata i da će lokacija biti ograćena, to će nivo buke do prvih objekata po ovom osnovu biti mnogo manji od dozvoljenih vrijednosti, koje prema Pravilniku o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičnih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke ("Sl. list CG", br.60/11), iznose 60 dB(A) za dnevne, 60 za večernje i 50 dB(A) zanoćne, za zone mješovite namjene kojima najviše odgovara lokacija objekta.

Svi ostali građevinski radovi, obzirom na tehnologiju izvođenja emituju mnogo manji nivo buke.

U toku eksploatacije

U toku eksploatacije objekta uticaj rada opreme i uređaja, kao i prevoznih sredstava koja dolaze i odlaze iz objekta na životnu sredinu, a time i na lokalno stanovništvo sa aspekta buke je zanemarljiv.

Što se tiče agregata, isti ostvaruje nivo pritiska zvuka od 65 dB na 3 m udaljenosti od agregata, pod uslovom da on nije u zatvorenom prostoru. Imajući u vidu da se agregati nalaze u zatvorenom prostoru čiji zidovi posjeduju određenu izolaciju zvuka, to će nivo buke izvan prostora biti mnogo niži od dozvoljenih vrijednosti, koje su prema Pravilniku o graničnim vrijednostima buke u životnoj sredini, načinu utvrđivanja indikatora buke i akustičnih zona i metodama ocjenjivanja štetnih efekata buke („Sl. list CG", br. 60/11), 60 dB(A) za dnevne, 60 za večernje i 50 dB(A) za noćne, za zone mješovite namjene kojima najviše odgovara lokacija objekta.

Naglašava se da će dizel agregat raditi samo u slučaju nestanka električne energije.

Uticaj vibracija, toplote i svih vidova zračenja u toku eksploatacije objekta je zanemarljiv.

Kvalitet voda

U toku izvođenja radova

U toku izgradnje objekata, kvalitet voda moglo bi ugroziti nekontrolisano curenje i ispuštanja ulja, maziva i goriva iz korišćene mehanizacije što spada u akcidentnu situaciju. Međutim, na lokaciji nema površinskih voda, pa trajanje i intezitet eventualnih ovih aktivnosti, koje su malo vjerovatne ne mogu imati uticaj na vode.

U toku eksploatacije

U toku eksploatacije objekta nastaju sanitarne vode u halama za tov pilića, kao i atmosferske vode.

Pošto se sanitarne vode odvođe u **vodonepropusnu jamu sa bioprečišćivačem**, do zagađenja podzemnih voda sa njima može doći samo u slučaju akcidenta, odnosno preliva u jami što se lako može izbjeći redovnom kontrolom nivoa i redovnim pražnjenjem.

Štetne materije i tečnosti se u skladu sa važećim normama i propisima ne smiju ispuštati direktno u recipijent (kanalizacione sisteme, otvorene vodotoke i upojne bunare).

Sanitarno-tehnički uslovi za ispuštanje otpadnih voda u recipijent definišu da kvalitet otpadnih voda koje se ispuštaju u recipijent, treba da bude takav da ne prouzrokuje pogoršanje kvaliteta recipijenta, što je propisano Pravilnikom ("Sl. list CG" br. 45/08) i Pravilnikom o izmjenama Pravilnika ("Sl. list CG" br. 09/10) i izmjene i dopune Pravilnika ("Sl. list CG" br. 26/12).

Ne postoji mogućnost uticaja na prekogranično zagađivanje voda kada je predmetni projekat u pitanju.

Zemljište

U toku izvođenja radova

U toku izgradnje objekata, kvalitet zemljišta bi moglo ugroziti nekontrolisano curenje i ispuštanja ulja, maziva i goriva iz korišćene mehanizacije što spada u akcidentnu situaciju. Međutim, uz redovno održavanje mehanizacije i prevoznih sredstava ova pojava je malo vjerovatna, pa samim tim i zagađenje zemljišta.

Imajući u vidu da se radi o objektu koji nije velike visine, to neće doći do veće promjene lokalne topografije, kao ni do erozije tla, klizanja zemljišta i slično. Do devastacije prostora prilikom dogradnje objekta može doći neadekvatnim odlaganjem građevinskog otpada.

U toku eksploatacije

U toku eksploatacije objekta do značajnijeg narušavanja kvaliteta zemljišta neće doći.

Pošto se sanitarne vode odvođe u vodonepropusnu jamu sa bioprečišćivačem, do zagađenja zemljišta sa njima može doći samo u slučaju akcidenta, odnosno preliva u jami što se lako može izbjeći redovnom kontrolom nivoa i redovnim pražnjenjem.

Takođe, gasovi koji napuštaju halu neće imati značajniji uticaj na kvalitet zemljišta u širem okruženju, pošto se **sa spoljašnje strane ventilatora ugrađuju klapne koje usmjeravaju kretanje gasova na dolje, a to omogućava taloženje čestica iz gasova na užem pojasu.**

Imajući u vidu da će se đubrivo-stelja sa farme odlagati na skladište zatvorenog tipa to i njegov uticaj na okolno zemljište izostaje.

Lokalno stanovništvo

U toku izvođenja radova

Do određenih promjena u koncentraciji stanovništva na lokaciji doći će u toku izgradnje objekta zbog prisustva radne snage angažovane na izvođenju radova, dok se promjene u broju i strukturi stanovništva u toku funkcionisanja projekta prvenstveno ogledaju u povećanju broja zaposlenih, koji će raditi u objektu, što predstavlja pozitivan uticaj ovog projekta jer doprinosi razvoju posmatranog područja.

U toku eksploatacije

U negativnim uticajima na stanovništvo u toku eksploatacije objekta može se govoriti sa aspekta pojave neprijatnih mirisa.

Pošto je uža zona oko objekta nenaseljena, samim tim uticaj na stanovništvo će biti umanjen. Procjenjuje se da tokom rada samog objekta neprijatnih mirisa, već na udaljenosti manjoj od 50 m od objekta, neće biti.

Nakon izlova i odvoza piladi, đubrivo se odvozi na zatvoreno skladište čime se uticaj neprijatnih mirisa značajno smanjuje.

Uticaj na ekosisteme i geologiju

U toku izvođenja radova može se djelimično degradirati postojeća vegetacija sa lokacije. Kako potencijali flore i faune na lokaciji nijesu posebno izraženi, odnosno postojeća vegetacija nema veću vrijednost, spomenuta šteta se može smatrati prihvatljivom.

Tip staništa na kojem se nalazi farma i njena okolina od oko 200 m ne spada u ugrožene i rijetke stanišne tipove koji bi zahtijevali sprovođenje mjera očuvanja, odnosno na lokaciji objekta i njenom okruženju nije evidentirano prisustvo rijetkih, prorijeđenih, endemičnih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, to se može konstatovati da uticaj izgradnje i eksploatacije objekta na floru i faunu koja se nalazi u okruženju lokacije neće biti značajan.

Ne može se govoriti o gubitku i oštećenju geoloških, paleontoloških i geomorfoloških osobina terena, jer na lokaciji nema nalazišta mineralnih sirovina.

Namjena i korišćenje površina

Prostor lokacije, kao i prostor oko lokacije je namijenjen za poljoprivredu i šumarstvo.

Imajući u vidu navedeno, planirani projekat se uklapa u predviđeni prostor i on neće imati uticaja na namjenu i korišćenje površina, niti će imati uticaja na upotrebu poljoprivrednog zemljišta.

Uticaj na komunalnu infrastrukturu

Objekat farme za tov pilića neće imati uticaj na postojeću komunalnu infrastrukturu, s obzirom da šira zona lokacije nema snažno razvijenu istu.

Uticaj na zaštićena prirodna i kulturna dobra i njihovu okolinu

Imajući u vidu da u širem okruženju lokacije objekta nema zaštićenih prirodnih i kulturnih dobra, to se ne može govoriti o uticaju rada farme za tov pilića na njih.

Uticaj na karakteristike pejzaža

Objekat farme za tov pilića neće narušiti strukturu okolnog pejzaža, i dodati će joj obilježje privredne djelatnosti.

Uz dobro hortikulturno rješenje lokacije sa aspekta ozelenjavanja, gdje će se akcenat dati na dekorativno-rekreativnoj funkciji zelenila, uz korišćenje autohtonih vrsta, sa jedne strane to narušavanje će se znatno umanjiti, a sa druge, oplemeniće slobodne površine na lokaciji.

Akcidentne situacije

Do najvećeg negativnog uticaja u toku izgradnje i eksploatacije projekta na pojedine segmente životne sredine može doći u slučaju pojave akcidenta, a prije svega požara, jakog zemljotresa, prosipanja ulja i goriva iz prevoznih sredstava, kao i pojave bolesti.

Nastanak požara

Požar kao elementarna pojava dešava se slučajno, praktično može da nastane u bilo kojem dijelu predmetnog objekta, a njegove razmjere, trajanje i posljedice ne mogu se unaprijed definisati i predvidjeti.

Do požara u objektima može doći usljed:

- upotrebe otvorenog plamena (pušenje i sl.),
- neispravnost ili preopterećenje električnih uređaja i instalacija,
- upotrebe rešoa, grijalica i drugih grejnih tijela sa užarenim površinama,
- nepridržavanja potrebnih preventivnih mjera prilikom korišćenja uređaja za za-varivanje, lemljenje i letovanje,
- držanje i smještaj materijala koji su skloni samozapaljenju, i namjerno podmetanje i sl.

Pojava požara u objektu zavisno od njegove razmjere prije svega može ugroziti bezbjednost ljudi i piladi u objektu, dovest do oštećenja objekta i negativno uticati na životnu sredinu, a prije svega na kvalitet vazduha.

U normalnim uslovima rada vjerovatnoća pojave požara je minimalna, a radi svake sigurnosti u objektu će biti ugrađen sistem za zaštitu od požara.

Zemljotres

Na stabilnost objekta veliki negativan uticaj može imati jak zemljotres, čija se pojava, snaga i posljedice koje mogu nastati ne mogu predvidjeti.

Područje predmetne lokacije pripada VII° MCS skale, zato izgradnja i eksploatacija objekta mora biti u skladu sa važećim propisima i principima za antiseizmičko projektovanje i građenje u skladu sa Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list. CG" br. 64/17, 44/18 i 63/18).

Opasnost od prosipanja goriva i ulja

U toku eksploatacije objekta, akcidentna situacija može nastati i usljed prosipanja goriva i ulja iz prevoznih sredstava koja dolaze na farmu. U ovim slučajevima gorivo ili ulje zagađuju atmosferske vode na betoniranim stazama i okolno zemljište.

Obim posljedica u slučaju ove vrste akcidenta na betonskim stazama je mali, jer se negativan uticaj prosutog goriva i ulja može neutralisati dodatkom ekološkog sredstva (IBT Eko Stit – Bioversal) za uklanjanje i neutralizaciju ulja i naftnih derivata sa betonskih površina.

Ukoliko se desi da ova vrsta akcidenta zahvati zemljište, treba zagađeni dio zemljišta ukloniti sa lokacije, skladištiti ga u zatvorena burad, u zaštićenom prostoru lokacije, shodno Zakonu o upravljanju otpadom.

Vjerovatnoća da se dogodi ova vrsta akcidenta je praktično zanemarljiva imajući u vidu malo saobraćajno opterećenje, ograničenu brzinu kretanja i redovno održavanje prevoznih sredstava.

Pojava bolesti

U toku eksploatacije objekta, akcidentna situacija može nastati i usljed pojave bolesti na farmi. Većina bolesti koje se javljaju kod živine (atipična kuga, infektivni bronhitis, Gamboro oboljenje itd.) karakteristična je samo za njih i pojava ovih bolesti nema uticaja na životnu sredinu, ukoliko ne dođe do uginuća. U slučaju pojave uginuća, do negativnog uticaja može doći zbog neblagovremenog i neadekvatnog odlaganja uginule piladi.

Međutim, ukoliko se na farmi pojave bolesti tzv. zoonoze (ptičiji grip, salmoneloza) u tom slučaju može doći do prenosa bolesti na čovjeka što bi imalo negativan uticaj.

U ovim slučajevima se preuzimaju radikalne mjere zaštite u cilju iskorjenjivanja bolesti i to isključivo u krugu farme.

OPIS MJERA PREDVIĐENIH U CILJU SPRJEČAVANJA, SMANJENJA ILI OTKLANJANJA ZNAČAJNOG ŠTETNOG UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Prilikom funkcionisanja predmetnog objekta, u cilju obezbjeđivanja optimalnog rada, zaštite životne sredine i zdravlja ljudi od eventualnog štetnog uticaja ovog projekta, neophodno je sprovesti mjere u cilju sprječavanja ili eliminisanja mogućeg zagadjenja.

Cilj utvrđivanja mjera za smanjenje ili sprječavanje zagadjenja jeste da se ispituju eventualne mogućnosti eliminacije zagadjenja ili redukcije utvrđenih uticaja.

Zaštita životne sredine podrazumijeva trajnu zaštitu vrijednih prirodnih i stvorenih vrijednosti u cilju održavanja i poboljšanja kvaliteta sredine, na lokaciji i u njenoj široj okolini.

Mjere koje se preduzimaju u cilju sprečavanja, smanjenja ili otklanjanja značajnih štetnih uticaja na sve segmente životne sredine, u toku izvođenja projekta, u redovnim uslovima funkcionisanja i u slučaju mogućih akcidenata su:

a) mjere predviđene zakonom i drugim propisima, normativima i standardima i rokovi za njihovo sprovođenje;

Mjere zaštite predviđene tehničkom dokumentacijom

Mjere zaštite životne sredine predviđene tehničkom dokumentacijom proizilaze iz zakonski normi koje je neophodno ispoštovati pri izgradnji objekta:

- Obzirom na značaj objekta, kako u pogledu njegove sigurnosti, tako i u pogledu zaštite ljudi i imovine, prilikom projektovanja i izgradnje potrebno je pridržavati se svih važećih zakona i propisa koji regulišu predmetnu problematiku.
- Ispoštovati sve regulative (domaće i evropske) koje su vezane za granične vrijednosti intenziteta određenih faktora.
- Obezbijediti određeni nadzor prilikom izvođenja radova radi kontrole sprovođenja propisanih mjera zaštite od strane stručnog kadra za sve faze.
- Obezbijediti instrumente, u okviru ugovorne dokumentacije koju formiraju Investitor i izvođač, o neophodnosti poštovanja i sprovođenja propisanih mjera zaštite.

Pored navedenog, neophodno je i sledeće:

- Izvođač radova je obavezan da uradi poseban elaborat o uređenju gradilišta i rada na gradilištu sa naznačenim mjerama zaštite na radu po važećim propisima i standardima.
- Prije početka izvođenja, izvođač je obavezan da se upozna sa geološkim i hidrogeološkim karakteristikama terena.
- U cilju ispunjenja potrebne stabilnosti i funkcionalnosti konstrukcije, ista treba biti izabrana prema propisima za ovakvu vrstu objekta.
- Neophodno je izvršiti pravilan izbor kompletne opreme, prema tehnološkim zahtjevima, uz neophodno priloženu atestnu dokumentaciju.

b) mjere koje se preduzimaju u slučaju udesa ili velikih nesreća;

Mjere zaštite od požara

Stepen otpornosti objekta na požar određuje se u skladu sa standardima i prikazuje se u Elaboratu zaštite od požara. Lokalne saobraćajnice i pristupne saobraćajnice omogućavaju nesmetan pristup vatrogasnim jedinicama do objekta. Podloga protivpožarnog puta je ojačana u skladu sa opterećenjem požarnih vozila i obilježena je na odgovarajući način. Obezbijeđena je telefonska veza sa nadležnom službom zaštite. Dve i druge predviđene mjere zaštite od požara detaljno se obrađuju u elaboratu zaštite od požara na čiji se tekst izdaje dokument saglasnosti nadležnog organa. U predhodnim poglavljima razmatrane su mogućnosti direktnih uticaja i utvrđeno je da se neće promijeniti niti pogoršati stanje životne sredine na pomenutoj lokaciji. Što se tiče indirektnih uticaja važno je još jednom napomenuti da je predmetni objekat saobraćajno dobro povezan, te ne može doći do negativnih posljedica na saobraćaj. U cilju sprečavanja drugih indirektnih uticaja na prostoru izvođenja i funkcionisanja predmetnog objekta preduzeto je sledeće:

Za izgradnju izabrati materijal koji bi trebalo da omogući kvalitetnu zvučnu i termičku izolaciju objekta, propisan izbor hidroizolacije, termoizolacije, i odvoda atmosferskih voda. Preduzeti mjere da ne dođe do eventualne nestabilnosti objekta, izabran je pravilan položaj i dimenzije vrata, kao i materijala od kojih su izrađeni. Obezbijediti će se dovoljna osvijetljenost radnih mjesta, radnih prostorija i komunikacija, predvidjeti dovoljno i potpuno provjetravanje prostorija kao i dovoljnu termičku i difuzionu izolaciju zidova, predvidjeti zaštitu zaposlenih prilikom izvođenja radova, obezbijediti sanitarne uslove zaposlenima.

Mjere koje se preduzimaju kako bi se preventivno djelovalo na zagađenje okoline, kada je u pitanju pojava požara su sljedeće

- Izraditi procjenu ugroženosti od požara,
- Osigurati PP sredstva prema elaboratu i ostale mjere predviđene elaboratom i procjenom.

Nosilac projekta je dužan da vatrogasnu opremu održava u ispravnom stanju i da zaposlene upozna sa njihovim korišćenjem. U slučaju akcidentnih situacija obaveza je Investitora da izvrši sanaciju i remedijaciju terena i dovede ga u prvobitno stanje.

Mjere zaštite od prosipanja goriva i ulja

Mjere zaštite životne sredine u toku akcidenta - prosipanja goriva i ulja pri izgradnji i eksploatacije objekta, takođe obuhvataju sve mjere koje je neophodno preduzeti da se akcident ne desi, kao i preduzimanje mjera kako bi se uticaji u toku akcidenta ublažili.

U mjere zaštite spadaju:

- Za sva korišćena sredstva rada potrebno je pribaviti odgovarajuću dokumentaciju o primjeni mjera i propisa tehničke ispravnosti vozila.
- Tokom izvođenja radova održavati mehanizaciju (građevinske mašine i vozila) u ispravnom stanju, sa ciljem eliminisanja mogućnosti curenja nafte, derivata i mašinskog ulja u toku rada.
- Ukoliko dođe do prosipanja goriva i ulja iz mehanizacije u toku izgradnje objekta neophodno je zagađeno zemljište skinuti, skladištiti ga u zatvorena burad, u zaštićenom prostoru lokacije, shodno Zakon o upravljanju otpadom i zamijeniti novim slojem.
- U slučaju prosipanja goriva ili ulja iz prevoznih sredstava u toku eksploatacije objekta na betonske površine, ista neutralisati dodatkom ekološkog sredstva (IBT Eko Stit - Bioversal) za uklanjanje i neutralizaciju ulja i naftnih derivata sa asfaltnih i betonskih površina, čime se eliminiše njihov uticaj na zemljište i podzemne vode

c) planovi i tehnička rješenja zaštite životne sredine (reciklaža, tretman i dispozicija otpadnih materija, rekultivacija, sanacija i drugo);

Prema definiciji, tehničke mjere zaštite životne sredine obuhvataju sve mjere koje su neophodne za dovođenje kvantitativnih negativnih uticaja u dozvoljene granice, kao i preduzimanje mjera kako bi se određeni uticaji u procesu izgradnje i eksploatacije doveli do minimuma. Tehničke mjere zaštite se mogu podijeliti prema izdvojenom značajnom uticaju na koji se odnose.

Tako su u konkretnom slučaju izdvojene:

- mjere zaštite zemljišta
- mjere zaštite voda
- mjere zaštite od bolesti

Mjere zaštite zemljišta

Zemljište kao ograničeni prirodni resurs, izgradnjom trpi niz različitih uticaja od korišćenja površina prilikom izgradnje pa do uticaja koji nastaju dugogodišnjom eksploatacijom. Neophodno je sprovesti propisane mjere zaštite da se potencijali ovog resursa ne bi u okolnoj zoni smanjivali.

Adekvatna zaštita uključuje u sebe sledeće aktivnosti kojima je za cilj smanjenje stepena degradacije i zagađenja zemljišta:

- zabranjeno korišćenje neispravnih radnih mašina i ulaska neispravnih kamiona u krug objekta,
- održavanje, popravke radnih mašina vršiti redovno,
- zabranjeno nenamjensko korišćenje radnih mašina,
- radne mašine održavati prema uputstvima proizvođača,
- radnim mašinama je dozvoljeno rukovanje samo od strane stručno osposobljenih radnika.
- tačno utvrditi mjesta kretanja i parkiranja voznog parka. Ovo se čini radi sprečavanja dodatnog zbijanja zemljišta;
- otpadni materijal koji nastaje na samom gradilištu odnijeti na određenu deponiju koja se nakon završetka radova mora rekultivisati,
- prilikom uređenja terena evidentirati mjesta koja zahtijevaju posebnu zaštitu od erozije i primijeniti propisane mjere sprečavanja tog procesa,

U objektu obezbijediti stalno praćenje - proučavanje i primjenu ekoloških propisa, pravila i tehnoloških upustava.

- Neophodno je redovno komunalno održavanje i čišćenje objekta i okruženja radi smanjenja mogućnosti zagađivanja.
- Potrebno je ispoštovati sve mjere zaštite koje su propisane od strane javnih i komunalnih nadležnih ustanova i institucija, a koje su od interesa za uslove zaštite životne sredine.
- Izgraditi **skladište za đubrivo (stelju)** koje nastaje u toku tova pilića.

Mjere zaštite voda

Pri radu nastaju sanitarne i atmosfere vode. Zbrinjavanje svih voda je riješeno postojanjem **vodonepropusne septičke jame sa bioprečišćivačem.**

- Radnici zaposleni na navedenom objektu koristit će sanitarni čvor koji će se nalaziti u predmetnom objektu i on će biti namjenski izgrađen.

Mjere zaštite od bolesti

Pojava bolesti na farmi se najbolje se sprečava sprovođenjem mjera predostrožnosti, a u konkretnom slučaju to su:

- aktivna saradnja sa veterinarskom službom radi preduzimanja biosigurnosnih mjera u cilju minimiziranja rizika pojave bolesti,
- dozvoliti samo neophodnim radnicima i vozilima da ulaze na farmu,
- obezbijediti čistu odjeću i sredstva za dezinfekciju za potrebe zaposlenih (ljudi koji dolaze u kontakt sa piladima),
- redovno sprovoditi dezinfekciju opreme i vozila pri ulasku i izlasku sa farme,
- ne koristiti opremu i vozila sa neke druge farme,
- postaviti dezinfekcionu barijeru za vozila i ljude na ulazu u farmu,
- zaposleni i posjetioci moraju nositi čista zaštitna odijela i gumene čizme i obavezno proći kroz dezinfekcionu barijeru i oprati ruke dezinfekcionim sredstvom,
- ne kupovati piliće od neprovjerenih i nepoznatih prodavaca i bez urednog uvjerenja o zdravstvenom stanju,
- spriječiti ulazak pasa, mačaka, glodara i drugih životinja na farmu i skladišta hrane i stelje i
- o svim promjenama zdravstvenog stanja odmah obavijestiti nadležnog veterinarara.

U slučaju pojave bolesti na farmi, potrebno je pozvati nadležnu veterinarsku službu koja propisuje mjere daljeg postupanja i to:

- potpuna izolacija farme,
- zabrana transporta u i sa farme,
- neškodljivo uništavanje inficiranih i potencijalno inficiranih pilića,
- neškodljivo uništavanje prostirke, đubreta i hrane iz zaraženog objekta,
- rigorozna dezinfekcija svih prostorija, opreme i vozila na farmi i
- "odmor" objekta od najmanje 21 dan nakon sprovedenih svih mjera.

Pojavom bolesti može doći do uginuća većeg broja piladi. U tom slučaju nadležna veterinarska služba zajedno sa veterinarskom inspekcijom donosi rješenje o načinu odlaganja uginulih piladi, a jedno od njih je i odlaganje u jamu-grobnicu, koja u konkretnom slučaju mora imati kapacitet da primi svu uginulu pilad.

d) druge mjere koje mogu uticati na sprečavanje ili smanjenje štetnih uticaja na životnu sredinu.

Nijesu planirane druge mjere koje mogu uticati na sprečavanje ili smanjenje štetnih uticaja na životnu sredinu

PROGRAM PRAĆENJA UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

I pored toga što je sadašnje stanje životne sredine na lokaciji i njenom širem okruženju izloženo dijelom u poglavlju 2, a dijelom i u poglavlju 5, Investitoru se preporučuje da prije početka izgradnje objekta izvrši ispitivanje kvaliteta životne sredine na lokaciji, odnosno da **uradi "nulto stanje"**.

U tom smislu neophodno je:

- izvršiti analizu kvaliteta vazduha,
- izvršiti hemijsku analizu zemljišta i
- izmjeriti nivo buke.

Ispitivanje vrši ovlašćena akreditovana institucija, a izvještaj o ispitivanju prosljeđuje organu državne uprave nadležnom za zaštitu životne sredine.

Kroz analizu uticaja izgradnje objekta na životnu sredinu zaključeno je da se mogu očekivati određeni uticaji na kvalitet vazduha, zemljišta i povećanje nivoa buke, koji su privremenog karaktera.

Međutim, imajući u vidu veličinu građevinskog zahvata i brojnost mašina, procjenjuje se da izdvojene količine zagađujućih materija po ovom osnovu ne mogu izazvati veći negativni uticaj na kvalitet vazduha na ovom području i da nema potrebe po ovom osnovu posebno vršiti praćenje stanja životne sredine u toku izgradnje objekta.

Takođe se procjenjuje i da nivo buke koji nastaje po ovom osnovu ne može izazvati veći negativni uticaj na okolno stanovništvo i da nema potrebe po ovom osnovu posebno vršiti praćenje stanja životne sredine u toku izgradnje objekta, posebno imajući u vidu da će lokacija biti ograđena i da u široj zoni nema većeg broja stambenih objekata.

Iako je kroz analizu uticaja projekta na životnu sredinu i primjenu odgovarajućih mjera zaštite, zaključeno da se u toku eksploatacije objekta ne mogu očekivati značajniji uticaji na kvalitet vazduha, voda, zemljišta i povećanja nivoa generisane buke, ipak se shodno zakonskim obavezama predlaže sljedeće:

Preporučuje se da se jedanput godišnje izvrši kontrola zagađenja i mogućeg uticaja rada farme na pogoršanje stanja kvaliteta vazduha, a to uključuje i ocjenu negativnog uticaja neugodnih mirisa na životnu sredinu, odnosno okolno stanovništvo.

Monitoring vrši ovlašćena akreditovana institucija.

Potrebno je jedanput godišnje izvršiti fizičko-hemijsku analizu đubriva. Monitoring vrši ovlašćena akreditovana institucija.

Održavanje septičke jame vršiti redovnim čišćenjem svakih 4-5 mjeseci od strane ovlaštene firme, o čemu treba voditi evidenciju. Dokument kojim se evidentira čišćenje septičke jame treba da sadrži podatke o datumu i vremenu pražnjenja, količini, podatke o sredstvu kojim je izvršeno pražnjenje, ime, prezime i potpis lica odgovornog za pražnjenje i lica kod koga je čišćenje izvršeno.

Potrebno je preko biozaštite sprovoditi stalnu kontrolu zdravstvenog stanja piladi radi sprečavanje pojava bolesti na farmama.

Za sprovođenje mjera biozaštite odgovorna su veterinarska služba i služba dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije, koje su registrovane od strane nadležnog tijela.

Zaštita zdravlja piladi obavlja se na osnovu preporuka Zakona o veterinarstvu, kao i sprovođenjem zakonskog monitoringa i internog monitoringa. Sve sprovedene mjere iz ovog segmenta moraju se evidentirati u službenu dokumentaciju na farmi.

Za sve predložene kontrole potrebno je uraditi Program kontrola koji će pokriti široki spektar efekata na životnu sredinu, koji se mogu izmjeriti i upoređivati. Dobljene podatke upisivati i koristiti za informisanje, intervenisanje ili naznake vanredne situacije za određeni segment na lokaciji.

◻ svim rezultatima mjerenja obavezno se vrši obavještanje javnosti na transparentan način.

Shodno Zakonu o životnoj sredini, pravno lice i preduzetnik koje je korisnik postrojenja koje zagađuje životnu sredinu dužno je da rezultate monitoringa emisija dostavlja nadležnom organu jedinice lokalne samouprave na čijoj je teritoriji lociran i Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine.

NETEHNIČKI REZIME INFORMACIJA

Lokacija na kojoj se planira izgradnja mini farme pilića se nalazi na katastarskoj parceli broj 1085/1, KO Koljeno I, površine 7612 m², u sklopu PUP-a Rožaje. Na predmetnoj katastarskoj parceli, po Listu nepokretnosti br. 5 – prepis, KO Koljeno I, i kopiji plana, ne postoje izgrađeni objekti. Na osnovu snimka sa Geoportala se uočava stambeni objekat. Pristup parceli je preko preko sekundarne saobraćajne mreže.

Parcela je nepravilnog oblika, površine 7612 m². Parcela je sa sjeverne, zapadne i južne strane ograničena susjednom parcelom i nekategorisanim putem sa istočne strane.

Teren je relativno ravan, osim na zapadnoj strani, gdje se naglo uzdiže ka susjednoj parceli. Visinska razlika između najniže i najviše kote parcele je cca 2,75m (od 1134,861nmv do 1137,624nmv).

Planom su predviđene osnovne namjena: uslužna djelatnost, mješovito poslovanje ili manji proizvodni pogoni.

U objektu se planira tov 15.000 pilića – brojlera.

Objekat je projektovan tako da se sastoji iz tri cjeline:

1. Funkcionalna cjelina 1 – Hala 1 za uzgoj živine (cca. 15 000 pilića-brojlera)
2. Funkcionalna cjelina 2 – Hala 2 za magacin i kotlovnicu
3. Funkcionalna cjelina 3 – Stajnjak

Hala 1 je projektovana kao pravougaoni dio objekta u prizemlju, gabarita 16.80 x 53.20m, površine cca 894,68 m², gdje je ukupna čista visina od 2,70 do 5,20 m.

Hali za uzgoj živine se pristupa sa južne strane, preko saobraćajne površine. Kroz rolo vrata, dimenzija projektovanih da je omogućen ulazak kamiona u prostor za uzgoj će se ulaziti u halu. Drugi ulaz je sa istočne strane gdje se dvije hale sastavljaju, i u ovom sjevernom dijelu smjestena je kontrolna soba i garderoba sa wc-om i tuš kabinom.

Hala 2 je manja, takođe pravougaonih gabarita 6.5x22.80m, sa dodatnim dijelom za kancelariju pravougaonog gabarita 6.0m x 2.6m, površine 181,34m².

Hala 2 i kancelarija su sa čistom visinom 2,70 do 3,70 m. Hali 2 se pristupa sa istočne strane, preko saobraćajnog platoa. Na ovog strani će se nalaziti rolo vrata za magacin i kotlovnicu, kao i vrata za kancelariju.

Stajnjak će se nalaziti na istočnoj strani gabarita 6.0x4.0m cca, površine 24m².

Konstrukcija objekta je projektovana kao čelična konstrukcija sa metalnim rešetkaskim nosačem kao glavnim krovnom nosačem. Sa krovne konstrukcije opterećenje se prenosi na metalne stubove, a sa ovih na temelje odnosno na tlo.

Krovnu konstrukciju objekta sačinjavaju metalne rožnjače, koje su postavljene na međusobnom rastojanju od 270,0 cm. Preko ovih nosača projektovan je sendvič panel debljine d=100 mm. Krov hala je na dvije vode sa nagibom krovnih ravni od 12,0°. Svi spojevi panela, horizontalni i vertikalni, i vijenci i sljemena su opšiveni pocinkovanim limom.

Kao glavni nosač krovne konstrukcije projektovana je metalna rešetkasta konstrukcija, na osovinskom razmaku od 4,76 m, zglobno oslonjena na metalne stubove, koji su uklješeteni u AB temeljne stope. Metalna rešetkasta konstrukcija je raspona 17,00 m i 6,70m. Vjetar na kalkan se prima preko krovnog poprečnog

sprega. U krovnoj ravni, kao podužno ukrućenje, po sredini i na krajevima rešetke projektovani su vertikalni krovni spregovi.

Fundiranje objekta je izvršeno na armirano-betonskim temeljnim stopama kao temeljnim veznim gredama.

Pune fasadne površine su u fasadnoj konstrukciji tj. obloga od termoizolacionih servič panela visine 1.00m i dužine različite u zavisnosti od raspona čeličnih nosača. Paneli su izrađeni od pocinkovanog i plastificiranog čeličnog lima $d=0.5$ mm sa obje strane panela i ispunom od poliuretana. Debljina panela je 10.0 cm.

Fasadni otvori - prozori i vrata se izrađuju od profila 5 - komornog eloksiranog aluminijuma sa termoprekidom, a zastakljivanje je flot staklom paket 4+12+4 mm.

Rolo vrata su projektovana na ulazu u obje hale, različitih dimenzija u skladu sa potrebama i konstruktivnom rješenjem.

Objekat će biti priključen na infreastukturu u skladu sa UTU-ima i uslovima nadležnih gradskih službi, a u skladu sa tehničkim rješenjima koja će biti obrađena kroz glavne projekte instalacija objekta.

Instalacije koje su predviđene su: vodovod i kanalizacija i elektroinstalacije jake i slabe struje.

Imajući u vidu specifičnu namjenu objekta i zahtjevne uslove koje traži uzgoj pilića, projektom su obrađeni svi procesi koji će se odvijati u objektima, i to:

- sistem za ishranu pilića,
- sistem napajanja,
- ventilacija (u zimskom i ljetnjem periodu)
- grijanje,
- hlađenje,
- ovlaživanje vazduha,
- osvjetljenje.

PROCES TOVA

Tov pilića odvija se u zatvorenim objektima, pod kontrolisanim uslovima.

Svi postupci i radnje na farmi moraju se obavljati po pravilima GMP (Good Manufacturing Practice - dobra proizvođačka praksa), kao i prema načelima i propisanim procedurama HACCP-a (Hazard Analysis Critical Control Point (HACCP) – analiza opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka je preventivni i sistematični sistem osiguranja zdravstvene ispravnosti hrane, zasnovan na primjeni ispravnih tehnoloških procesa i njihovoj kontroli i nadzoru cijelog sistema).

Proizvodni proces se sastoji od:

- prihvata pilića,
- tova pilića
- izlova pilića i
- čišćenja objekta.

Prihvatom jednodnevnih pilića započinje period tova u trajanju do 45 dana. Nakon tova slijedi međuturnusna pauza u trajanju do 27 dana. U tom periodu se pilići šalju u klanicu.

Tehnološku opremu u objektu sačinjavaju:

- sistem ishrane (zatvoreni): usipni koš, automatske hranilice, kontrolne vage hrane, vage za kontrolu težine pilića,
- sistem napajanja: nipl sistem, filter za vodu i sistem za doziranje,
- sistem grijanja: plinske grijalice i
- sistem ventilacije: ulaz svježeg vazduha na bočnim otvorima zidova i izlaz na začelju.

Karakteristike tehnološke opreme moraju zadovoljiti sve zadate parametre za postizanje optimalnih proizvodnih performansi tova i genetike, mikroklimatskih uslova, kao i sigurnog i zdravog držanja piladi.

Oprema mora biti uvijek potpuno funkcionalna, njen rad mora se kontrolisati, a mora biti održavana od strane stručnih službi. Poslije tova pilad se šalju u klanicu.

U toku izgradnje objekta glavna stavku je materijal od iskopa koji se kontrolisano sakupljan i građevinski otpad, koji će se od strane Investitora, odnosno preduzeća koje odredi Investitor transportovati na za to predviđenu lokaciju.

U toku eksploatacije objekata glavne stavka otpada su:

- đubrivo (stelja) koje nastaje u toku tova pilića,
- uginula pilad u toku transporta i tova,
- komunalni otpad.

U cilju sprovođenja kvalitetnog upravljanja otpadom obaveza je Investitora da izradi Plan upravljanja otpadom shodno Zakon o upravljanju otpadom.

Kao posljedica izgradnje objekta i njegove eksploatacije tokom vremena se mogu javiti uticaji na životnu sredinu, koji međutim ne mogu izazvati značajne negativne uticaje na životnu sredinu, izuzimajući akcidentne situacije, koje su pri normalnom radu objekta svedene na minimum.

Kao posljedica emisije polutanata od mehanizacije i motornih vozila, u toku izgradnje može doći do kratkotrajnih perioda povećane emisije zagađivača, koji neće ugroziti životnu sredinu na predmetnoj lokaciji i njenoj okolini.

Takođe se procijenjuje da pri redovnom radu objekta kao posljedica emisije polutanata, neće doći do povećane emisije zagađivača i neprijatnih mirisa, koji bi ugrozili stanje životne sredine na predmetnoj lokaciji.

Otpadne vode iz objekata neće imati uticati na kvalitet podzemnih voda i zemljišta u okruženju lokacije predmetnog objekta, pošto se upuštaju u vodonepropusnu septičku jamu, sa bioprečistačem.

Promjene u broju i strukturi stanovništva u toku funkcionisanja projekta se prvenstveno ogleda u povećanju broja zaposlenih, koji će raditi u objektu.

Procenjuje se, da će nivo komunalne buke u okolini objekta u toku njegove eksploatacije biti ispod dopuštenih vrijednosti.

Kako na lokaciji objekta i njenom užem okruženju nema rijetkih, endemičnih i ugroženih biljnih i životinjskih vrsta, to se može konstatovati da uticaj izgradnje i eksploatacije objekta na floru i faunu koja se nalazi u okruženju lokacije neće biti značajan.

U toku izvođenja projekta neće doći do gubitaka i oštećenja geoloških, paleontoloških i geomorfoloških osobina.

Pošto se planirani projekat uklapa u predviđeni prostor on neće imati uticaja na namjenu i korišćenje površina, niti će imati uticaja na upotrebu poljoprivrednog zemljišta.

Imajući u vidu da u užem okruženju lokacije nema kulturno-istorijskih spomenika, to se uticaj u toku izgradnje i eksploatacije objekta na njih ne očekuje.

Do najvećeg negativnog uticaja u toku izgradnje i eksploatacije projekta na pojedine segmente životne sredine može doći u slučaju pojave akcidenta, a prije svega požara, jakog zemljotresa, prosipanja ulja i goriva iz prevoznih sredstava, kao i pojave bolesti.

Pored mjera utvrđenih Elaboratom koje se moraju primijeniti u toku dogradnje, sprovesti tokom eksploatacije, utvrđene su i mjere koje će se preduzeti u slučaju akcidenta.

Kroz analizu uticaja izgradnje objekta na životnu sredinu zaključeno je da se mogu očekivati određeni uticaji na kvalitet vazduha i povećanje nivoa buke, međutim ti uticaji su privremenog karaktera i nijesu izraženi.

Iako je kroz analizu uticaja projekta na životnu sredinu i primjenu odgovarajućih mjera zaštite, zaključeno da se u toku eksploatacije objekta ne mogu očekivati značajniji uticaji na kvalitet vazduha, voda, zemljišta i povećanja nivoa generisane buke, ipak se shodno zakonskim obavezama predlaže sljedeće:

Preporučuje se jedanput godišnje izvršiti kontrolu zagađenja i mogućeg uticaja rada farme na pogoršanje stanja kvaliteta vazduha, a to uključuje i ocjenu negativnog uticaja neugodnih mirisa na životnu sredinu, odnosno okolno stanovništvo.

Potrebno je jedanput godišnje izvrši analizu đubriva. Monitoring vrši ovlašćena akreditovana institucija.

Redovno održavanje septičke jame, što podrazumijeva njeno redovno pražnjenje, o čemu treba voditi evidenciju.

Praćenje kvaliteta otpadnih voda, kao i redovna kontrola upravljanja otpadom koji nastaje.

Na osnovu analize projektne dokumentacije i uvidom situacije na licu mjesta, može se zaključiti da poljoprivredni objekat za tov pilića u MZ Koljeno, sa preduzetim mjerama zaštite propisanim ovim Elaboratom, neće značajno uticati na kvalitet životne sredine, odnosno na promjene koncentracije polutanata u vazduhu, vodi i zemljištu, izuzimajući akcidentne situacije čija je vjerovatnoća pojave u normalnim uslovima rada minimalna.

PODACI O MOGUĆIM TEŠKOĆAMA

Prilikom prikupljanja, obrade i klasifikacije podataka potrebnih za izradu Elaborata procjene uticaja na životnu sredinu izgradnje objekta za uzgoj pilića, koji se nalazi na lokaciji katastarske parcele br. 1085/1, KO Koljeno I, površine 7612 m², u sklopu PUP-a Rožaje, Obradivač se nije susreo sa nedostacima stručnih znanja, značajnih za nesmetan i siguran rad.

Ipak, postojale su određene poteškoće u smislu što ne postoje konkretni podaci za posmatrano područje tj. lokaciju u MZ Koljeno, opština Rožaje, koji se odnose na oblast životne sredine. Stoga je Obradivač koristio dostupne i raspoložive podatke koji se odnose na životnu sredinu šireg prostora.

Cijeneći namjenu objekta – uzgoj pilića, i njegov rad, a obzirom da ovaj tip objekata nije novog karaktera, sve stručne (tehnoške) podloge u cilju zaštite životne sredine već su postojale, pa je Obradivač je smatrao da nije neophodno vršiti posebna istraživanja na samoj lokaciji, pa su zato preuzeti postojeći i raspoloživi podaci o svim potrebnim parametrima.

U izradi urbanističke i tehničke dokumentacije, kao i ovog Elaborata primjenjeni su svi relevantni standardi, tehnički i zakonski propisi i uslovi za lokaciju i izgradnju od strane nadležnih subjekata.

REZULTATI SPROVEDENIH POSTUPAKA

Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje sproveo je postupak uticaja planiranog projekta na životnu sredinu u skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG“ br. 75/18).

Nosilac projekta je Sekretarijatu podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade Elaborata za procjenu uticaja na životnu sredinu.

Na bazi podnešenog zahtjeva Sekretarijat je donio Rješenje br. UPI 06-322/20-251/2 od 27.07.2020. godine, kojim se utvrđuje da je potrebna izrada Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Rješenje je dato u prilogu.

DODATNE INFORMACIJE

Nije bilo potrebe za dodatnim informacijama i karakteristikama projekta za određivanje obima i sadržaja elaborata, pošto je Elaborat obuhvatio sve segmente predviđene Pravilnikom o bližoj sadržini elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list CG” br. 19/19).

IZVORI PODATAKA

- Idejno rješenje za poljoprivredni objekat mini farma za uzgoj živine, D.O.O. " FETH Studio" Rožaje
- Glavni projekat za poljoprivredni objekat mini farma za uzgoj živine
- Ponuda preduzeća Big Dutchman International GmbH, za opremu i tehnologiju farme
- Strateški plan razvoja opštine Rožaje za period 2014 – 2020
- Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za PUP Rožaje, Institut za razvoj i istraživanja, Podgorica, 2012.
- Urbanističko tehnički uslovi za objekat za uzgoj živine – mini farma
- Dokumentacija za odlučivanje o potrebi procjene uticaja

III PRILOZI

Crna Gora
OPŠTINA ROŽAJE

Adresa Sekretarijata
ul.M.Tita bb, 84310 Rožaje
Crna Gora
tel:+38251 275-445
mail:urbanizam@t-com.me

Sekretarijat za uređenje prostora
i zaštitu životne sredine
Broj: UPI 06-322/20-251/2

Rožaje, 27.07.2020.godine

Na osnovu člana 14 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl.list CG“ br.075/18), člana 18 Zakona o upravnom postupku („Sl.list CG“, br. 56/14, 20/15, 40/16 i 37/17), Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Sl.list RCG“ br.020/07 i „Sl.list CG“ br.047/13, 053/14, 037/18), postupajući po zahtjevu DOO „CHICKEN“ iz Rožaja br. 06-322/20/251 od 17.07.2020. godine, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje **donosi:**

RJEŠENJE

I Utvrđuje se da je za objekat za uzgoj živine-farma, koji se planira izgraditi na katastarskoj parceli broj 1085/1 KO Koljeno opština Rožaje, nosioca projekta DOO „CHICKEN“ iz Rožaja, potrebna izrada Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

II Nalaže se nosiocu projekta DOO „CHICKEN“ iz Rožaja da izradi Elaborat procjene uticaja na životnu sredinu za objekat za uzgoj živine-farma, koji se planira izgraditi na katastarskoj parceli broj 1085/1 KO Koljeno i isti dostavi Sekretarijatu za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje, najkasnije dvije godine od dana prijema rješenja o potrebi izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Obrazloženje

Nosilac projekta DOO „CHICKEN“ iz Rožaja obratio se Sekretarijatu za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje, zahtjevom br. UPI-06-322/20/251 od 17.07.2020. godine na odlučivanje o potrebi izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu za objekat za uzgoj živine-farma, koji se planira izgraditi na katastarskoj parceli broj 1085/1 KO Koljeno opština Rožaje. Katastarska parcela br. 1085/1 KO Koljeno je upisana u Posjedovnom listu-prepis br. 5 na ime Bralić Haso Džeko, Bralić Haso Husnija, Bralić Haso Ramo i Bralić Haso Remzija iz Rožaja, suvlasnički u obimu prava 1/5.

Uz zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu, priložena je i dokumentacija propisana članom 11 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list CG“, br.75/18) i Pravilnikom o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade Elaborata („Sl.list CG“, br.019/19).

Uvidom u spisak projekata Uredbe o projektima za koje se vrši procjena uticaja na životnu sredinu („Službeni list RCG“, br. 20/07 i „Sl.list CG“, br. 47/13,53/14,37/18), utvrđeno je da se planirani projekat nalazi na Listi II – broj 1. Poljoprivreda, šumarstvo i akvakultura, za koji se postupak procjene uticaja sprovodi po odluci nadležnog organa.

U skladu sa članom 13 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Službeni list CG“, br. 75/18), o zahtjevu je zainteresovana javnost obaviještena oglasom na Radio televiziji Rožaje, br. UPI-06-322/20-251/1 objavljenom dana 17. jula 2020. godine, kao i putem sajta Opštine Rožaje

www.opstinarožaje.me. Ostavljen je zakonom propisan rok u kojem su svi zainteresovani mogli imati uvid u podnesenu dokumentaciju i dati svoje mišljenje.

U ostavljenom roku nije bilo zainteresovanih za uvid u dokumentaciju kao ni dostavljenih sugestija i mišljenja na isti.

Nosilac projekta može, shodno odredbama člana 15 Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl.list CG“ br.075/18), podnijeti ovom Sekretarijatu zahtjev za određivanje obima i sadržaja Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Nosilac projekta može izraditi Elaborat o procjeni uticaja na životnu sredinu na osnovu ovog rješenja i bez prethodno navedenog traženja određivanja sadržaja i obima elaborata. Pri izradi Elaborata treba poštovati odredbe Pravilnika o sadržaju dokumentacije koja se podnosi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade Elaborata („Sl.list CG“, br.019/19).

Shodno odredbama člana 17 stav 4 ovog Zakona, nosilac projekta je dužan podnijeti zahtjev za davanje saglasnosti na elaborat nadležnom organu najkasnije u roku od dvije godine od dana prijema Rješenja o potrebi izrade Elaborata.

Razmatranjem predmetnog zahtjeva i podataka o predmetnoj lokaciji, karakteristikama i mogućim uticajima navedenog projekta na životnu sredinu, Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine Opštine Rožaje je utvrdio da je **potrebna** izrada Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu.

Sa izloženog, riješeno je kao u dispozitivu ovog rješenja.

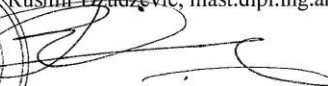
Pravna pouka: Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba Glavnom administratoru Opštine Rožaje u roku od 15 dana od dana prijema istog. Žalba se predaje preko ovog Sekretarijata ili putem pošte.

Samostalni savjetnik za zaštitu životne sredine
Muhamed Dacić, dipl.ing.arh.

Sekretar,

Rusmir Džudžević, mast.dipl.ing.arh.

Dostavljeno:

1. Nosiocu projekta,
2. Glavnoj knjizi,
3. Ekološkoj inspekciji,
4. U dosije,
5. a/a.

Korisnik: KORISNIK

Datum i vrijeme štampe: 18.06.2020 13:13

PODRUČNA JEDINICA
ROŽAJE

Datum: 18.06.2020 13:13
KO: KOLJENO I

POSJEDOVNI LIST 5 - IZVOD

Posjednici			
Matični broj - ID	Naziv - adresa i mjesto	Stvarno pravni odnos	Obim prava
*	BRALIĆ HASO AMIR *	SOPSTVENIK - SUPOSJEDNIK	1/5
*	BRALIĆ HASO DŽEKO *	SOPSTVENIK - SUPOSJEDNIK	1/5
*	BRALIĆ HASO HUSNIJA *	SOPSTVENIK - SUPOSJEDNIK	1/5
*	BRALIĆ HASO RAMO *	SOPSTVENIK - SUPOSJEDNIK	1/5
*	BRALIĆ HASO REMZIJA *	SOPSTVENIK - SUPOSJEDNIK	1/5

Parcele									
Blok	Broj	RB	Plan Skica	Potes Kultura	Klasa	Površina m ²	Prihod	SP Pripis	Primjedba
0	1085/1	0	006 019	GORNJA OKITNICA LIVADA	4	7612	35.02	10/2012 5/2	

Posjedovni list

Crna Gora
OPŠTINA ROŽAJE

Adresa: ul. Maršala Tita bb,
84310 Rožaje, Crna Gora
e-mail: urbanizamrozaje@t-com.me
web: www.opstinarozaje.me
tel:+38251-275-445

Sekretarijat za uređenje prostora
i zaštitu životne sredine
Broj: UPI - 06-332/20-211/1

Rožaje, 22.06.2020.godine

1	Sekretarijat za uređenje prostora i zaštitu životne sredine opštine Rožaje, postupajući po zahtjevu DOO "Chicken" iz Rožaja, br. UPI - 06-332/20-211/1 od 08.06.2020.godine na osnovu člana 74, a u vezi sa članom 223 Zakona o planiranju prostora i izgradnji objekata („Službeni list CG“, broj 64/17, 44/18 i 63/18), Uredbe o povjeravanju dijela poslova Ministarstva održivog razvoja i turizma jedinicama lokalne samouprave („Sl. list CG“ br. 87/18, 28/19 i 75/19), Prostorno - urbanističkim planom opštine Rožaje ("Sl. list CG - opštinski propisi" br. 31/12 i br. 2/17), izdaje:
2	URBANISTIČKO - TEHNIČKE USLOVE <i>za izradu tehničke dokumentacije</i>
3	Za izgradnju mini farme za uzgoj živine na katastarskoj parceli br. 1085/1 KO Koljeno I. Urbanističko-tehnički uslovi izdaju se u skladu sa opštim urbanističkim parametrima definisanim Prostorno - urbanističkim planom opštine Rožaje ("Sl. list CG - opštinski propisi" br. 31/12 i br. 2/17).
4	PODNOŠILAC ZAHTJEVA: DOO "Chicken" - Rožaje
5	POSTOJEĆE STANJE <i>Opis lokacije - izvod iz planskog dokumenta</i> Katastarska parcela br. 1085/1 KO Koljeno I, ukupne površine 7612 m ² upisana je u Posjedovnom listu br.5 KO Koljeno I, na Bralić (Haso) Amir sopstvenik-suposjednik 1/5, Bralić (Haso) Džeko sopstvenik-suposjednik

1

Urbanistički tehnički uslovi, str. 1

	1/5, Bralić (Haso) Husnija sopstvenik-suposjednik 1/5, Bralić (Haso) Ramo i Bralić (Haso) Remzija sopstvenik-suposjednik 1/5.
6	PLANIRANO STANJE
6.1	Namjena parcele odnosno lokacije
	<p>Prostorno-urbanističkim planom opštine Rožaje ("Sl.list CG – opštinski propisi", broj 31/12 i broj 2/17) površina koja obuhvata katastarsku parcelu br. 1085/1 KO Koljeno I, označena je kao površina namijenjena za naselje.</p> <p>Prostorno - urbanističkim planom opštine Rožaje ("Sl. list CG - opštinski propisi" br. 31/12 i br. 2/17), u poglavlju 7.10.1. Poljoprivredno zemljište na strani 213 rečeno je sljedeće:</p> <p>Poljoprivredno zemljište</p> <p>Na poljoprivrednim zemljištu dozvoljena je:</p> <ul style="list-style-type: none"> - izgranja objekta u funkciji poljoprivrede: <ul style="list-style-type: none"> a) poljoprivreda i poljoprivredna proizvodnja (ekonomski, pomoćni, poslovni, mini farme), b) poljoprivredna domaćinstva. - stambenih, stambeno-poslovnih i poslovnih objekata zaokruživanjem postojećih građevinskih područja naselja u zonama u kojima je započeta izgradnja, kao i u drugim zonama u kojima postoji opšti interes za sprovođenje određenog programa izgradnje, prioritetno na zemljištu nižeg boniteta (III-VIII kategorije), pod uslovom da ona nije u suprotnosti sa javnim interesom i da ne opterećuje životnu sredinu. - Izgradnja objekata turizma, sporta i rekreacije i drugih javnih funkcija (prednosno na III-VIII kategoriji), - Komunalni objekti, - Prostori i objekti za eksploataciju mineralnih sirovina, - Izgradnja objekata i koridora saobraćajne i komunalne infrastrukture, - Proširenje građevinskog područja na ruralnom području, i to najviše do 50 % postojećeg građevinskog zemljišta, u prostoru nižeg boniteta, - Proširenja građevinskog područja u granicama GUR-centra lokalne samouprave, i to najviše do 20 % postojećeg građevinskog zemljišta, u prostoru nižeg boniteta. <p>Uređivanje i izgradnja vršiće se na osnovu pravila građenja definisanih za te namjene unutar građevinskih područja naselja, na osnovu odgovarajućeg prostrono – planskog dokumenta ili direktnom primjenom OPU i OPG ovog Plana, u skladu sa zakonskom propisima.</p> <p>Sadržaje za razvoj poljoprivrede izvesti u svemu prema važećim propisima za određenu namjenu u skladu sa izabranim tehnološkim rješenjem.</p> <p>Ukoliko se na lokaciji gradi farma za intenzivan uzgoj stoke ili živine, udaljenost od građevinskog reona, sportsko rekreativnih površina, i drugih</p>

2

	<p>javnih kompleksa mora biti preko 800 m.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ekonomski objekti (stočne staje, đubrišne jame, poljski klozeti) moraju biti udaljeni od stambenog objekta najmanje 20,0 m. - Ako se ekonomski djelovi susednih parcela neposredno graniče, rastojanje novih ekonomskih objekata od granice parcele ne može biti manje od 1,5 m. - Ako se ekonomski dio jedne parcele neposredno graniči sa stambenim dijelom druge parcele onda je njihovo rastojanje min 15,0 odnosno 20 m u zavisnosti od vrste ekonomskog objekta, - Medusobna rastojanja ekonomskih objekata različite vrste zavise od organizacije ekonomskog dvorišta, s tim da se prljavi objekti mogu postavljati samo niz vetar u odnosu na čiste objekte, - Najmanja širina pristupnog ekonomskog puta na parceli je 3m, a pristupno stambenog puta 2,5 m, <p>Parcela mora biti snabdjevena dovoljnom količinom vode za piće iz organizovanog, individualnog vodovoda ili bunara, koja mora biti kontrolisana i mora da ispunjava standard za pijaću vodu.</p> <p>Za pranje objekta i puteva može se koristiti i voda koja ne ispunjava standard za pijaću vodu.</p> <p>Odvođenje otpadnih voda vršiće se tako što će se:</p> <ul style="list-style-type: none"> - atmosferske vode ulivati u kanalizaciju ili u prirodni recipijent bez prečišćavanja, - otpadne vode koje nastaju tokom proizvodnog procesa ili pranja objekata i opreme obavezno sakupljati u vodonepropusne ispuste i prečišćavati prije ispuštanja u prirodne recipijente; - odvod otpadne vode na obradive površine mora biti u skladu sa propisima kojima se uređuje zaštita životne sredine; - fekalne vode sakupljati u odvojene septičke jame ili ispuštati u kanalizaciju. <p>Prostor za odlaganje i zbrinjavanje stajskog đubriva iz objekta mora biti smješten, odnosno izgrađen tako da se spriječi zagađivanje okoline i širenje uzročnika zaraznih bolesti životinja i ljudi, nasuprot pravcu glavnih vjetrova i mora da bude udaljen najmanje 50 metara od objekta za uzgoj životinja.</p>
6.2	<i>Pravila parcelacije</i>
	Ukoliko se vrši parcelacija pomenute katastarske parcele, površina novoformirane građevinske parcele ne smije biti manja od 400 m ² .
6.3	<i>Građevinska i regulaciona linija, odnos prema susjednim parcelama</i>
	<ul style="list-style-type: none"> - Regulaciona linija je linija koja dijeli javnu površinu od površina za druge namjene. - Građevinska linija (građevinska linija predstavlja liniju na, ispod i iznad

3

	<p>površine zemlje do koje može da se planira najistureniji dio objekta) i definiše se u odnosu na Regulacionu liniju.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Građevinska linija udaljena je 5,00 m od regulacione linije, definisane granicom parcele (katastarska parcela br. 1085/1 KO Koljeno I) i granicom pristupnog puta. - Udaljenost objekata od granice susjednih parcela iznosi minimalno 3,0 m, a manja udaljenost se dozvoljava uz saglasnost vlasnika susjednih parcela. - Minimalna širina ekonomskog pristupnog puta na parceli je 3,0 m. - Minimalna širina pristupnog stambenog puta na parceli je 2,5 m.
7	<p>PREPORUKE ZA SMANJENJE UTICAJA I ZAŠTITU OD ZEMLJOTRESA, KAO I DRUGE USLOVE ZA ZAŠTITU OD ELEMENTARNIH NEPOGODA I TEHNIČKO-TEHNOLOŠKIH I DRUGIH NESREĆA</p> <p><i>Smjernice za sprečavanje i zaštitu od elementarnih (i drugih) nepogoda</i> U cilju zaštite od elementarnih nepogoda postupiti u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ("Sl.listCG br.13/2007) i Pravilnikom o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda ("Sl.list RCG br. 8/1993), odnosno važećim zakonima i pravilnicima koji regulišu ovu oblast.</p> <p>Zaštita od zemljotresa <i>Preporuke za projektovanje objekata aseizmičnih konstrukcija:</i> Mogu se graditi objekti različite spratnosti uz pravilan (optimalan) izbor konstruktivnih sistema i materijala. Horizontalni gabarit objekta u osnovi treba da ima pravilnu geometrijsku formu, koja je simetrična u odnosu na glavne ose objekta, npr. pravougaona, kvadratna...</p> <p>Principijelno izbjegavati rekonstrukciju sa nadogradnjom objekta gdje se mijenja postojeći konstruktivni sistem. U protivnom obavezna je prethodna statička i seizmičkih analiza, sa ciljem obezbjeđivanja dokaza o mogućnosti pristupanja rekonstrukciji.</p> <p>Izbor i kvalitet materijala i način izvođenja objekta od bitnog su značaja za sigurnost i ponašanje objekta, izloženih seizmičkom dejstvu.</p> <p>Armirano-betonske i čelične konstrukcije posjeduju visoku seizmičku otpornost. Pored ramovskih armirano-betonskih konstrukcija može biti primjenjena izgradnja objekata ramovskih konstruktivnih sistema ojačanih sa armirano-betonskim dijafragmama (jezgrima), kao i konstrukcija sa armirano-betonskim platnima. Ove konstrukcije su naročito ekonomične za visine objekata do 15 spratova.</p> <p>Kod zidanih konstrukcija preporučuje se primjena zidanja, ojačanog horizontalnim i vertikalnim serklažima i armirane konstrukcije različitog tipa. Obično zidanje, samo sa horizontalnim i vertikalnim serklažima treba primjenjivati za objekte manjeg značaja i manje visine (do 2 sprata).</p> <p>Kod projektovanja konstrukcija temelja prednost imaju one konstrukcije</p>

4

	<p>koje sprečavaju klizanja u kontaktu sa tlom i pojavu neravnomjernih slijeganja. Opterećenje koje se prenosi preko temeljne konstrukcije na tlo mora da bude homogeno raspoređeno po cijeloj kontaktnoj površini. Treba obezbijediti dovoljnu krutost temeljne konstrukcije, a posebno na spojevima temeljnih greda sa stubovima konstrukcije.</p> <p>Zaštita od požara</p> <p>Preventivna mjera zaštite od požara je postavljanje objekata na što većem međusobnom rastojanju kako bi se sprečilo prenošenje požara.</p> <p>Takođe, obavezno je planirati i obezbediti prilaz vatrogasnih vozila objektu.</p> <p>Izgradjeni dijelovi razmatranog prostora moraju biti opremljeni funkcionalnom hidrantskom mrežom koja će omogućiti efikasnu zaštitu, odnosno gašenje nastalih požara.</p> <p>Planirani objekat mora biti pokriven spoljnom hidrantskom mrežom regulisanom na nivou kompleksa u skladu sa Pravilnikom o tehničkim normativima za hidrantsku mrežu i gašenje požara (Sl. list SFRJ broj 30/91).</p>
8	USLOVI I MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE
	<p>U cilju zaštite od elementarnih nepogoda postupiti u skladu sa Zakonom o zaštiti i spašavanju ("Sl.listCG" br.13/2007) i Pravilnikom o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda ("Sl.list RCG br. 8/1993), odnosno važećim zakonima i pravilnicima koji regulišu ovu oblast.</p>
9	USLOVI ZA PEJZAŽNO OBLIKOVANJE
	<ul style="list-style-type: none"> – Svaki objekat (arhitektonski, građevinski, saobraćajni) ili urbanistička parcela, treba da ima i pejzažno uređenje; – U toku izrade projektne dokumentacije izvršiti potpunu inventarizaciju postojećeg biljnog fonda i kompozicionih ansambala, sačuvati i uklopiti zdravo i funkcionalno zelenilo; – Izvršiti taksaciju biljnog materijala, vrednovanje zdravstveno i dekorativno, sa predloženim mjerama njege; – Na mjestima gdje nije moguće njihovo uklapanje i zadržavanje planirati njihovo presađivanje-važi za vrste koje podnose presađivanje; – Dispozicija objekata na UP zavisi od boniteta drveća i položaja geomorfoloških, hidroloških pojava i objekata, – Tokom građevinskih radova, površinski sloj zemlje lagerovati i koristiti ga za nasipanje površina predviđenih za ozelenjavanje; – Zbog sterilne podloge, projektovati humusiranje slobodnih površina u sloju od minimum 30-50cm; – Koristiti reprezentativne, visokodekorativne autohtone biljne vrste, rasadnički odnjegovane;

5

	<p>– Karakteristike sadnica drveća za ozelenjavanje: minimum visina sadnice od 2,50 do 3,00m, minimalni obim stabla na visini od 1m, od 10-15cm.</p> <p>– Predvidjeti urbano opremanje, rasvjetu zelenih površina, sisteme za navodnjavanje i održavanje javnih zelenih površina i površina od javnog interesa i protivpožarnu zaštitu.</p>
10	USLOVI I MJERE ZAŠTITE NEPOKRETNIH KULTURNIH DOBARA I NJIHOVE ZAŠTIĆENE OKOLINE
	U skladu sa propisima koji regulišu ovu oblast.
11	USLOVI ZA LICA SMANJENE POKRETLJIVOSTI I LICA SA INVALIDITETOM
	U skladu sa propisima koji regulišu ovu oblast.
12	USLOVI ZA POSTAVLJANJE I GRADNJU POMOĆNIH OBJEKATA
	Postavljanje i građenje pomoćnih objekata vršice se shodno Odluci o postavljanju odnosno građenju i uklanjanju pomoćnih objekata („Sl. list CG-opštinski propisi“ br. 31/14).
13	USLOVI ZA OBJEKTE KOJI MOGU DA UTIČU NA BEZBJEDNOST VAZDUŠNOG SAOBRAĆAJA
	U skladu sa propisima koji regulišu ovu oblast.
14	USLOVI ZA OBJEKTE KOJI MOGU DA UTIČU NA PROMJENE U VODNOM REŽIMU
	Objekti koji se grade u blizini ili neposredno uz riječne tokove ne smiju svojim gabaritima ugroziti na bilo koji način riječni tok.
15	MOGUĆNOST FAZNOG GRADENJA OBJEKTA
	Moguće je objekat graditi fazno, ukoliko faza predstavlja funkcionalno nezavisnu cjelinu. Investitor je u ovom slučaju obavezan da izradi idejno rješenje za sve sadržaje na parceli.
16	USLOVI ZA PRIKLJUČENJE NA INFRASTRUKTURU
16.1	Uslovi priključenja na elektroenergetsku infrastrukturu
	– Objekat će se priključiti na električnu NN mrežu shodno propisanim pravilima nadležnog preduzeća. Tehnička dokumentacija treba da sadrži razradu priključka objekta na niskonaponsku mrežu koji je neophodno projektovati shodno uslovima datim u Tehničkim preporukama EPCG koje su dostupne na sajtu EPCG (http://epcg.co.me/pdf/06.14/Teh.Preparacija)

6

	<p>%20 Priključene % 20 NNM. Pdf);</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tehnička preporuka za priključene potrošača na niskonaponsku mrežu TP-2 (dopunsko izdanje); - Tehnička preporuka-tipizacija mjernih mjesta; - Upustvo i tehnički uslovi – TP-1b-distributivna stanica DTS EPCG 10/04 kV; - Shodno aktu Ministarstva održivog razvoja i turizma br. 05-5178/1 od 30.11.2011. godine u postupku izdavanja urbanističko-tehničkih uslova nije potrebno pribavljati posebne uslove za izradu tehničke dokumentacije od strane elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić FC Distribucija, već je neophodno da se u UTU propiše obaveza poštovanja tehničkih preporuka EPCG za priključke objekta potrošača na niskonaponsku mrežu; - Glavni projekat treba da sadrži, između ostalog i razradu priključaka objekata na odgovarajuću infrastrukturu shodno članu 80 Zakona o uređenju prostora; - Električne instalacije izvesti u skladu sa važećim propisima i standardima.
16.2	<i>Uslovi priključenja na vodovodnu i kanalizacionu infrastrukturu</i>
	<p>Instalacije mreže u objektu i van njega projektovati u skladu sa propisima i uslovima Javnih preduzeća. Projekat vodovoda i kanalizacije uraditi shodno uslovima izdatim od D.O.O. "Vodovod i kanalizacija" br. 2264 od 30.05.2018.god.</p> <p>S obzirom na činjenicu da na predmetnom lokalitetu ne postoji infrastruktura za vodosnabdijevanje i odvodnju neophodno je izraditi projektnu dokumentaciju kojom će biti obuhvaćeno i rješenje za vodosnabdijevanje i odvodnju za predmetni objekat u skladu sa pravilima i propisima.</p>
16.3	<i>Uslovi priključenja na saobraćajnu infrastrukturu</i>
	<ul style="list-style-type: none"> - Kolski prilaz predmetnom objektu obezbjediti sa prilaznog nekategorisanog puta. Elementi situacionog rješenja saobraćajnice prikazani su na grafičkim priložima ovih uslova; - Parkiranje za potrebe korisnika predmetnog objekta obezbjediti u okviru parcele ili objekta.
16.4	<i>Ostali infrastrukturni uslovi</i>
	<p><i>Uslovi za priključenje objekata na komunalnu i ostalu infrastrukturu</i></p> <p>Priključenje na mrežu komunalne infrastrukture vrši se prema postojećim, odnosno planiranim tehničkim mogućnostima mreže, na način kako je predviđeno urbanističkim planom i tehničkom dokumentacijom, a na osnovu propisa i uslova i saglasnosti javnih preduzeća.</p>

17	POTREBA IZRADE GEODETSKIH, GEOLOŠKIH (GEOTEHNIČKIH, INŽENJERSKO-GEOLOŠKIH, HIDROGEOLOŠKIH, GEOMEHANIČKIH I SEIZMIČKIH) PODLOGA, KAO I VRŠENJA GEOTEHNIČKIH ISTRAŽNIH RADOVA I DRUGIH ISPITIVANJA												
	<p>Prilikom izgradnje novih objekata i dogradnje postojećih u cilju obezbjeđenja stabilnosti terena, investitor je dužan da izvrši odgovarajuće saniranje terena, ako se za to pojavi potreba.</p> <p>Prije izrade tehničke dokumentacije preporuka investitoru je da izradi Projekat geoloških istraživanja tla za predmetnu lokaciju i elaborat o rezultatima izvršenih geoloških istraživanja i na iste pribavi saglasnost nadležnog ministarstva.</p> <p>Projekat konstrukcije prilagoditi arhitektonskom rješenju uz pridržavanje vazećih propisa i pravilnika: Pravilnik o opterećenju zgrada PBAB 87 („Sl. List SFRJ“, br. 11/87) i Pravilnik o tehničkim normativima za izgradnju objekata visokogradnje u seizmičkim područjima (1. List SFRJ“, br. 31/81, 49/82, 21/88 i 52/90).</p> <p>Proračune raditi za VIII stepen seizmičkog inteziteta po MCS skali.</p> <p>Za potrebe proračuna koristiti podatke Hidrometeorološkog zavoda o klimatskim hidrološkim karakteristikama u zoni predmetne lokacije.</p> <p>Izbor fundiranja novih objekata prilagoditi zahtjevima sigurnosti, ekonomičnosti i funkcionalnosti objekata. Posebnu pažnju obratiti na propisivanje mjera antikoroziivne zaštite konstrukcije, bilo da je riječ o agresivnom djelovanju atmosfere ili podzemnih voda. Konstrukciju novih objekata oblikovati na savremen način sa krutim tavanicama, bez mijesanja sistema nošenja po spratovima, sa jednostavnim osnovama i sa jasnom seizmičkom koncepcijom.</p>												
18	POTREBA IZRADE URBANISTIČKOG PROJEKTA												
	/												
19	URBANISTIČKO - TEHNIČKI USLOVI ZA ZGRADE SADRŽE I URBANISTIČKE PARAMETRE												
	<table border="1"> <tr> <td>Oznaka urbanističke parcele</td> <td>1085/1 KO Koljeno I</td> </tr> <tr> <td>Površina urban. parcele (kat. parc.)</td> <td>7612 m²</td> </tr> <tr> <td>Maksimalni indeks zauzetosti</td> <td>Iz max = 0,40</td> </tr> <tr> <td>Maksimalni indeks izgrađenosti</td> <td>Ii max = 0,80</td> </tr> <tr> <td>Maksimalna spratnost objekata</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Maksimalna visinska kota objekta</td> <td></td> </tr> </table>	Oznaka urbanističke parcele	1085/1 KO Koljeno I	Površina urban. parcele (kat. parc.)	7612 m ²	Maksimalni indeks zauzetosti	Iz max = 0,40	Maksimalni indeks izgrađenosti	Ii max = 0,80	Maksimalna spratnost objekata		Maksimalna visinska kota objekta	
Oznaka urbanističke parcele	1085/1 KO Koljeno I												
Površina urban. parcele (kat. parc.)	7612 m ²												
Maksimalni indeks zauzetosti	Iz max = 0,40												
Maksimalni indeks izgrađenosti	Ii max = 0,80												
Maksimalna spratnost objekata													
Maksimalna visinska kota objekta													
	Parametri za parkiranje odnosno garažiranje vozila												
	<p>– Za parkiranje vozila za sopstvene potrebe, vlasnici porodičnih objekata obezbjeđuju prostor na sopstvenoj parceli, izvan površine javnog puta, i to</p>												

8

<p>– minimum jedno parking ili garažno mjesto na jednu stambenu jedinicu. Poželjna su 2PM po jednoj stambenoj jedinici.</p> <p>– Potreban broj parking mjesta za djelatnosti određuje se prema namjeni poslovanja a po principu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poslovanje (na 1000 m²) ----- 30 pm; • trgovina (na 1000 m²) ----- 60 pm; • restorani (na 1000 m²) ----- 120 pm; <p>– Rampe za pristup do parkirališta i garaža u podzemnim ili nadzemnim objektima kapaciteta do 1500 m² imaju maksimalne podužne padove:</p> <ul style="list-style-type: none"> • za pokrivene prave rampe - 18%; • za otvorene prave rampe - 15%; • za pokrivene kružne rampe - 15%; • za otkrivene kružne rampe - 12%; • za parkirališta do 4 vozila - 20%. <p>Najveći nagib rampi za pristup parkinzima u podzemnim ili nadzemnim parkiralištima ili garažama kapaciteta iznad 40 vozila iznose:</p> <ul style="list-style-type: none"> • za otvorene prave rampe - 12%; • za kružne rampe - 12%; • za pokrivene prave rampe - 15%. <p>– Kod objekata na nagnutom terenu, garaže se mogu graditi u sklopu uređenja dvorišta, u denivelaciji ispred objekta.</p> <p>– Slobodnostojeće garaže kao i garaže u okviru objekta moraju biti udaljene minimum 5m od regulacione linije.</p> <p>– Ne dozvoljava se postavljanje pojedinačnih garaža za jedno ili manji broj vozila izvedenih od lima ili na drugi vizuelno neprihvatljiv način. Nije dozvoljeno pretvaranje garaža u druge namjene (prodavnice, auto radionice, servisi i slično).</p> <p>– Garaže postavljati tako da minimalna udaljenost objekta od susjedne parcele bude 2.5m a od stambenog objekta 2.5m u slučaju da garaža nije postavljena kao aneks objekta.</p> <p>– Prilikom projektovanja klasičnih garaža poštovati normative i standarde koji definišu ovu oblast. (širina jednosmjerne i/ili dvosmjerne prave odnosno kružne rampe, nagib rampe, broj rampi u zavisnosti od veličine garaže, slobodna visina garaže, širina prolaza (parkirne saobraćajnice), veličina parking mjesta u odnosu na položaj konstruktivnih elemenata itd).</p> <p>– Prilikom projektovanja i izgradnje garaže pridržavati se pravilnika o tehničkim zahtjevima za zaštitu garaža za putničke automobile od požara i eksplozija (Službeni list CG, br13/07 i 32/11).</p>
<p><i>Smjernice za oblikovanje i materijalizaciju, posebno u odnosu na ambijentalna svojstva područja</i></p> <p>- Objekti mogu biti: slobodnostojeći objekti na parceli i dvojni objekti.</p>

9

<p>Dvojni objekti se mogu graditi ukoliko se investitori (vlasnici susjednih UP) pismeno dogovore na način da je granica parcela ujedno i linija razgraničenja objekata.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preporučeni krov je kosi, poželjno većeg nagiba. Krovovi mogu biti dvovodni, četvorovodni ili složeni. - Proporciju i veličinu otvora (prozora i vrata) dimenzionirati u skladu sa klimatskim uslovima i tradicijom. - Visina nadzidka potkrovnne etaže iznosi najviše 1,20m, računajući od kote poda potkrovnne etaže do tačke preloma krovne kosine. - Ukoliko se u potkrovnom prostoru dobije odgovarajuća visina može se organizovati galerijski prostor ali samo u funkciji donje etaže. - Oblikovanje i arhitekturu objekta prilagoditi tradicionalnim formama uz upotrebu lokalnih materijala (kamen, drvo i dr.) u skladu sa planom prjedela. <p>Prozore i vrata dimenzionirati prema klimatskim zahtjevima.</p>
<p>Uslovi za unapređenje energetske efikasnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - U procesu uspostavljanja održive potrošnje energije prioritet treba dati racionalnom planiranju potrošnje, tj. implementaciji mjera energetske efikasnosti u sve segmente energetskog sistema. - Održiva gradnja je svakako jedan od značajnijih segmenata održivog razvoja koji uključuje: <ul style="list-style-type: none"> upotrebu građevinskih materijala koji nijesu štetni po životnu sredinu; energetske efikasnost zgrada; i upravljanje otpadom nastalim prilikom izgradnje ili rušenja objekata. - Energetski i ekološki održivo graditeljstvo teži: <ul style="list-style-type: none"> smanjenju gubitaka toplote iz objekta poboljšanjem toplotne zaštite spoljnih elemenata i povoljnim odnosom osnove i volumena zgrade; povećanju toplotnih dobitaka u objektu povoljnom orijentacijom zgrade i korišćenjem sunčeve energije; korišćenju obnovljivih izvora energije u zgradama (sunce, vjetar, biomasa itd); i povećanju energetske efikasnosti termoenergetskih sistema. - Cilj sveobuhvatne uštede energije, a time i zaštite životne sredine je stvoriti preduslove za sistemsku sanaciju i rekonstrukciju postojećih zgrada, a zatim i povećanje obavezne toplotne zaštite novih objekata. Prosječni stariji postojeći objekti godišnje troše 200-300 kWh/m² energije za grijanje, standardno izolovane kuće ispod 100, savremene niskoenergetske kuće oko 40, a pasivne 15 kWh/m² i manje. - Nedovoljna toplotna izolacija dovodi do povećanih toplotnih gubitaka zimi, hladnih spoljnih konstrukcija, oštećenja nastalih vlagom (kondenzacijom) kao i pregrijavanja prostora ljeti. Posljedice su oštećenja konstrukcije, nekomforno i nezdravo stanovanje i rad. Zagrijavanje takvih

10

	<p>prostora zahtijeva veću količinu energije što dovodi do povećanja cijene korišćenja i održavanja prostora, ali i do većeg zagađenja životne sredine. Poboljšanjem toplotno izolacionih karakteristika zgrade moguće je postići smanjenje ukupnih gubitaka toplote za prosječno od 40 do 80%.</p> <p>- Kod gradnje novih objekata važno je već u fazi idejnog projekta u saradnji sa projektantom predvidjeti sve što je potrebno da se dobije kvalitetna i optimalna energetski efikasna zgrada. Zato je potrebno:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizirati lokaciju, orijentaciju i oblik objekta; • primijeniti visoki nivo toplotne izolacije kompletnog spoljnog omotača objekta i izbjegavati toplotne mostove; • iskoristiti toplotne dobitke od sunca i zaštititi se od pretjeranog osunčanja; i • koristiti energetski efikasan sistem grijanja, hlađenja i ventilacije, i kombinovati ga sa obnovljivim izvorima energije. 	
	<p>DOSTAVLJENO: Podnosiocu zahtjeva, Predmetu, Urbanističko - građevinskoj inspekciji, Arhivi.</p>	
21	<p>OBRADIVAČI URBANISTIČKO TEHNIČKIH USLOVA:</p>	<p>Samostalni savjetnik za uređenje prostora - <i>24</i> Nezerija Kurtagić, dipl.ing.građ.</p>
22	<p>OVLAŠĆENO LICE:</p>	<p>SLUŽBENO SEKRETAR Džudžević Rusmir mast.dipl.ing.arh.</p>
23	<p>M.P.</p>	<p>potpis ovlaštenog službenog lica</p>
24	<p>- List nepokretnosti i kopija katastarskog plana, - Grafički prilozi iz planskog dokumenta, - Tehnički uslovi u skladu sa posebnim propisima.</p>	